

نایب اکبر و زینب پاشا پوئماسی

قهرمان حیدر خطیبی

نایب اکبر و زینب پاشا پوئماسی

قهرمان حیدر خطیبی

Nayib əkbər və Zeynəb paşa pöemasi

Qəhrəman Heydər Xətibi

نایب اکبر و زینب پاشا پوئماسی

قهرمان حیدر خطیبی

سرشناسه : حیدر خطیبی، قهرمان، ۱۳۲۹-
 عنوان و نام پدید آور : نایب اکبر و زینب پاشا پوئماسی / قهرمان حیدر خطیبی؛
 ویراستار / احد فرهمندی.
 مشخصات نشر : تبریز: انتشارات آذر تورک، انتشارات نباتی. ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهری : ۳۰۲ ص. رقی
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۴۳-۳۹-۴
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 موضوع : شعر ترکی آذربایجانی -- ایران -- قرن ۱۴
 موضوع : Azerbaijani poetry -- Iran -- 20th century:
 شناسه افزوده : فرهمندی، احد، ۱۳۳۹ -، ویراستار
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ ن ۹ ح / ۳۱۴ PL
 رده بندی دیویی : ۸۹۴ / ۳۶۱۱
 شماره کتاب شناسی ملی: ۴۵۶۲۸۵۶

تبریز- مابین سه راه طالقانی و تربیت مجتمع تجاری استاد شهریار زیرزمین - پلاک ۴۶ نشر آذر تورک، تلفن: ۰۴۱-۳۵۵۴۷۵۱۰

عنوان کتاب: نایب اکبر و زینب پاشا پوئماسی

شاعر: قهرمان حیدر خطیبی
 ویراستار: احد فرهمندی

ناشر / انتشارات آذر تورک (با همکاری انتشارات نباتی)
 تعداد صفحات / ۳۰۲ / نوبت چاپ اول / ۱۳۹۵ / تیراژ / ۱۰۰۰
 جلد / قیمت / ۱۵۰۰۰ تومن
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۳۴۳-۳۹-۴

مرکز فروش: تبریز- مابین سه راه طالقانی و تربیت مجتمع
 تجاری استاد شهریار
 زیرزمین - پلاک ۴۶ تلفن: ۳۵۵۴۷۵۱۰

حق چاپ و نشر برای مؤلف محفوظ است.

ایچینده کیلر

- ۷..... باشلانقیج
- ۱۳..... اؤن سؤز.....
- ۱۹..... خطیب محله سی.....
- ۲۳..... کوراوغلو و زینب پاشا.....
- ۲۹..... نایب اکبر.....
- ۳۱..... نایب اکبر و زینب پاشا.....
- ۳۵..... زینب پاشانین دوغومو.....
- ۳۷..... گئجه نین خئیری، شری.....
- ۴۱..... گئجه فتنه سی، سحر بیلینر.....
- ۴۵..... گئجه و زینب پاشا.....
- ۴۹..... جمیله بو پاشا و زینب پاشا.....
- ۵۳..... نییه زینب پاشا تاینما میس؟.....
- ۵۷..... قوش احمد.....
- ۶۱..... قوش احمدین یاشامی.....
- ۶۷..... قوش احمدین توتولماسی.....
- ۷۳..... قوش احمدین اوچماغی.....
- ۷۹..... ستارخان و زینب پاشا.....
- ۸۵..... مثلث لر.....
- ۹۱..... باهالیق و زینب پاشا.....
- ۹۵..... گئجه و آجلیق.....
- ۹۹..... زینب پاشانین باشچیلاری.....
- ۱۰۳..... توپلاتتی.....
- ۱۰۷..... نهضت گئجه سی.....
- ۱۱۱..... بازار و زینب پاشا.....
- ۱۱۷..... تانباکی نهضتی و زینب پاشا.....
- ۱۲۷..... قائم مقام و زینب پاشا.....
- ۱۳۵..... شهید لر قانلیغی.....
- ۱۳۹..... یئتیملر آناسی.....

- ۱۴۳.....علاء الملک و زینب پاشا
- ۱۴۹.....نظام العلماء و زینب پاشا
- ۱۵۷.....بُر جولو دگیر مان
- ۱۶۳.....زینب پاشانین کربلا سفری
- ۱۷۱.....زینب پاشانین اولوم خبری
- ۱۷۷.....نایب اکبر و مشروطه
- ۱۸۳.....تبریزی عایباس صراف
- ۱۸۹.....اورومو تهلکه سی
- ۱۹۷.....ستارخان و باقرخان
- ۲۰۳.....ستارخان و روس کنسولو
- ۲۰۹.....خطیب دؤیوشو جمعه آخشامی
- ۲۱۳.....خطیب دؤیوشو جمعه گونو
- ۲۱۹.....خطیب دؤیوشو شنبه گونو
- ۲۲۳.....خطیب دؤیوشو محرّمده
- ۲۲۷.....نایب اکبرین قره توفنگی
- ۲۳۱.....تولکو و صمدخان
- ۲۳۷.....خطیب دؤیوشو اسفندین آلتی سیندا
- ۲۴۵.....حاجی قناد شفیع
- ۲۴۹.....خطیب دؤیوشو اسفندین اون دؤردونده
- ۲۵۵.....روسارلا دؤیوش
- ۲۵۹.....حاجی باباخان اردیلی
- ۲۶۳.....سورگون
- ۲۶۹.....ثقه الاسلام
- ۲۷۵.....نایب قهوه سی
- ۲۸۱.....خطیب و میقینات
- ۲۸۷.....نایب اکبرین اولومو
- ۲۹۱.....محتکرلر او یونو
- ۲۹۵.....سؤزلوک
- ۳۰۱.....قایناقلار

مشروطه نهضتی نین منظوم تاریخی اثرینه گیریش:
 مشروطه نهضتی نین تاریخی نین یازیلما سیندا بیز آذربایجانلیلار
 اؤنچول اولموشوق. بو یازیلان تاریخلرین تایلاری صراحتله
 دئییه یلریک، هله ده یازیلما بیلمه میشدیر. بو گونه کیمی بوشقبا قویولان
 بو تاریخلری بئله گؤستمک اولار:

- ۱- تاریخ مشروطه - احمد کسروی
 - ۲- تاریخ هیجده ساله ی آذربایجان - احمد کسروی
 - ۳- قیام آذربایجان و ستارخان - حاج اسماعیل امیرخیزی
 - ۴- قیام آذربایجان در انقلاب مشروطیت - کریم طاهرزاده بهزاد
 - ۵- بلوای تبریز - حاج محمد باقر ویجویه
- بو تاریخلری آنا کتابلاردان حسابلا ساق، داها سونرالار یوزلر
 کتاب، مقاله، پایان نامه و نه بیلیم نه لر یازیلیمیشدیر. البته بونو اونوتما یاق
 کی، مشروطه تاریخینه هله ده کی هله دیر سون نقطه قویولما میشدیر
 و گؤرورک کی هرگون یا هر آی بیر نئچه کتاب ایشیق اوزو گؤره
 بیلیر. بو تاییسیز نهضته عاید بو گونه کیمی بیر نئچه منظوم تاریخ ده
 یازیلیمیشدیر کی بو قلمین صاحیبی نین گؤزونه دین لرین بئله سیرالایا
 بیلر:

- ۱- جنگ نامه ی تبریز: فارسجا یازیلان یا داها دوغروسو
 قوشولان همین منظوم مشروطه تاریخینی، شیوا تخلص ائدن محمود

تندری (صمصام السطان) قلمه گتیرمیشدیر. بو اثر ۷۶-جی ایلده اونون عایله سیندن اولان بهرام بیات سرمدی نین یاردیمی ایله تهرانین صفیعلی شاه نشری سیرالاریندا نشر اولماق امکائی تاپمیشدیر.

۲- آئینه مشروطه: فارسجا قوشولان همین منظوم تاریخی میرزه محسن دستگردی (مهندس) قوشموشدور کی حالیا تبریزین ملی کتابخاناسیندا، بؤیوک معارف پرور حاج محمد آقانه جوانی نین فونداوندا قورونماقدادیر. فارسجا اولان ۷۷ وراقلی بو مثنوی، هزج مسدس محذوف (مفاعیلن - مفاعیلن - فعولن) بحرینده قوشولموشدور. گویا رحمتلی دو قنور رحیم چاوش اکبری (تبریزی یسنا) بو کتابی چاپا حاضر لاییردی کی اجل آمان وئرمه دی.

۳- درّ خوشاب: ۲۵۰۰ بیت دن عبارت اولان مشروطه یه عاید بو مثنوی ده تبریزی میرزه پروین آشتیانی قوشموشدور. گویا بو نشر اولونماش اترین بیر اوزو رحمتلی سید جمال ترابی طباطبائی ده ایدی کی اونون فوتی ایله گون اوزو گؤره بیلمه دی. آنجاق ائشیدیلیر کی اونون چاپینا بیر سیرا تمهیدلر گؤرولور. بو دیرلی مثنوی (فاعلاتن - فاعلاتن - فاعلن) وزینده قوشولموشدور. میرزه محمد علی پروین میرزای آشتیانی تخمیناً هجری ۱۳۰۰-جی ایل تبریزده آنادان اولوب، جاوانکن ۴۵ یاشیندا ایسه ائله دوغولدوغو شهرده دونیاسینی دیشمیشدیر.

۴- منظومه گدا نامه: فارسجا اولان بو مثنوی نی ده میرزا احمد مشتحد قوشموشدور. همین مثنوی ده مشروطه نهضتینه عاید بیر اثر لردن دیر. بو منظومه نین قوشانی ۱۴ دی ۱۳۲۰ ده دونیاسینی دیشمیشدیر.

۵- قاراداغ اولدوزو (ستارخان): بو كتابى دا قارا داغين چاغداش شاعرى قربانعلی انصاری قوشموشدور. بو ۱۸۴ صفحه ليک منظوم تاريخين مزيتى بو اولاييلر کى شاعر كتابى اؤز دانيشديغى ديلده قوشموشدور. تور کجه قلمه آلينان بو كتاب حجم بابتيندن جنگ نامه تبريزدن قالين - قئيمدير. ماراقلی دير کى بو کتابدا مشروطه دن نه قدر سؤز - صحبت گئديرسه ده، محوريته ده ائله ايگيد ستارخان دايانميشدير.

۶- ستارخان ائل قهرمانى: بو منظوم، هابئله تور کجه قوشولان كتابين دا شاعرى گرمى لى، فرج فاتحى اولموشدور. همين اثرده اوستده کى اثر ساياق ستارخانين قهرمانليقلاريندان دانشميشدير. بو قهرمانليقلارلا برابر مشروطه نهضتیندن ده يئرى گلmişکن سؤز گئتميشدير. ۱۳۶ صفحه ليک «ستارخان ائل قهرمانى» كتابى ۸۱-جى ايل اردبيل ين نيک آموز نشرى توسطى ايله ۲۰۰۰ نسخه ده يانلانميشدير. اوست سطرلرده آدين چکدييميز کتابلاردان علاوه يقين کى بير نچه کتاب دا وار کى، يازارين گؤزوندن قاچميشلار. آنجاق دئمک ايسته ييرم کى اوسته آد وئردیيميز آلتى کتابدان ايکيسى تور کجه اولوب، دؤردو ايسه فارسجادير. ايندى بو ليستى ارائه وئرمکدن سونرا ايسترديم باشقا بير منظوم تاريخه ده توخونام کى او دا همين تبريزده قلمه آلينب ياقوشولوبدور. البته بو تاريخ اوسته کى عنوانلاريني چکدييم تاريخله تام فرقلی دير. نيه کى شاعر يميز بو تاريخى هله مشروطه نهضتیندن اؤنجه باش وئرميش تانباکى قالخينماسيندان باشلاميشدير. تبريزده باش توتان بو قالخينمانين بؤيوک رهبرلريندن

بیرسی جساتلی قادین سلیمان قیزی «زینب پاشا» ایدی. زینب پاشایا گؤره بو گونه کیمی بیر نئچه کیچیک - بؤیوک یازی اوخوساق دا، بورادا شاعرانه بیر متن له اوز- اوزه دایانیریق. شاعر همین منظومه ده خیال آتینا مینیب هر یئری دولاندیقدا، گؤزل- گؤزل موضوع لارا توخونموشدور. بئلنچی بیر متن لری یازماق داها دوغروسو هر بیر یسینین ایشی دئیل و آنجاق بیر شاعر گرک! ایندی گؤرک بو منظومه نین شاعری کیم دیر؟

بو گونه قدر اوچ - دؤرد کتابی نین اوخوجوسو اولدوغوموز قهرمان حیدر خطیبی کی شعرده قهرمان تخلص ائدیر گونش ایلی ۱۳۲۹دا تاریخ بویلو تبریزین اسکی محله لرینین بیرسی اولان خطیبده ایشیق دونیایا گؤز آچیب. ائله همین محله ده بویا - باشا چاتیب، بو گونده اؤز آتا- بابا یوردلاری اولان خطیبده یاشاییر. بو نزاکتلی قلمداش بیر شاعر اولدوغو حالدا، تاریخیمیزده ماراقلانیب، اینه کئچن کتابی اوخویوب، گاهدان اونلارین بیر سیراسینا تنقیدی نظرلری ده اولار. حؤرمتلی قهرمان خطیبی نین ان ماراقلاندیغی تاریخ، مشروطه نهضتی ایله، آذربایجاندا کی ۲۴-۲۵-جی ایلرده ملی حرکتلر اولموشدور. خطیبلی نایب اکبرین وفاتی ایله بیتیریر. منجه بو منظومه بیر تهرده ائله خطیب محله سینین چاغداش تاریخی ده حسابلانا بیلر.

بئله لیکله گؤروروک بیزیم آراشدیردیغیمیز تحقیقین اساسیندا بو گونه قدر مشروطه نهضتینه عاید ۶ اثر یازیلیب، ماراقلی دیر کی بو اثرلرین دؤردون بیز آذربایجانلی لار، ایکسینی ایسه فارس قارداشلاریمیز قوشموشلار. ایندی شاعیریمیز قهرمان خطیبی نین بو

اثری ایله بیزده مشروطه‌نین منظوم تاریخی تور کجه - فارسجا بئش جلدہ چاتیر کی بو اؤزلویونده بیسر بؤیوک ایش و دئمک تاریخ‌دیر. ماراقلی نقطه بوراسی دیر کی قلمداشیمیز آیاغین کئچمیش شاعرلرین یئرینه قویسا دا، اونو مهارت و لیاقت‌له بیتیرمیشدیر.

احساسلی شاعر، کتابین اؤز آتا-بابا یوردو اولان خطیب محلّه‌سینده بو بیت‌لرله باشلاپیر:

گنجہ اولدوزلو، گونوز گوللو خطیب

باغی - بوستانلاری بولبولو خطیب

خطیبین کئچمیشی خوشدور، اوزو آغ

اؤزو بیر یورد اولاراق، دؤره‌سی باغ

باغچاسی، میوه‌سی، خوش منظره‌سی

سئفی سی، گۆی زمی لرده تره‌سی...

سونرالار ایسه خیال آتینی مینیب مشروطه‌دن اؤنجه اوز وئرن تانباکی حر کاتیندان باشلاپ، مشروطه‌نین سونونا قدر داوام ائتمیشدیر. ماراقلی دیر کی بورادا شاعر دوستوموز اؤزو خطیب‌لی اولدوغونا گؤره، خطیبین ایزینی مشروطه نهضتینده گؤزلجه بیان ائتمیشدیر. بو سطیرلری یازار اؤزو شخصاً شاهد ایدی کی جوشقون طبع‌لی شاعریمیز نئجه مشروطه‌یه عاید اولان کتابلاری ماراقلایا آراییب، آختاریب، هؤوه - هؤوه اوخوماغینا رغبت گؤستریدی.

ایندی بو کتابین نشری ایله گؤزلیمیز ایشقلانیب، ادبیات و تاریخیمیزه ایسه بیر زنگین و اراق آرتیریلیمیشدیر. بوندان علاوه بیز آذربایجانلی لارین مشروطه‌یه عاید منظوم قوشدوغوموز تاریخ‌لرین

ده ساییلاری ۵ جلدده چاتمیشدیر کی اؤزولویونده انترسال و اؤنملی بیر ایش حسابلانا بیلر. بئله‌لیکله سیز عزیز اوخوجوموزو بوندان آرتیق کشیک‌ده ساخلاماقدان، نزاکتلی و جوشقون طبع‌لی شاعر ساین قهرمان حیدر خطیبی عالی جنابلارینا جان ساغلیغی دیله‌یب، بو نجیب ایشینه گۆره اؤز تشکرلریمی بیلدیریب، سیز قدر بیلن ادبیاتچی لاریمیزلا اترین اوخوماغینا باشلایب، منظومه‌نین شاعرینه نائلت‌لرله باشاریلار اولو تانری‌دان دیله‌یب، دئییرم؛ شاعر بوتون سئوگی لر سنین اولسون!

رضا همراز - تبریز

۱۳۹۴/۵/۱۴

بو یازیمیزدا یارارلاندیغیمیز قایناقلار:

- ۱- مجموعه مقالات و سخنرانی‌های بزرگداشت مشروطه- تبریز ۱۳۸۲
- ۲- مجموعه مقالات و سخنرانی‌های همایش بزرگداشت مشروطه - تبریز ۱۳۸۳
- ۳- جنگ‌نامه‌ی تبریز- محمود تندری (صمصام‌السلطان) به کوشش بهرام بیات
سرمدی - نشر صفیعلیشاه - تهران ۱۳۷۶
- ۴- ستارخان ائل قهرمانی- فرج فاتحی
- ۵- قاراداغ اولدوزو (ستارخان)، قربانعلی انصاری (قاراداغلی انصار)
- ۶- پروین میرزای آشتیانی، شاعری که انقلاب مشروطه را در ۲۵۰۰ بیت به تصویر کشیده است. تبریز، مهدآزادی

اۋن سۆز

دونيادا، حياتى نىن نئجه ليكك ديري نى ديريكن اۋزونون نئجه چكدي يى،
 نفس لردە، دوشونوب و اۋزونده اوتوران كيمسەنە، ايستر بير شاعر
 كيمي هنر اهلى اولسون، يا دا بير ضيالى كيمي آيدىن لار سىراسىندا يئر
 توتسون، اوتوردوغو يئر نى و ائل - اوباسى نىن دورومونو، هر باخىمدان
 تانىيب، اونلارا نسبت اۋز گۆره و ينى هر بير ساحەدە دوشونمە ليدىر.
 يوخسا؛ كيملىيىنە ياراماز بير كيمسە، يقين كى حياتىندا بير نئجه آددىم
 دا، حيوانلاردان آشاغى دورماليدىر.

بۇيوكلويونو دوشونمە ين بيريسى، بعضاً بۇيوك بير آلچاقلىغا دا عامل
 اولايلىدىيىنە اينانماليدير.

دئمك دونيادا، بوتون حاكىمىتلرين سوچو، انسانلارى يئرسىزجه
 قيردىقلارينا گۆره، مىنلر و بلکہ دە ميليونلار قات، لئۇيون بير تيغى
 حيوانلارين قيرديغى سورولردن آرتيقدير. حيوانلارى هر بير عملە
 سارى چكن، اونلارين فطرت لرينە باغلى اولان ذاتى غريزه لردىر.
 اونون ترسىنە انسانلارين حياتىندا شعور آدلى مين بير فئلى - قادالى
 داورانىش حاكيم اولدوغو اوچون، داورانىشلارين هر بيرى، مين بير
 قيرغىن تۇرتمە يە يۇنلە بيلر، آنجاق بو آلچاقلىقلارين عامل لرينى آرادان
 گۆتورمە يە يالنىز ائل آرا، اوجا همتلە داھى فيكىرلى و ايلاهى روحلو
 يورولماز بير ارادە گر كير. بئله اولورسا ظلمون و ظلمتىن قارشىسىندا

دورماقلا اونون سیطره سینی یاشاملاردان سیلیب، حیاتی اولدوغو
 کیمی دیرلندیرمک چوخدا چتین بیر ایش اولمایاجاق.
 یئری گلیمشکن قهرمان شاعریمیزدن بو شاه بیٹی سسلندیرمک
 ایسته بیرم:

حق طلب لر کی چاتیب حقه الی
 آدلانیب آدلاری عالمده، دلی

یوخاریدا آچیقلا نان سؤزلرین جوهری کیمی گؤرونن بو بیت،
 شاعریمیزین اوسطوره یه تانیشلیغینی گؤستر مکله بیر اوزون مطلبی،
 اؤزل حالدا قیسا جا دئمک، اونون شعره تسلطینی یئتیریر.
 شاعر، تاریخ بویو بیر ائلین، حق طلبلیک فیکری ایله بوی آتیب،
 حق جارچیسى اولاراق، حق دالینجا گئتمه سیندن سؤز آچدیقادا،
 باخیشلاری «دلی» سؤزونون درین آنلامینا چاغیریر. کئچمیش لرده،
 ایشله نیلن وورغون و جان نثار سؤزونون یئرینی، عصریمیزده چیلغین
 کلمه سی توتوبدور.

روایتلره گؤره، قودورقان بیر خانین قهرینه دوشوب، یازیقجا کور
 اولان مهتره، هاوار دوران، بیر چوخ حق طلب جماعت، اونون اوغلو نو
 «کور اوغلو» آدلاندیرارکن، باشینا بیغلیب، اؤزلرینی کور اوغلو
 دلی لری تانی تیدیریلار. بو دلی لر ظلمکارین قارشیسیندا جانلارینی
 نثار ائتمکله دوشمنلرین تیفاغینی داغیدیب، حقه آرخا دورارکن،
 حق طلب لیک ائتمیشلر.

منجه حیاتین دیرینی دوشونوب و چکدی بی نفسلره قیمت وئرلرین
 بیرسی ده، شاعر قارداشیم قهرمان جنابلاریدیر. اونو، ۱۳۵۷-جی

ايلينده شاه حكومتينه قارشى اعتراضلار دولو گونلرده، تظاهراتلار باشچىسى كىمى، بىر قهرمان تانيير ديمسا، ۵۹-۱۳۵۸-جو ايللرده، چاليشقان بىر اشتراكچى اولدوغوم «شاعرلر و يازيچيلار جمعيت» ينده اونونلا ياخيندان تانيش اولدوم.

بو عزيزين صاف-سايدام اوركلى اولدوغونو دوشوندوم. اونون ايستكلرى ايله گوروشوب ديلكلرينه قووشدوم و بىر آز مدت بويوندا، داها دوغروسو، اونلا جان بىر قاليب دوست اولاراق، بىر-بىر يميزله كۆنولداشلىق ائتديك.

شاعر قهرمانين، شعر دونياسيندا بوى آتماغى، ۵۷-۱۳۵۸دن باشلانيرسا اونون فيكرينين گئديشاتيني، اوچ قوللا بؤلْمك اولار.

۱- ۱۳۵۷دن ۱۳۶۷- جى ايله قدر

۲- ۱۳۶۸دن ۱۳۸۰- جى ايله قدر

۳- ۱۳۸۱- جى ايلدن ايندييه قدر

او، شعر ساحه-سینه واريلان چاغدان، آخار طبعلى، سايدام سۆزلو و بىكر مضمونلو بىر شاعر اولسادا، آنجاق ياراديجىلىق حياتى نين

* ايلك بؤلومونده، اونون خميره-سى يوخسوللوقلا يوغرولدوغو اوچون، طبعيندن دوغولان شعرلرى چئوره-سينده شاهد اولدوغو ياشايشلارين دوروموندان تاثير آليب، چكديى فلاكتدن دولايى سۆزلرى بىر چوخ اورك سيخيجى دير.

* ايكنجى بؤلومونده خمير مایه-سینی، دورغون احواللى فيكىرلردن تاثيرلنديينه گؤره، ائل آراسيندا، اولدوغو كىمى قارشىلانيب اوجالانمادی.

*** اوچونجو یا خود ایندیکی یاشادیغی دؤرو ۱۳۸۰-جی ایلدن باشلا یارق بو گونه کیمی، یاراتدیغی اثرلرینده، فیکرینی اؤز ائلینه، دیلینه باغلایب، ائل - دیل دئییه، بیر وطن پرور کیمی، قلمی ایله فیکرینه بیه دوردوغو اوچون، شعر ساحه سینده اؤزونه بیر قباریق کورسو قازانماقدادیر.

آرتیرمالیام شاعرین اوچونجو دؤرو، دؤنوش نقطه سی ساییلارکن، باشلانقیجدا دئدییم کیمی، اؤنجه بوی آتدیغی اوچاغی تانییب، تانتیدیر ماقلا باشلامیشدی.

یاشادیغیمیز یئرین طالعینه میسمارلانان قارا گونلوک کئچمیش لردن غاصب حکومتلر سیاستی آلتیندا اولدوغو اوچون، خوش گون گورمه دییمیز هامیمیزا آیدیندیر. بیزیم یئرلی سؤزلریمیزدن توتدو، یئر - کؤی آدلارینا قدر بللی بیر کیمسه لرین جوورو ایله تالانیب، یئرلرینی قوندارما و اؤگئی آدلار آماقلا مفهوم و معناسینی الیندن آلیب عیبه جر ائتمکله بو ملتین کیملیینی تاپتالاییلار. من بو تورپاقدا یاشایانلارین بیرسی اولاراق، یتمیش ایله یاخین عؤمرومه، اوجان، توفارقان، قوشاچای، ساین قالا کیمی شهرلرین، بستان آباد، آذرشهر، میاندا، شاهین دژ، آدیناچئوریلمه سینه یانا-یانا تانیق اولموشام، هابئله موغان چؤلونون اوره بینده، پارس آباد آدیلا بیر شهرین دیکلمه سینه تانیق اولدوغومدا، بو یاخین زامانلاردا، «قورو گؤل»ون آدینی دا «تفرجگاه صدر» گؤرنده بو ائلین کیملیینی نین آیدینجا تالانماسینا، اورکدن یانیب آغلامیشام. آرتیرمالیام، اوزون زامانلاردان بری آذربایجانین یئر آدلاری، بیر پارا شرایطه باغلی اولاراق دیشیلیمیشدیر. اؤرنک اوچون:

سیرخاب داغى نىن اوستونده كى آتشگاهىن، امامزاده يه چئوريلمه سى،
يا دا، مین ایلدن آرتیق حرمى لى يوردو آدلانان يئره، بىر خطیب ين
كۆچمه سى اثرينده «خطیب» آدلانماسى بىر پارا اينامدان آسلىلى
اولموشدور.

شاعر قهرمان جنابلارى «حرمى لى يوردونون» ندىن «خطیب
آدلاندىر ماسىنى نظملى بىر اثرينده آخىجى اولاراق آچىقلايىدیر. هابئله
ياشادىغى يوردون كئچمىشلردن بو گونه دك باشىنا گلن اولايلارىنى،
يئتگىن بىر حالدا قلمه آلىب و اوز بوى-سويونا آرخالاناراق، گنىش بىر
حالدا، ائلى نىن قهرمانلارىنى، شهيدلرىنى و باشقالارىنى باشلارىدىن
سوودوغو آچىقلا تهلوكه لى گونلرىنى، ظفر چالما لارىنادك نظمه
چكىيدیر. بىر يئرده يازىر:

خوش اولار، ائل آرا، بو اولسا ياسا

اۋز كۆن هامى درىندن تانىسا

اونلارىن حر كىلرینه دیر وئر مكله، خاطره لرىنى جانلاندىر مىشىدیر.
او، تارىخده گلن بىر كىچىك موضوعدان دا بىله دوغولاندىب همىن
اولايى، بىر جانلى تابلو كىمى گۆز اۋنونه چىخارتمىشىدیر.

اۋرنه يىن: مظفرالدىن-ين تبرىزده وليعهد كورسوسونده حؤكم
سوردو يو چاغدا، «قوش احمد» آدى بىر عيارىن باشنا گلدىبى ماجرانى
آچىقلاماقلا، اوجالىقلارىنى گۆزه چكىب دئىير:

اىستىرم قوشلارا من ده قوشولام

نه كى اولكه مده، وطنسىز قوش اولام

غفلتاً ذهنیمه گلدی بو پیام،

هانسی انسان، قوش اولوب من ده اولام؟

شاعرین بو روایی شعرینده، طبع گؤر کوسو، قوش احمدی نشان وئر مکله اونون شرح حالینی جانلان دیریب ائلینه تانیتدیریر.

بوندان آرتیق حؤرمتلی اوخوجولاری یورماییم دئییه، شاعریمیزین، ائلینه غرور بویدا باخیشی، بؤیوک قوچاقلاریمیزدا، هر بیر ساحه ده تمثیلچی اولوب و اونلارین وطن له ائل یولوندا حماسه لی داورانیشلارین، شورلو حاللی قلمیله دیرلندیریر. او اؤز ده بیر ائل - ائلچیسکی کیمی، او ماجرالاردان اوزاقدا دورماییر. اونون باخیشیندا «زینب پاشا» کیمی بیر آسلان قادینین، قورخماز جا حرکتی هر بیر قونودا دقته لاییق دیر.

گل دیله، سؤیله قادینسان یا کیشی؟

هر کیشی چون گؤره بیلمز بو ایشی

شاعر، بو بیتین بیرینجی مصرعسیندا، زینب پاشانی کیشی لرله برابر توتارکن، ایکینجی مصرعدا اوستادجاسینا اونون کیشی لردن ده باش اولماسینا اشاره ائدیر. ادبیاتیمیزدا کیشی کلمه سی، ارکک و نفر معنا سیندا ایشلنسه ده، بو بیت ده، هر ایکی معنا، یئرلی - یاتاقلی ایلشمیشدیر.

اومورام، بو جان دوستوم و ساین قلمداشیمین یازدیغی منظومه لری، ایشیق اوزو گؤرورسه، گله جکده تاریخ کؤکسونده پارلا یا جاقدیر.

... یولو آچیق، عؤمر و مایالی، قلمی ساغلام اولسون!

موغان - یاز ۱۳۹۴، تبریز

خطیب محلہ سی

گنجه اولدوزلو، گونوز گوللو خطیب
 باغی، بوستانلاری بولبوللو خطیب
 خطیب ین کئچمیشی خوشدور، اوزو آغ
 اؤزو بیر یورد اولاراق، دؤره سی باغ
 باغچاسی، میوه سی، خوش منظره سی
 سئفی سی، گؤی زمی لرده تره سی
 آینالی، لام- لام آخان چشمه لری
 ماوی آفاقه باخان چشمه لری
 جذب ائدردی هامی یولدان کئچه نی
 شنگول ایلردی سویوندان ایچه نی
 خوش اولار، ائل آرا بو اولسا یاسا،
 - اؤز کؤ کون هاممی دریندن تانیسا
 بؤلگه نین اولسا عنایت کؤ کونه،
 - خطیب ین وار بو روایت کؤ کونه
 نقل ائدیبلر کی «خطیب تبریزی»
 عصرینین عارفی، علمین دینیزی
 ائو تیکیب بوردا چون ائتمیش او توراق
 خطیب آدلانمیش او گوندن بو سایاق
 آما یازمیش بئله راوی قلمی
 توتولاندان سورا «بابک حرمی»
 چون چاتیب غاصب عربلر هدفه
 «حرمی» لر داغیلیب هر طرفه

تیریزی قصد ائلیهن دسته، همان،
 حَرَمی لر بورانی ائتدی مکان
 باشقا بیر بلگه ده واردیر بو سؤزه
 گورونور گون کیمی تاریخده گوزه
 کی بیلیب یازماغا تاریخه سزا
 قاجارین شازداسی «نادر میرزا»
 خطیبین مولکون آراشماقلا درین
 بئله تصویره چکیب چشمه لیرین
 ان دورو چشمه «حاج عابباس» سویودور
 سوواریر باغلاری ایللر بوئودور
 ایچمه یه خلق سئچن «حیدر بی»
 هامی رغبتله ایچن حیدر بی
 بو همان آدلی، خطیب چشمه سیدیر
 سویو درمانلی، عجیب چشمه سیدیر
 چشمه نین وورغون اولان نغمه سینه
 خوشلانا «ماللا علی» چشمه سینه
 «اصفهانلی» سویو چون آینا آخار
 هره اؤز صورتینه اوندا باخار
 لاب شیرین سو «حَرَمی لر» سویودور
 قایناغی چؤلده جوشان بیر قویودور
 دوم دورو سانکی ارم چشمه سیدیر
 آدی دیلدرده «حَرَم» چشمه سیدیر
 بلی بئش چشمه دن او آد گتیریب
 سؤزو مقصوده بئلنچی یئتیریب

التفات اولسا حرم کلمہ سینہ
 آدی معنا ایلہ دوز گلمہ سینہ
 بللہ نر کی سویون عنوانی اولوب
 حَرَمی لَر بو سویا بانی اولوب
 آیری بیر بلگه ده چیرپیر گؤزومه
 او «حرم باغی» دی شاهد سؤزومه
 سَپدی دوز بو سؤز اورک داغلارینا
 خیالیم گتندی خطیب باغلارینا
 ناظرم «خان باغی»، «ناصرح باغی» نا
 محتشم شازدالارین یایلاغینا
 ناز و نعمتده «وزیر باغی» بهشت
 جیلوهده نقشه لی ویلاسی کنشت
 قرنلردیر کی بو تاریخی محل
 اولوب «اوج باغ» لا گؤزلیکده مثل
 قانالی، میوه لی «بولبوللو باغ» ی
 ساری کؤینکلی، قیزیل گوللو باغی
 «چایچیلار باغی»، «بیین باغی» سولو
 «حارغنی باغی» بوتون آلما، هولو
 بادامین مرکزی «مشهد باغی» دیر
 باغلارین بؤلگه ده ارشد باغی دیر
 جوئی هؤرموشدو آغاجلار ائله دوز،
 - ذره جه گون یثره دوشمزدی گونوز
 خوش اولاردی گونوزوندن گنجه سی
 سسله نردی گنجه بولبول جوجه سی

هر سویو شربته بنزردی گئجه
 هر باغی جتته بنزردی گئجه
 شازدا تبریزده ائدرکن اوتوراق
 اونا، یاز- یایدا گلن وقته قوناق
 چوخ آپارمازدی شهین باغلارینا
 گتیرردی خطیبین باغلارینا

*

قوووشوب شهره او گوندن کی خطیب
 ییزه ده پاسلی هاوا اولدو نصیب
 چشمه لر باتدی، حیات اولدو اویون
 نه داوار طؤیله ده قالدی نه قویون
 گون به گون یوردا یامان یئل اسیلیب
 باغ یولا دوشدو، آعاجلار کسلیب
 آعاجین ایندی یئرینده بئجریب،
 - قره سیمانلا دمیرلر گؤوه ریب
 چالدی لاستیک غلبه گول، چیچکه
 ماشینین توستوسو قالخیر فلکه
 بلیک اولسایدی، یوخویدو داغیمیز
 هم اولاردی ائویمیز هم باغیمیز
 آچیرام ایندی آرا غصه ایله
 قلمی داغ ائدیرم قصه ایله
 او زمان کی خطیبه قورخو دولوب
 جنگ میدانلی بو تبریزده اولوب
 وار خیالیم تازا بیر طرح تؤکم
 قهرمانلار دؤیوشون نظمه چکم.

کوراوغلو و زینب پاشا

گئجه دیر آی سالیب آفاقه ایشیق
 ایشیغیندان تاپیب عالم یاراشیق
 گئجه شاعر اولار الله قوناغی
 آیشار سینهدده الهام اوجاغی
 هامی یاتمیش، اویاغام من بو گئجه
 ایکی قاتلی قوناغام من بو گئجه
 اولموشام ذوقیله هر قالدان اوزاق
 هم هنر، هم ده هنرمنده قوناق
 هنر اربابی سئور چون قوناغین
 محرم ائتمیش منه مخصوص اوتاغین
 اوتاق البت کی هنر موزه سیدیر
 قوچلارین فتح و ظفر موزه سیدیر
 اسکی تاریخی دیریلدیب هنری
 جان وئریب هیکلہ، اولمز اثری
 چهره سی ظلمته فانوس آنامیز
 تور کون اسطوره سی «تومروس» آنامیز
 شانی پیرایه گونش تک فلکه
 کوروشا آلقان ایچیردن ملکه
 بابکین صولتی، هوندور قالاسی
 استقامت داغی، آذر بالاسی

اولو «ستارخان» یله «باقرخان»
 سؤیله یین جانلاری آذربایجان
 نایب اکبر کی بؤیوک آد قازانیب
 تک، صمدخان قاباغیندا دایانیب
 قاناد آچمیش گۆیه «قوش احمد» اوچور
 تاپیب اؤز ایستگینه مقصد اوچور
 قوچلارین، نابغه دیر تک به تکی
 دؤنمه ییب دشمنه دؤنمز کورگی
 صورتاً رُعبولو، سیرت ده قشنگ
 داغدا آسلان ایسه دریاده نهنگ

*

بیر ردیفده ایکی هیکل قوشادیر
 بیر کوراوغلو، بیری زینب پاشادیر
 قوچ کوراوغلو دایانیب چنلی بئله
 ولی زینب پاشا، همّتی ائله
 اونا یاردیمچی ائل اوغلانلاری دیر
 شئر قادینلار، بونون آسلانلاری دیر
 او ییخلمیشلارا ایلردی کؤمک
 بو آج انسانلارا پایلاردی چؤرک

*

قوچ کوراوغلو اوتوراردی گئجه لر
 داغدا ایلنجه قوراردی گئجه لر

ییغیشاردی دلی لر دؤره سینه
 باش قاتاردی گنجه اسطوره سینه
 آما زینب پاشا یوممازدی گوزون
 گنجه لر زحمته سالمیشدی اوزون
 بیر الینده داوا، بیر الده آغاج
 خسته لر دردینه ایلردی علاج
 باخدیم او نادره نین هیکلینه
 روحومون اولدو سبب صیقلینه
 آلیب الهام، سؤزو شفاف ائله دیم
 اونا بو نغمه نی اتحاف ائله دیم
 آی کوراوغلو یولونا یولچو اولان
 نه گئدیشدن نه دؤیوشدن یورولان
 او گئدن یولدا تکامل یارادان
 قالدیران ظلم بساطین آرادان
 اسلحه باغلامیسان اوز بئلینه
 اولموسان سانکی کوراوغلو ائلینه

*

قوچ کوراوغلو ائله یین وقته قیام
 تانینیب خلقه چون او یاخشی مرام
 آرخاداشلار ییغیشیب دؤره سینه
 باش او جالدیب فلکین زهره سینه

حق طلب لر کی چاتیب حقه الی،
- آدلانیب آدلاری عالمده دلی

معناسی بلله نیر ایندی او آدین
دوشونوب فلسفه سین یاخشی قادین

سن بئجردن مترقی دلی لر،
- داواسین وئردی، کئهلدی زلی لر

قان سوران محتکری آغلالتدین
نئچه دفعه بازاری باغلالتدین

فراشین فرقینه چالدین دینه نک
پایلادین آجلارا پیس گونده چؤرک

انگلیس فتنه سین افشا ائله دین
تانباکی نهضتین احیا ائله دین

گل دیله سؤیله قادینسان یا کیشی
هر کیشی چون گوره بیلمز بو ایشی

هیکلینده دیلی وار مثل کتاب
گؤزلری، سؤزلریمه وئردی جواب

من کوراوغلو دئیلم، ائل قیزیام
دلی سئلرده اوزن سئل قیزیام

من اوزوب ساحله، سئلدن چیخانام
زمانین اوغروسون آتدان بیخانام

من کوراوغلو دئیلم، جان آتانام
کورلارین بلکه الیندن توتانام

ائتدی کور بیر کیشی نی بیر ایچی خام
 قوچ کور او غلو او زمان ائتدی قیام
 هر نه دن او نجه، توتوب قان تۆکنی،
 - جزالان دیردی، گؤزه میل چکنی

جان گؤزون ایندی غنیم کور ائله میش
 محتشم ائلریمی خور ائله میش
 سهل دیر سان دیلا کور، خلقیمیزی،
 - دان دیلار ریشه میزی، حقی میزی

من نجه ایندی قیام ائله مه ییم؟
 ظالمه گوندوزو شام ائله مه ییم؟

گورورم توطئه نی، واردی گؤزوم
 حقی می آماغا مجبورم اؤزوم

من کور او غلو ائلی نه بیر نیگارام
 اسکی تاریخده کی باشچیل «ناوار» ام

دؤیوشوب عرصه ده ال - قول آچانام
 خلقه آزادلیق او چون یول آچانام

بشرین شن یازی آزادلیغیدیر
 دوشسه او غر وندا غمه، شادلیغیدیر

من یازی تحفه گتیردیم قادینا
 ایندی مالک اؤزودور هر زادینا

من فدا ائتدیم ائله هر زادیمی
 اودور ائلر، پاشا قویموش آدیمی

اٹلیمین عشقی پروانہ‌سی‌یم
یا، حقیقتلی بیر افسانہ‌سی‌یم
من قادین نہضتینہ آبرامانام
تانباکی نہضتینہ قہرمانام.

نایب اکبر

نایب اکبر آنادان اولدو گنججه
 یثنی شنلیک له خطیب دولدو گنججه
 سود امیب، اونداکى سوددن آچیلیب
 قاپی نین آغزینا گول تک ساچیلیب
 قوشولوب کوجه ده یار، یولداشینا
 بئش یاشیندان یئتیشیب اون یاشینا
 یازیلیب مکتبه قرآن اوخودو
 یازماق اویرندی، گولوستان اوخودو
 بوی آتیب، جامعده اولدو جوان
 تورک منظومه لرین ائتدی روان
 معنویّت اوزو گونده قاش اولوب
 هامیدان علم و ادبده باش اولوب
 شمع تک خلقینه یاندیردی اورک
 هر آجا، یوخسولا ائیلردی کؤمک
 گلدی بیر گون باشینا بئله قضا
 چولده قالمیشدی، چوخ ایستی هاوادا
 ائله چؤل کی نه بولاق، نه قویو وار
 کوزه سینده بیر ایچیملیک سویو وار
 یول گئدیر، قان تر ایچینده چالیشیر
 جییری، گوردو عطشدن آلیشیر
 کوزه نی آلدی اله، سو ائده نوش
 گلدی بیر غصه لی صحنه اونا توش
 گوردو یول اوسته بیر انسان ییخیلیب
 ضعف ائدیب، حالی پریشان ییخیلیب
 کوزه نی قویدو یئر، ایچمه دی سو
 نوش جان، سؤیله دی: اولماز منه بو

یاراماز وجدانیمما، ساده کئچم،
 بیرى تشنه ییخیلا، من سو ایچم
 گلدی سرعتله باشی اوسته اونون
 اجلین گوردو قاشی اوسته اونون
 گۆتوروب قویدو دیزی اوسته باشین
 گۆزلرین پاک ائله دی، سیلدی قاشین
 دئدی: دردین نه دیر؟ آی خسته او یان
 یاتما بو حاليله یول اوسته او یان
 گۆزلرین آچدی او بیچاره غریب
 سانکی گوردو باشی اوستونده طیب
 دئدی: جان چیخماغا مندن چالیشیر
 سوسوزام، قلیم عطشدن آلیشیر
 آز قالیر، ال حیاتیمدان قوپارام
 - بیر ایچیم اولسا سو، من جان تاپارام
 نایب اکبر کوزه نی تئز گتیریب
 قوروموش دیل، دوداغا سو یئتیریب
 اونا سو وئردی، اوزو قالدی سوسوز
 سانما، جان مایه سینی ساتدی او جوز
 چون اولومدن او بشر تاپدی نجات
 سو ایچیب، سالدی ال تازه حیات
 بیر دعا ائتدی نایب اکبری او
 گنجه، لایق ائله دی گوهری او
 دئدی: وئردین سو منه، سن بو سایاق،
 - گئت اول ایلر بو یو «سقا» یه قوناق
 مستجاب اولدو دعاسی کیشی نین
 آخرین گؤر نایب اکبر ایشی نین
 ائل یولوندا چالیشیب تاپدی شانی
 مقصده چاتدی خطیب قهرمانی.

نایب اکبر و زینب پاشا

نایب اکبر خطیبین فخری، شانی
وصف قلمیش بئله زینب پاشانی

خلق فرزانہسی زینب پاشادیر
دیللر افسانہسی زینب پاشادیر

شاہقادین، تبریزین آسلان قیزدیر
اھریمن صدی «سلیمان» قیزدیر

گنجیدیم کی خطیبہ گلدی گئجہ
اوتوروب سکیده دینجلدی گئجہ

ایلک دفعہ ایدی کی رؤیت ائلهدیم
اونو منزلده زیارت ائلهدیم

اوجابوی، ائلی کورک، هیکلی خوش
وئریلیب اندامینا صیقلی خوش

اوزو آی پارچاسی، گؤزلر بادامی
جلب ائدیردی اؤزونہ هر آدمی

عین حالدا عظمت پیکریدیر
باشچی، «جئیران» خانیمین مظهریدیر

گؤزو قارتال گؤزو تک برق وورور
باخیشیندان، جانا وحشت اوتورور

گؤرکمیندن اوجا ھمت تۆکولور
صورتیندن ایسه صولت تۆکولور

باغلامیشدی پاتاوا دیزلرینه
 بورونوب سانکی لاجین اؤز پرینه
 دیهنک الده، بئلینده شله‌سی
 قاخ اریکله دولو یئککه سله‌سی
 زیلله‌میشدیم گۆزومو، گۆزلرینه
 قولاق آسدیم دئدیگی سۆزلرینه
 آناما سۆیله‌دی: آی جانلی مرام
 من خطیب‌ده سنی مسؤل تانیرام
 چون بو گونلر چوخ اولوب تنگ معاش
 گئجه‌لر یاتما باجی، ائيله تلاش
 دایانیش قافتانی قیما جیریللا
 قویما یوخسوللار آجیندان قیریللا
 سرلار اؤرتوگو حاشا سؤکوله
 قویما خلقین، سو اوزوندن تۆکوله
 سورا بیر توربا اریک وئردی بیزه
 من امینم دئدی: هر آندا سیزه
 بو اریک قاخلارینی آجالارا وئر
 چۆرک آواره‌سی، محتاجلارا وئر

بودور اونلا منیم اول گۆروشوم
 خاطر اتمدا مسجّل گۆروشوم

تانیدیم سونراکی زینب پاشادیر
 آدی اؤندرلر آدیله قوشادیر
 گنج، قدرته، فضیلتده قوجا
 قوجامان داغ کیمی همّته اوجا
 قره یئلر قاباغیندا دایانیب
 دلی سنلر قاباغیندا دایانیب
 بیلینه باغلادی همّت کمرین
 قایتاریب ائل دن اجانب خطرین
 اوندان الهامینی ستارخان آلیب
 ظفر استبدادا نهضتده چالیب
 عصرین اُعجوبه سی زینب پاشادیر
 خلق محبوبه سی زینب پاشادیر
 باشدان ائل غصه سین آتماز گنجه لر
 دولانار ائولری، یاتماز گنجه لر
 دردینه خسته لرین ائیلر علاج
 قویماز ائلدن بیر قالسین گنجه آج
 قهرمانلار تاجی زینب پاشادیر
 خلقه املک باجی زینب پاشادیر.

زىنب پاشانين دوغومو

گئجه دير هر جوره حادث آناسى
 دوغور اسطوره، حوادث آناسى
 دوغماغا سانجىلانيب بويلو گونش
 آنا اولماقدان اؤتور قلبى عطش
 سورونوب، گون باتانا سالدى اؤزون
 جلب ائديب دوغماغينا خلق گؤزون
 جراحين خدمته گؤندرى گئجه
 وحدتى، كثرته دؤندردى گئجه
 گونشين باغرى شفقده سؤكولوب
 پارلاق اولدوز گؤيه سايسيز توكولوب
 فلكين حلقه ووروب ساغ، سولونا
 كؤرپه لر سانكى باخير سود يولونا
 يئر، گؤيه باخدى حسادت ائلهدى
 عرشيله فرش رقابت ائلهدى
 يئرده آما نئجه اولدوز دوغولوب؟
 قارشى مين اولدوزا بير قيز دوغولوب
 اولسا تاريخه بصيرتله نظر
 گئجه دنيايه گليب نابغه لر
 گئجه موسى آناسيندان دوغولوب،
 -جومدوروب دريادا، فرعون بوغولوب
 گئجه «تومروس» آنا، اولموش آنادان
 كسدى شرين «كوروش» ون آسيادان
 گئجه طبعى يئنه گؤستردى اؤزون
 آچدى ائل باشچيسى دنيايه گؤزون
 چاتدى اؤز اصلينه تبريزده كرم
 قويدوزىنب پاشا دنيايه قدم

گۆیده شنلیک‌له چالیب زهره سازین
 یئرده ائل، طایفا عزیز توتدو قیزین
 قیز نه قیز! نهضته عامل اولاراق
 مین ایگید مرده مقابل اولاراق
 شیوهده قیزلارا اؤرنک ساییلان
 سلطه‌چی ضدینه بابک ساییلان
 شر مبارزلره اؤندر دوغولوب
 آنادان دوغما، مظفر دوغولوب
 محترک قتلینه فرمان گتیریب
 آجلارین دردینه درمان گتیریب
 ذوق مولکونده ده سانکی پاشادیر
 عشق و همت‌له وجودی قوشادیر
 ایکی نیرو ایله انسان اوجالار
 ذره‌ده اولسا، گونشدن باج آلا
 عشق، همتله وئرر یاخشی ثمر
 همت، عشقیله ائدر خلق هنر
 تبریزین زهره‌سی زینب‌پاشادیر
 شاه‌قادین چهره‌سی زینب‌پاشادیر
 قویان اوست - اوسته صلابت داشینی
 تبریزین عرشه اوجالان باشینی
 هر زمان عدل و مساواتی گزیب
 دؤیوشوب، جهل و خرافاتی آزیب
 آلماییب اؤز لقبین خان، پاشادان
 سانکی زینب، پاشا اولموش آنادان
 اولماسایدی پاشا او خلقیمیزه
 تانباکی نهضتی کؤچموشدو دیزه
 قهرمانلار تکی زینب‌پاشادیر
 قیزلارین بابکی زینب‌پاشادیر.

گنجه نين خيئر، شري

گنجه افسانه سى نين لذتى وار
 گر حقيقت له اويما قيمتى وار
 قالير اوصافينا حيرتده آدام
 گنجه دير سانكى ايكي جانلى بادام
 ياناشيق چون ايكي ايستكلى باجى
 بيري شيرين، بيري البته آجى
 شيرينين، خيئر قويوب ائل آدينى
 آجى نين، شر سانيب هرزاديني
 خيئر و شر مايه سين آلميش گنجه دن
 سايب سيز، خاطره قالميش گنجه دن
 سينه سينده گنجه نين سوت يولو وار
 خيئريله شره، قوشا جوت يولو وار
 سانكى هم رافتى هم كينه سى وار
 ايكي ضدى بئجرن سينه سى وار
 كينه سيندن گنجه نين آي توتولار
 رافتيندن، قره گون تتر قوتولار
 گنجه نين بير اوزو اود، بير اوزو سو
 خيئر و شر آدلانيب ائلر آرا بو
 بيرينين اولكرى سعديله شاخار
 بيرينين اولدوزو نحسيله آخار

بیرینین جوت قوزو، قوزلاغی دوغار
 بیرینین تک قویونون، قورد بوغار
 گئجه بیر قورخولو دریادی درین
 سایماق اولماز گئجه نین خئیر و شرین
 لیک غدارلار ائله طرح تۆکوب،
 - فقرانین بئلین عالمده بوکوب
 گئجه نین خئیری اولار وارلیلارین
 شرّی، یوخسوللارین، آزارلیلارین
 وارلینین عیشی فراهم دی گئجه
 یوخسولا مثل جهنّم دی گئجه
 آما بعضاً گئجه نین خئیریده وار
 اونو تک توخلار اوچون سانما هاوار
 آجلارا بلکه غنیمتدی گئجه
 حقلرین آلماغا فرصتدی گئجه
 گئجه نعمتدی مبارزله اوچون
 همّتی، غیرتی بارزله اوچون
 گئجه امکان یارادار تور قورانا
 قان تۆکن ظالمه شبخون وورانا
 گئجه چون هر یئر ی ظلمت ائله ییر،
 - دؤیوشه صحنه نی خلوت ائله ییر

گنجە اعلانیەلر یایماق اولار
 بس اونو خلقه کۆمک سایماق اولار
 انقلاب لار گنجە چاتمیش ثمره
 دیکتاتورلار گنجە دوشموش خطرە
 اۆز محافظلری نقشه بیتیریب
 گنجە چوخ شاهلاری قتله یئتیریب
 گنجە هایلاردی کوراوغلون دللی لر
 شاهلارا، خانلارا چالیدیقادا ظفر
 قوچ «نبی» میندی گنجە چاپدی بوز آت
 قازاماتدان «هجر»ه وئردی نجات
 گنجە زینب پاشانین عرصه سیدیر
 یثنی مکتب قوشانین عرصه سیدیر
 تازا اندیشه نوروون ساچدی ائله
 گنجەنەن خەئیر و شرین آچدی بئله
 خسته نین دردینی توختاتسا حکیم
 اۆلکەده اولسا عدالت حاکیم
 گنجەنەن شەری گنڈیب، خئیری قالار
 خئیری، خلقین باشینا کۆلگه سالار
 بلی، دوز علم یولون سئیر ائله یین،
 گنجە شرین چئویریب خئیر ائله یین،
 -گۆسترن یول، بیزه زینب پاشادیر
 قهرمان، تبریزه زینب پاشادیر.

گئجه فتنه سی، سحر بیلینر

گئجه قورقو یوواسی خلقه تیکر
 فتنه لر اوسته قارا پرده چکر
 توطئه پرده سی ظلمتدی مودام
 بیرده غفلت یوخوسون خوشلار عوام
 فاجعه اولسا دا دهشتلی نجه،
 - گیزلدر چترینین آلتیندا گئجه
 گئجه هر فاجعه یه اورتوک اولار
 مظلومون قلبینه غم، غصّه دولار
 گئجه اولدوزلاریلا عرشى بزر
 یئرده مظلوملاری، ظلمتده ازر
 خلق یوخلار، بیلگیکن باشدان آتار
 گئجه فتنه قوماشین خلقه ساتار
 گئجه اؤز طرحینی افشا ائله مز
 عطارد، سؤز آچیق انشا ائله مز
 گئجه سس سیز، یئره قار قیشدا یاغار
 خامسیدیب خلقی، سحر یئر آغارار
 بومبا وقتینده نجه دوز آچیلار،
 - گئجه نین بومباسی گوندوز آچیلار
 قیوریلار افعی قارانلیقدا ناچار،
 - گون دوشنده بئلینه قدین آچار

گنج‌ه خرمن آلیشیب چۆلده یانار،
 - ائل سحر فاجعه‌سین یاخشی قانار
 گنج‌ه اجناسه بازار نرخ قویار،
 - سحر اصناف گلیب خلقی سویار
 گنج‌ه رشوه اولونار ردّو بدل،
 - سحر آزاد دولانار اهل دغل
 اوغرولار جُرمه گنج‌ه طرح تۆکر
 اینجه ابزاریله دیواری سؤکر
 طؤیله‌ده وار نه کی حیوان آپارار
 آمما سس سیزلری آسان آپارار
 ائل گۆرر صبح سؤکولموش دوواری
 گئدیب الدن نه کی وار مال، داواری
 وار سسین اوغرولارا دردسری
 تویوغون چوخ‌دو اینکدن خطری
 اینگین چون سسی یوخ، جئّه‌سی وار
 تویوغون جئّه‌سی یوخ‌دور، سسی وار
 ملتین چیخماسا هر قدر سسی
 بوغانین، بوغماغا آرتار هوسی
 گنج‌ه چوخ فاجعه‌لر خلقه دوغوب
 سسلرین آمما بوغازلاردا بوغوب

یو خلاسا چؤلده چوبان، رحمہ قالار
 سوروسون بیرتیجیلار الدن آلالر
 قاروول یاتسا، اولار رنجی هدر
 ائیلین امنیتی یغمایه گندر
 گنجہ هر جبهه ده کی تور قورولار
 یاتان اوردولره شبخون وورولار
 بلی، چوخ حادثه وئرمیش گنجہ اوز
 فاش اولوب خلقه معماسی گونوز
 هر مثلدن بو مثل باش ساییلار
 گنجہ نین کئفلی سی گوندوز آییلار
 گنجہ نین عارضه سی توطئه دیر
 هانسی ائل توطئه دن تبرئه دیر؟
 او کی غفلت یو خوسون ترک ائله یه
 غدارین توطئه سین درک ائله یه
 قالاجی قالسا گنجہ دوز گون او یاق،
 - قویا بیلمز ائوینه او غرو آیاق
 کیمدی بو دوز یولا خلقی آپاران؟
 یو خلاماق عادتین ائلدن قوپاران؟
 گنجہ نین عارفی زینب پاشادیر
 فتنه نین کاشفی زینب پاشادیر
 هامی گوندوز گوره نی حیرتیه
 او قارانلیقدا گوروب دقتیه

قیلدی خنشی ظلمه توطئه‌سین
صادر ائتدی گنج‌نین تبرئه‌سین

گنج‌ه زینب‌پاشا سئچدی یولو دوز
کروانی مقصده چاتدیردی گونوز

اولماز اسطوره، گونوز یول آپاران
قهرماندیر گنج‌ه دوز یول آپاران.

گنجہ و زینب پاشا

گنجہ نین محرمی زینب پاشادیر
سینہ دہ ائل غمی زینب پاشادیر
مدنیّت هؤروگون باشدا هؤرن
گنجہ نین خئیر و شرین یاخشی گؤرن
خوش آدی، علّتی وار قالمیش اونون
شأنی، سبقت هامیدان آلمیش اونون

*

گنجہ دن صحبت اولونموش بو قدر
وار نییه وصفینه یوزلرجه اثر؟
ایسته سن فلسفه سین دوز بیلہ سن
بونو واجبدی یوزہ - یوز بیلہ سن
گنجہ، یاردیمچی لارین آرخاسیدیر
خلق خادم لرینین آیناسیدیر
گؤستریر شوق ساچان چہرہ لری
دولانیب موشکول آچان چہرہ لری
چہرہ لردن کی اولوب ظاهر امک
یوخدور ائل خادمی زینب پاشا تک
شاه دئییلدی، دئیہ سن قدرتی وار
اؤز آدین یایماق اوچون ثروتی وار

نه ریاست نه سیاست گوجونه،
- آدلانیب تکجه لیاقت گوجونه

*

گئجه زینب‌پاشادیر شهری گزن
مستبد قلبینی وحشتدن اوزن
چون گونش، چهره‌سی خفاشه قنیم
مُحتکر دشمنی، فراشه قنیم
غلبه قورخویا، غیرتله چالان
اؤز جانین اووجونا، جرآتله آلان
گوندوزو ائیله‌ین اشراره گئجه
آختاران چاره‌سوزه - چاره گئجه

*

فقرا خدمتی فکرینده، غرض،
گئجه‌لر پالتارین ائیلردی عوض
پهلوان بؤرکو قویاردی باشینا
ائندیرردی قیراغین لاپ قاشینا
گۆزلریندن سورا، باشدان آیاغا،
- بورونردی کیشی تک آرخالیغا
گئینردی جئجیمین پیکرینه
باغلایاردی پاتاوادیزلرینه
آیاغیندا قارا توست، الده یاراق
حرکتده، قاراقوش تک قیویراق

خیرتدگیندن یاپیشیب پوللولارین
 تار ائدردی گنجہ تک روزگارین
 سیخیب ائیلردی دئوی مثل جوجه
 پول آلاندان سورا بوشلاردی گنجہ
 پول دئیهرکن، گئری دؤنمزی سؤزو
 بیر شاهی لیک گؤتورمزی اؤزو
 وارلیلاردان آلینان پوللاری، دوز،
 - جمله یوخسوللارا پایلاردی گونوز
 بو ایدی هر گنجہ تبریزده ایشی
 کیمسه بیلمزدی قادیندیر یا کیشی

*

گنجہ زینب پاشادیر خلقه کؤمک
 یئتیرن آجالارا ظلمتده چؤرک
 اولان اؤرنک ایشی سردسته لره
 داوا، درمان آپاران خسته لره
 بویلو عورتلره یاغ، اون یئتیرن
 سانجی توختاتماغا معجون یئتیرن
 هدیه گیزلینجه یوزه- یوز ائله یین
 گنجهنی یوخسولا گوندوز ائله یین
 گنجہ راحت اوزانیب، یاتمادی او
 باشندان ائل درد و غمین آتمادی او

هامی یاتدی گئجه، او قالدی اویاق
 دوردو اؤز خلقینه بحراندا دایاق
 باش ووروب جمله فقیرلر ائوینه
 چالیشیب خیردا اوشاقلار سئوینه
 بیلدی یوخسول اوشاغین اؤز اوشاغی
 قویمادی گول کیمی سولسون یاناغی
 اودور آدلاندی عاجیزلار دایاغی
 گئجه‌نین یاتمازی، دایم اویاغی
 گئجه‌نین سیرداشی زینب‌پاشادیر
 قهرمانلار باشی زینب‌پاشادیر.

جمیله بوپاشا و زینب پاشا

آلقیش اولسون او مبارز قادینا
 فخر ائدر اهل جزایر آدینا
 افتخاریله حیاتی قوشادیر
 آدی آدلیم «جمیله بو پاشا» دیر
 الجزایرده حماسه یارادیب
 اؤتکین آغ صفحاتین قارادیب
 دوشوب ایلر بویو زنداندا قالب
 پیکرین زحمته اشکنجه سالیب
 چیخدی بحراندا سیناقدان اوزو آغ
 صحبتی بزم لری ائیلهدی داغ
 بسکی جان یاندیریب اؤز ملتینه
 آلیب آزادلیغی جان قیمتینه
 سالیب آوازه سی آفاقه طنین
 انتشار ائیله میش اؤز خلقی یقین
 ایندی توتمور بو جهان شهرتینی
 ساخلاییر عالم اونون حؤرمتینی
 آمما تبریزده اولان غفلته باخ
 دیکتاتورلار توره دن علته باخ
 ائله بیل اؤز داراغین تئل تانیمیر
 هله زینب پاشانی ائل تانیمیر

تانیر عالم جمیله بو پاشانی
 تانیمیر اۆز ائلی زینب‌پاشانی
 سوروشولسا جمیله بو پاشادان،
 - آلمیش الهامینی زینب‌پاشادان
 باخما بوردا سۆزونون وار کاسادی
 اۆز دیاریندا غریب اولموش آدی
 کربلایه ائله‌ین وقته سفر
 قوش تک آفاقه آچیب شهرتی پر
 مشق اولوب دنیا مبارزلرینه
 هند و آفریقا مبارزلرینه
 جوهر آزادلیغا زینب‌پاشادیر
 عَرَض آنجاق جمیله بوپاشادیر
 هر بیریندن اولا لازیمدی سپاس
 ایکسین ائتمیرم البته قیاس
 جمیله بوپاشا اشکنجه گؤروب
 استقامت هوروگون باشدا هوروب
 چالیشیب، فردی مبارز اولاراق،
 - یوردونا یاردیم اولا، خلقه دایاق
 آما زینب‌پاشا طوفان ائله‌میش
 خفقان ضدینه عصیان ائله‌میش
 قالدیران ملّتی زینب‌پاشادیر
 یارادان نهضتی زینب‌پاشادیر

ائل، بو اؤندرله تاپیب ال ظفره
 تانباکی نهضتی چاتمیش ثمره
 هم قادین نهضتینه رهبر اولوب
 هم عدالتچی لره اؤندر اولوب
 آتانیش جوهرینین آیناسیدیر
 عظمت کلمه سینین معناسیدیر
 هم ستمگر باشینا دودمه چالیب
 هم یتیم لر باشینا کؤلگه سالیب
 هم قحط لیکده آج انسان دؤیوروب
 قیشدا پالتار وئریب، عریان دؤیوروب
 شیوه سی قیزلارا مشق اولماق اوچون
 آرزومان ساغریمیز دولماق اوچون
 خاطرہ سالمالی زینب پاشادیر
 ابدی قالمالی زینب پاشادیر
 شعر دونیاسینا شانی یاراشان
 اولاجاق وصفینه واقف آراشان
 سانما اغراق، مصنّف نظرین
 سایماق اولماز او قادین حُسن لرین
 ابدیتله مقامی قوشادیر
 حُسن مجموعه سی زینب پاشادیر
 وار اومیدیم کی جوانلار آراشا
 خلقه بو فخر لباسی یاراشا

بللەنە ھمّتی زینب‌پاشانین
یوردونا خدمتی زینب‌پاشانین
دستانی دوشسە عاشیق‌لار سازینا
جلب‌اندەر عالمی اۆز اوپرازینا
ماھنی‌لار چشمەسی زینب‌پاشادیر
قەرمان نغمەسی زینب‌پاشادیر.

نیه زینب پاشا تانینامیش؟

نیه زینب پاشانی ائل تانیمیر؟
 ائل یولوندا جوشانی ائل تانیمیر؟
 وار بونون جامعده چوخ سببی
 دئیرم، گوزلورم آنجاق ادبی
 ایتیریپ چوخ بئله، جمعیت لر
 قالیب ایتگین اولو شخصیت لر
 آختاریشدا توتاق، ائلر دالیدیر،
 - کیم تاپیب، خلقه تانیتدیر مالیدیر؟
 او نفر کی قلم آلمیش الینه،
 - شوبهه سیز ایلقاری وار اؤز ائلینه
 او جالاندا باشی زینب پاشانین،
 کیمیدی چاغداشی زینب پاشانین؟
 او کی مشروطه نی دقتله یازیپ
 باشا- باش نهضتی زحمتله یازیپ
 ثبت اندیب نهضتین علت لرینی
 ملتین چکدیگی زحمت لرینی
 چوره یین بحرینین انشا ائله میش
 محتکر فتنه سین افشا ائله میش
 گؤستریپ خلقه فلاکت نظامین
 چؤرک اوستونده قادینلار قیامین
 گیزله دیب آما پیامین دئمه ییب
 اؤندری کیمدی قیامین؟ دئمه ییب

فاش ائدیب، نهضتی قالدیردی قالدین،
 - یازماییب باشچیسینی لیک آدین
 سؤیله میش کی ائله قورخوب زُعما،
 - شهردن قاچدی نظامالعلما
 دئمه ییب آما قاچیردان کیمیدی
 ظلمه قارشی، ائدن عصیان کیمیدی
 هئچ اومود یوخ بو ایشه «کسروی» دن
 اومما یاردیم یئتیشه کسروی دن
 اوکی اولموش بیر یولدان چاشانین
 نه بیلر قدرینی زینب پاشانین
 کؤله لیک افکارینا مالک اولان،
 اجنبی کولتوروله مغزی دولان،
 اؤز دیاریندا مفاخر تانیماز
 بئله دیر علمی درین، فکری دایاز
 دانمیرام حقینی، جدیت ائدیب
 خلقه تاریخی یازیب، خدمت ائدیب
 یازماسایدی او، بو تاریخی اگر،
 - تبریزین زحمتی اولموشدو هدر
 بلی مشروطه نی تألیف ائله میش
 آما بعضا سؤزو تحریف ائله میش
 «شیخ خیابانی» نی اغیاره ساتیب
 ضدینه جبهه توتوب، آددیم آتیب
 اؤنجو قارشیندا، عناد اوسته دوروب
 یاردیم ائتمک یئرینه، ضربه ووروب

«تنقیدیّه» قورولون دایر ائدیب
دوز مسیری بوراخیب، ترسه گئدیب
عاق اولوب یوردونا، ملیتینه
چالیشیب اؤزگه صلاحیتینه
بو ایشی خیرداجا یالینشدی هله
واریئکه جرم و خطاسی هابئله
الده چون تهمتی آلت ائله میش
قوجامان تورکه خیانت ائله میش
سلطه چی خیرینه بیر شار بوراخیب
کولتورون آغ اوزونه، قاره یاخیب
توخومون اکمیش او، ایندی گۆوه ریب
شووینیزمین الینه سوژه وئریب
پهلوی سلطه سینه آرخا دوروب
اؤز، - اؤز ریشه سینه تیشه ووروب
آذری ریشه سینی ترسه قانیب
اؤز دیلین اجنبی قارشیندا دانیب
وئرمه میش خلقه نشان اسنادین،
- فارس آدلاندیریپ اؤز اجدادین
یازیب آذر ائلی نسبت زمانا،
- دانی شیر تورکو موغولدان بویانا
عقل و منطوقدن اوزاق، بو یاوا سؤز،
- کی سانیب جمله خلاق هاوا سؤز
جوابا حاجتی یو خودور بو سؤزون
گۆستریر اوی دوروق اولماقدا اؤزون

ایسه، چون یاوه سۆزون یوخ سندی
اۆزونه ننگ قازانمیش ابدی
گۆردو گو ایشلری، ائتمیردی گومان،
- گۆسترر آینا کیمی خلقه زمان
گله جکده ائده جک ملى شعور،
- ائل حیاتیندا گونش مثلی ظهور
قیلاجاق گنج لیرین فکری عیان،
- شووینیزمین اولاجاق مکرى عیان
خلق تاریخینی تحریف ائله یین،
باش اوجا ائللری تضعیف ائله یین،
ائل قوران محکمه ده خوار اولاجاق
اۆزو محکوم، آدی آلداری اولاجاق
گنج نسلی طلیسیم سیندیراجاق
لاپ عیان دیر کیمی - کیم سیندیراجاق
یازیچی تحریفه شاهد اولاجاق
نور ساچان ظلمته، «ناهید» اولاجاق
او چکنده اوزه زینب پاشانی
قهرمانلار اولاجاق سۆز قوشانی.

قوش احمد

گئجه افسانه قوشى لانه توخور
 ساناسان نغمه، قوش احمددن اوخور
 اينجه طبعين قوشونا دانه تۆكور
 باشيما پر آچيب افسانه تۆكور
 اويagam من ده گئجه قوشلارى تك
 اؤز ايچيمده ائديرم سير فلک
 من خياليه قاناد باغلاميشام
 يئر نواسيله گؤيو داغلاميشام
 غريبه قوش كيمي يالقيز اوچورام
 سؤز فضا سيندا قانادسيز اوچورام
 ايستيرم قوشلارا من ده قوشولام
 نه كى اؤلكه مده وطنسيز قوش اولام
 يوردومون بوللو، قارانقوشلارى وار
 سارى كؤينكلى قيزيل قوشلارى وار
 غفلتاً ذهنيمه گلدى بو پيام،
 -هانسى انسان قوش اولوب، من ده اولام؟
 دئدى الهام قوشو: قوش احمده باخ
 سئير قيل خلق يولون، مقصده باخ
 آليجى قوشلاريميز چو خدو بيزيم
 آما قوش احمده تاي يو خدو بيزيم

قوش نه قوش! قوشلارا سقا قوشودور
 داغلارین قارتالی، دریا قوشودور
 هم اودور دیلسیزه اتمیش قیشی، یای
 دوگرامیش اؤز چۆره بین قوشلارا پای
 یول نشان، شیوه ده مخلوقه وئریب
 چۆلده حیوانلارا آذوقه وئریب
 رحم ائدیپ حیوانا، حیوانلیغینا،
 - مات قویوب خلقی اوز انسانلیغینا

*

گنججه قوش احمد آچیب خئیره قاناد
 چالیشیب حاصل اولا خلقه مورد
 اوچوب اولدم کی قوناردی هر ائوه
 سانکی رحمت قوشو آچمیش پر ائوه
 بسکی اؤز رأفتین اتمیشدی عیان
 هامی، دردین اونا ائیلردی بیان
 سپر اتمیشدی فاغیر خلقه اؤزون
 ظالمین قهریله قیرمیشدی گؤزون
 گنججه بیلمزدی راحتلیق اؤزونه
 یوخو گلمزدی ایشیقی گؤزونه
 دولدوروب توربا آلاردی دالینا،
 یئتیشردی فقرانین حالینا

او اولان يئردە يئتملر، بئله كيم،
 - اؤزلرين دوغروسو بيلمزدى يئتم
 هر زمان قئيدينه قالميش اولارين
 غملرين خاطرە سالميش اولارين
 ائدە بيلمز گئجه آسودە ياتا،
 - كيم اؤزون بيلسه يئتم قشرە آتا
 بايراميندا يادا سالميش اولارين
 تازاپالتارلارين آلميش اولارين
 بس قوش احمد اؤزو بايرام قوشودور
 نغمەلى شاعرە الهام قوشودور
 ليك بير كلمە اؤتكده آدى يوخ
 نيسگيل اولموش منە بو مسئله چوخ
 يئنه زينب پاشانين بير آدى وار
 بونون آمانه آدى، نه يادى وار
 مات قالب، وجدانا، انسان نه دئيه؟
 يازماييبلار بونو تاريخه نيه؟
 رحمت اولسون يئنه حيدر باباما
 اؤتكى ائله ين ازبر باباما
 سينهسى صفحەلى تاريخه مثل
 امكانى وئرمەسە دە يازماغا ال
 ديلده تاريخى مفصل دانيشيب
 اوناكى تاپميش اؤزو ال دانيشيب

قهرمانلاردان او وئرمیش کی خبر،
- یوخ کتابلاردا آدیندان دا اثر
اؤزو قوش احمدی رؤیت ائله میش
اونا اخلاصیله حرمت ائله میش
سانکی قیلیمیشدی اونون ضبط سسین
«صاحب الامر» یده کی محکمه سسین
چون او یاقلاردانیدی راوی اؤزو
تئز سئچردی قوشو، ظللمتده گؤزو
درک ائدنمز یاتان انسان کی نئجه؟
نه گونوز یاتدی قوش احمد نه گئجه
آدلانیب لیک مظفر زمانی،
- تک قوش احمد، اوچان ائل قهرمانی.

قوش احمدین یاشامی

تبریز، ایلکین لرین آدلیم شهری
گون تک آفاقه یایلمیش هنری
آدلانیب خلقی حماسه یارادان
ابدی وجهه سی گئتمز آرادان
اویانیش مرکزی، همت اوجاگی
تانیب عالمه نهضت اوجاگی
تبریزین افتخاریندان ساییلار،
- قالسا تبریزده یاتانلار آییلار
سوویو معدن سولاریندان دورودور
جاهلین دردینه درمان سویدور
وئرمز البته خرافاته رواج
قاچار اوردان کیم اول کؤهنه مزاج
چون گؤروب علم و تمدنده قابق،
- شازدالار اوردان ائدرمیش اوتوراق
اوردا ساییز حرکتلر گؤرونوب
افتخارلار، عظمت لر گؤرونوب
واریدی شازدا «مظفر» زمانی
تبریزین بیر اوجا بوی قهرمانی
خوشوموش طینتی، درکی، ادبی
آدلانیب لیک قوش احمد لقبی

چون اؤزو قیوراغیدی قوش ساییاغی
 گئری قالمزدی قاناددان آیاغی
 یوخوموش بیر ائله قوش تک پر آچان
 مؤهره نازیک دووار اوستونده قاچان
 آتیلارمیش، آتیلانلاردان اوجا
 گۆیه قالمیش ایکی اؤز بویوجا
 یول گئدیپ چۆلده چاتان وقته چایا،
 - تئز او تایدان سیچیرارمیش بو تایا
 آنادان دوغما، هنرده تکیمیش
 ائله بیل حرفه‌لی ژیمناستیکیمش
 باغلاشاندا کیشی لر اویلاقدا
 بیر- بیرله گۆیه هوببولماقدا
 باش اوجا چیخدی قوش احمد هامیدان
 سئچیلیب عرصه‌ده ارشد هامیدان
 نجه قالخیشدا قوش احمد سئچیلیب
 مهربانلیقدا دا ارشد سئچیلیب
 گجه‌لر شهریده زینب‌پاشا تک
 دولانب آجلارا پایلاردی چۆرک
 زورلولاردان پول آلیب قدرتیه
 بذل ائدردی عاجیزا رأفتیه
 غرق اولارمیش اتگی گۆز یاشینا
 ال چکن وقته یئتملر باشینا

چون بیلردی او، یئتملر ساینی
یئتیرهردی هرهنین اؤز پایینی

*

تک نه ائل دردینه ائیلردی علاج،
- قیشدا قویمازدی کی قوشلار قالا آج

آز یئیردی اؤزو منزله یئمک
آرتیریپ، قوشلارادوغراردی چؤرک

گۆلدە رؤیت ائله ینده سو دؤنوب،
قوشلارین اوسته عطش رنگی قونوب،

ائده بیلمزدی باخیب ساده کئچه
سو قویاردی داما، قوشلار سو ایچه

قوشو، گۆرسیدی سالیبار قفسه
سیخیلاردی اورگی بیر نفسه

پول وئردی بییه سین شاد ائله سین
تا قفسدن قوشی آزاد ائله سین

سانماتک قوشلارادوغراردی چؤرک،
- جمله حیوانلارا ائیلردی کۆمک

بیری قویمازدی جهالت ائله سین
حیوانی توتسون، اذیت ائله سین

حیوانا تور قورانا دشمنیدی
اوخ آتیپ، داش وورانا دشمنیدی

توتولان صیدہ گلرکن یازیگی
 اووچولاردان دا گلردی آجیگی
 خوشو گلمزدی اودور سلطانان
 خواجه شہرتلی «محمدخان» دان
 چون او سلطان چیخیب ائودن گئجہ لر
 باش قاتاردی شکارا صبحہ قدر
 خاطراتین کی قوش احمد اوخوموش
 احترامی اونا نسبت یوخوموش
 یاد ائدردی ولی «جئیران» آناسین
 آل قاجارین او آسلان آناسین
 افتخارلار یارادیب چون او قادین
 ائل گرک یاد ائدہ حرمتلہ آدین
 یوخودو شاہہ ولی خوش نظری
 اینجیدردی چون او شہ تولکولری
 خواجه کی تولکونو ائیلردی شکار
 دیری ساخلاردی گونوز مثل داوار
 آما قلبین نئجہ داغلاردی گئجہ؟
 زینقیروو بوینونا باغلاردی گئجہ
 بوراخاردی سورا حیوانی چؤلہ
 سسلہ نیب او، بو گولردی ہابئلہ
 بو دلیلہ گؤرہ قوش احمد اونا،
 تک نہ حرمت قوشو، قویمازدی قونا،

بلکہ صحبت اٹلیندہ، نہ کی وار،
- انتقاد ضرینہ ایلردی دوچار

چونکی ساتقینلار اونو آنلادیلار
گتدیلر حاکیمہ شیطانلادیلار

دوشدو قوش احمد اودور ائلدن اوزاق
گزدی ایللر بویو چؤللرده قاقاق

ظلمکار شاد اولوب، ائل غصہ لیب
غم توزو باشلارا اونسوز الہ نیب

وئردی زینب پاشا الدن کؤمگین
سیخدی ہیجران غمی جوشقون اورگین

*

اولدو آواره قوش احمد گنجہلر
قالدی چؤللرده مجرّد گنجہلر

آمائئل درد وغمین آتمادی او
چؤلده آسوده گتدیب، یاتمادی او

باشی نین آلتینا قویمازدی قولون
چون یتیملر گنجہ گؤزلردی یولون

جانین البتہ سالاردی خطرہ
گنجہ ظلمتده گلردی شہرہ

واریمیش ربطی نایب اکبریله
عَرَضُ الْفِتْدَه اُولار جوهریله

بیر ده کۆز اود نئجه دویماز ماشادان،
 - الفتین کسمه‌دی زینب‌پاشادان
 اولارین یاردیمی دوغموشدو مورد
 سانکی قوش احمده وئرمیشدی قاناد
 ائشیدیب گونده اولاردان خبری
 خلقه اشراف ائله‌ین ظللمری
 عزم ائدیب بیر گئجه ایتمه گۆره
 بیرقولاق بورماسی اشرافه وئره
 اطلاع حاصل ائدیب کی اشراف،
 بازار اعیانی، معین اصناف،
 اولاجاق جمع بیر اربات ائوینه
 اویغون اربابلارا، جذاب ائوینه
 دئمه، چیلله گئجه‌سیمیش او گئجه
 پیشیب اون‌بش جوره پیشمیش او گئجه
 تک اؤزو قیلدی اراده او قوچان
 گیزله دیب عزمینی زینب‌پاشادان
 گئجه زینب‌پاشا قوش احمدیله
 چالیشاردی جوتو بیر مقصدیله
 قهرمانلار حرکاتی قوشادیر
 لنگه، قوش احمده، زینب‌پاشادیر.

قوش احمدین توتولماسی

قیشین افسانه لی چیلله گنجه سی
اولدو قوش احمده پیلله گنجه سی
اوجالیب شهرتی آفاقه دولوب
خلقین افسانه سی دیلدرده اولوب
من قوش احمد گنجه سین یاد ائدیرم
خلقی چیلله گنجه سی شاد ائدیرم
گنجه چیلله گنجه سی، پخله پیشیب
پاچا آماده لشیب، کلله پیشیب
اورتادان قیرمیزی قارپیز بؤلونوب
سانکی بیر بؤلگه آمان سیز بؤلونوب
هر ایکی تایدان توخوملار قارالیر
آیریلیق خاطره سین یاده سالیر
لاله لر گون تک ائدیب قصری ایشیق
سازین آماده قیلیب، چالسین عاشیق
پالتارین باشدان آیاغه دیشیب
بزمه وقتینده قوش احمد یئتیشیب
مجلسه، نقشه چکیب، داخل اولوب
نقشه دن ائو بییه سی غافل اولوب
بزم باشلاندى، جوشوب شور و نشاط
قان سورانلار دؤشه دی عیشه بساط
یئیلیر قوش اتی، ایچگی ایچیلیر
آمما قوش احمد اولاردان سئچیلیر

مژده مک ائیلیر اولار لذت آلیر
 بو باخیر، آج بشری یاده سالیر
 اولار الوان مزه بیر یئرده تیخیر
 بونو بیچاره لرین دردی سیخیر
 کئفله نیلر اولار عشرت دیله ییر
 بو یتیم لر حالینا فکر ائله ییر
 قوشولوب اولار ارباب اؤز ده
 قارنی دویمور ایسه دویمور گؤز ده
 یئمگه لاپ قیزیشان وقته هامی
 چؤندو بیردن قیاما چیلله شامی
 دوزقابین آلدی قوش احمد الینه
 بیر تحرک وئریب اؤز هیکلینه
 دوزقابی داشداندی، وزنی آغیر،
 -لیک آلماس داشی تک برقی شاخیر
 گؤردو چون قان ایچیلیر آش یئرینه
 او دا ایشلتدی قابی، داش یئرینه
 ووردو سؤندوردو فقط بیر چیراغی
 شوشه سیندی، سپیلیب لامپا یاغی
 سانکی شاقیلدادی شیمشک لی بولوت
 حاکم اولدو ائوه دهشتلی سکوت!
 ائله بیل آلدی سسین ایلدریمین،
 -گۆلده کی قورباغالار چکدی خیمین
 گؤردولر بیر اوجا قامتلی ایگید
 یاراغی الده، گلیب غیظه شدید

حرکتده قاراقوشدان باج آلان
 گۆرکمینده عظمتلی ساوالان
 دئدی حصاره: نصیحت ائشیدین
 تتر اطاعت سؤزه، فرصدی ائدین
 منم ائل اوغلو، قوش احمد تانیین
 عهدده، ایلقاره مقید تانیین
 منم عالمده یتیم لر وکیلی
 آتاسیزلار، آناسیزلار کفیلی
 پارازی یا منیله بؤلمه لی سیز،
 - یا بو ساعتده هامیز اؤلمه لی سیز
 ایسته سز اؤلمییه سیز، ساغ قالاسیز،
 - پول وئریب، یاخشی بودور جان آلا سیز
 تا قوش احمد آدین اصناف ائشیدیب،
 - اؤلومون نغمه سین اشراف ائشیدیب،
 ملک الموتو گؤروب سانکی هامی
 بوغازیندا هامینین قالدی شامی
 تتر بوشالیدیلا دولو کیسه لرین
 وئردیلر، سوودولا باشدان خطرین
 پوللاری آلدی قوش احمد الینه
 گتدی زینب پاشانین منزلینه
 دئدی: جریانی بیلرسن سورادان
 پولو وئردی، اوزو چیخدی آرادان
 گیزله نیب سؤز گئجه، بللندی سحر
 یاییلیب، چاتدی ولیعهده خبر

کی قویون جیلدینه آسلان بورونوب
 گئجه تبریزده قوش احمد گورونوب
 تک ایگید بیر سورو اصنافی سویوب
 ائو ایچینده گیریپ اشرافی سویوب
 ائشیدیب، گلدی مظفر غضبه
 دئدی: او تک نئجه چالدى غلبه؟
 دئدیله: قوش تکین او شهپر آچار
 گورسه قوچلار اونو هر یئرده قاچار
 ال تاپا بیلمز اونا فراشلار
 باخا بیلمز گونشه خفاشلار
 دئدی شازدا: اونو تئز توتمالی سیز
 یوخسا تنبیه ایله قان اوتمالی سیز

*

والی ابلاغ ائدیپ اوز فراشینا
 جایزه قویدو قوش احمد باشینا
 جایزه آلماق اوچون فراشلار
 سانکی ظلمتده گزیب خفاشلار
 بیر یئتم قیز آناسی قویدو بارا
 دانیشان وقته دئدی قونشولارا
 قیزیما ائلچی گلیب، هن دئمیشم
 اولا آماده تويا من دئمیشم
 سوزوئریب چون سوزو اوسته قالاچاق،
 - جاهازین جمله قوش احمد آلاچاق
 دوشدو بو سوزکی آغیزدان - آغیزا
 وئردی قوش احمدی آخیر گودازا

شحنه لر بیلدی کی وقتین بیله جک
 حتماً او یوردا قوش احمد گله جک
 یاتدیلار پوسقودا قان تشنه لری
 والی نین تولکی صفت شحنه لری
 بیر گئجه یاردیم ائدنلر یوخوموش
 ائولره عادی گئندنلر یوخوموش
 اؤز زمانیندا ایشین گؤرمک اوچون
 جاهازین نقد پولون وئرمک اوچون
 چاره سیزلیکدن اؤزو عامل اولوب،
 - ائوه قوش احمد اؤزو داخل اولوب
 تۆکولوب بیردن اورا فرّاشلار
 قان تۆکن اسلحه لی اوباشلار
 دئدی قوش احمد او جمعه بو سؤزو:
 - گؤره بیلمز منی خورده ر گؤزو
 ال - اله وئرسه بوتون اوباشلار،
 اوستومه گر تۆکوله فرّاشلار
 سالایلمز منی بیر لحظه تورا
 باشیمی ایمرم اولسم ده زورا
 آمما اولسام دا الیف، میم اولارام
 سیزه بیر شرطله تسلیم اولارام
 سؤز وئرن کی منی سالساز تورا، سیز،
 من قولو باغلی اولاندان سورا، سیز،
 بو ائوین اهلینی اینجیتمیه سیز
 یتیمی، بیوه نی، سینسیتیمیه سیز

دئدی فراش باشی: من سۆز وئیریم
 سۆزومه ضامن ایکی گۆز وئیریم
 اولدو تسلیم، ائله بیل سیندی دَمیر
 ائتدی لر قارتالی، قوزقونلار اسیر
 قوللارین زنجیریله باغلادیلار
 او یئتمله آناسی آغلادیلار

*

گرچه قوش احمده ایش اولدو چتین
 دایانیب لیک هدف اوسته متین
 ائل یولوندا یاشامین گۆزدن آتیب
 یاخالاندی، گئجه دوستاقدایا تیپ
 نایب اکبر ائشیدیب فاجعه نی
 بئله توصیف ائله میس واقعہ نی
 اؤندرین گۆزلرینه دوشدو گۆزوم
 ایلک دفعه ئیدی کی من گۆردوم اؤزوم
 ایسلانیب گۆزلری زینب پاشانین
 اودلودور سۆزلری زینب پاشانین
 آغلاماق اولسا دا مان پهلوانا
 قهرمان آغلادی اول قهرمانا.

قوش احمدین اوچماغی

های دوشوب شهره قوش احمد توتولوب
سایلان قوچلارا ارشد توتولوب
ائله بیل بومبا آچیلدی بو خبر
ترپه نیب، بیر- بیرینه دیدی شَهْر
شازدا دوستاقچی یه امر ائتدی بئله
ساخلا قوش احمدی کور کونده ائله
پالتارین سوئما، سلاحین آلمان
گۆر کمین پوزما، وقاردان سالما
ایستیرم چهره سین ایمنده گۆرم
اؤز لباسیله اونو من ده گۆرم
جارچیلار چکدیلر آوازیله جار
کی سحر بیر علنی محکمه وار
متهم جُرمه قوش احمدی اولان
قورخوسو جانلارا درباردا دولان
حکمودن تاکی اولاراضی اؤزو،
- شازدا شخصاً اولاجاق قاضی اؤزو
محکمه ظهردن البته قابق
«صاحب الامر» یده دایر اولاجاق

صاحب الامرہ او گون خلق آخیر
 قورولوب صحنہ دہ شاہانہ چادیر
 چادیرین حجمی گئیش، سقفی او جا
 قوباسی باشدا مزیندی تاجا
 اُمر ا دستہ بہ دستہ اوتوروب
 شازدا باش صندلین اوستہ اوتوروب
 دئدی: قوش احمدی حاضر ائله یین
 ملّتی، کیفره ناظر ائله یین

*

سئل کیمی چؤلده جماعت دایانیب
 گؤره قوش احمدی، ملّت دایانیب
 غفلتاً ائدی جماعت ہیجان
 سیخن اشیب بیر- بیرینه وئردی تکان
 چون قوش احمد گؤرونوب گؤزلرینه
 سانکی جوهر سپیلیب کوزلرینه
 قول لارین باغلی گوروب آغلادیلار
 لاله تک سینهلرین داغلادیلار
 اللری باغلی قوش احمد کی گلیر،
 - گؤز یاشین، ائل اونا باخدی قجا الیر
 شور گلیب صحنہ دہ ساییز آداما
 آز قالیب هممه، دؤنسون قیاما

مجلسه داخل اولوب واهمه سیز
گؤستریب عُرْضه، اؤزون ائتدی عزیز

باشلادی محکمه نی شازدا بئله
توتدو قوش احمده اوز، گلدی دیله

دئدی: اول دئ گوروم آی مُرتد،
- نییه سؤیلور سنه ائل قوش احمد؟

دئدی: قوربان، ائله من دوغرو قوشام
قانادیم یوخ، ولی اوچماقدا باشام

دئدی: خوشدور گوره گؤز قوشلوغونو
وئر نشان بیر بیزه اؤز قوشلوغونو

دئدی: سن امر ائله قوربان کی الان،
- آچالار قوللاریمی آجزامان

گؤستریم من سنه اؤز قوشلوغومو
گوره هر شوبه له لی گؤز قوشلوغومو

شازدا امر ائتدی آچین قوللارینی
گوروم انسان دا اوچوش یوللارینی

آچیلان لحظه حماسه یارادیب
سانکی افسانه، حقیقت بارادیب

گوردولر جوت تیگی ن ووردو یئر
قالخیشی توپ کیمی گلدی نظره

گویه هوبولدو ایکی اؤز بویوجا
بلکه دوز اولچوده اوندان دا اوجا

سوتونون اورتاسینا پنجه آتیب
 دیر ماشیب سرعتیله سقفه چاتیب
 سقفی خنجرله یاریب، چیخدی چؤلہ
 ائله قاجدی، قوشولوب سانکی یئلہ
 ووردو حیرت قوشونو جوہ علم
 هامینین آغزی آچیق قالدی او دم
 معجزه مثلثی گلیب گؤزلرینه
 باخدیلار بیر- بیرینین اوزلرینه
 گؤز ووروم آندا گؤروب چون او ایشی
 دئدی لر: دوغروسو قوشدور بو کیشی
 شازدائین آغزینا گؤز تیکدی هامی
 گؤره لر تا نه دی والا پیامی
 شازدا قالمیشدی کی حیران او قوشا،
 - آیری سؤز اولمادی مومکون دانیشا
 آنجاق اؤز حیرتین ابراز ائلہ دی
 تک «قوش احمد کی قوش احمد» سؤلہ دی
 شهنه لر اؤز گئدیشاتین دیشیب
 قوچچاغی تو تماغا آماده لشیب
 شازدا امر ائندی کی حرمتله باخین
 واقعا قوشدو، او مردی بوراخین
 قوشلوغون او چماغیلا وئردی نشان
 من ده وئردیم قوشا اولکه مده آمان

لیک انسانیلیغی یوزده- یوزوموش
جمله شائینده کی سؤزلر دوزوموش
او یتیم لردن اؤتور رنجه دوشوب
ائل یولوندا ایشی بؤرنجه دوشوب
انتقاد ائتسه ده سلطان باباما
من حلال ائتدیم او دوزگون آداما
آدام اؤلدورمه ییب او دوستاق اولا
قوشدور او گؤیده گرک بایراق اولا
او گرک دنیاا آزاد یاشاسین
ائلره اؤرنک اولوب، شاد یاشاسین
*

بو سایاق محکمه سی چاتدی سونا
بو گؤزل قوشمانی ائل قوشدو اونا
قوشلوغون وئردی نشان قوش احمد
شازدادان آلدی آمان قوش احمد
یوخدو قوشلار آرا قوش احمده تای
آلا آزادلیغی بیر اوچماغا پای
قوش نه قوش! خلقه محبت قوشودور
آدی احمد، اؤزو رحمت قوشودور
تک محبت قوشودور قلبه قونان
کینه نی، نفرتی دیمدیکله یونان

گۆزونہ آلدی مرام اوستہ قانین
 ائل یولوندا خطرہ سالدی جانین
 چوخ قفسدن قوشو آزاد ائله‌میش
 دولو وورموشلارا امداد ائله‌میش
 چوخونون وار آدی، یوخدور صفاسی
 تک قوش احمددی یتیم‌لر آتاسی

*

یئنہ زینب‌پاشا قوش احمدیلہ
 اۆز یولون گئئدی بۆیوک مقصدیلہ
 وئردیلر ال- الہ بحران زمانی
 خدمت اولدو اولارین آرزومانی
 ایکسی بیر- بیرینہ اولدو کۆمک
 آجالارا چاتدی قحط‌لیکده چۆرک
 خطرہ دوغرو دوشن وقته حیات
 وئردیلر مه‌لکه‌دن خلقه نجات
 اولماسایدی او یکی طینتی پاک
 آجلیق ائیلردی چوخ انسانی هلاک
 ائل اونوتماز اولارین یاخشی لیغین
 موشکولاتیلہ ایسه قارشلی لیغین
 تا جهان واردی، جهانی یارادان،
 قهرمانلار آدی گئتمز آرادان.

ستارخان و زینب پاشا

یکی شخصیتی آذر ائلی نین
 سایلیر فخری، مظفر ائلی نین
 بیرر غیرتلی کیشی، شانی اوجا
 بیرر همّتلی قادین، خلقه رجا
 بیررینن آند ایچر ائللر آدینا
 بیررینن جذبه سی وار هر قادینا
 بیرر سردار اولوب اؤز ملتینه
 بیرر اولموش پاشا جمعیتینه
 بیرر فتح ائله دی قانون اوجاغین
 بیرر یان دیردی عدالت چیراغین
 بیرر آزادلیغی سوقت گتیریب
 قورخوسوز اولماغی خلقه یتیریب
 بیرر بذل ائتدی ائله تازه حیات
 تانباکی نهضتینه وئردی نجات
 بیرر مشروطه یه یترلیک دپله دی
 بیرر مشروطه نی احیا ائله دی
 بیرر ستارخان، اولو شهرتی وار
 بیرر زینب پاشا حریتی وار
 آلقیش اولسون ایکی مشروطه چی یه
 دوردولار قارشی ایکی سلطه چی یه

بیرى غیرت علمین ارکه ووروب
 انگلیس سلطه‌سینه قارشى دوروب
 بیرى روسلار آخیشین سدّ ائله‌دی
 هم امان‌نامه‌لرین ردّ ائله‌دی
 اوندا کی وحشته دولموشدو هامی
 تسلیم، استبدادا اولموشدو هامی
 سینمامیشدی فقط اون آلتی نفر
 جانلارین لاپ بوروین وقته خطر
 دئدی روس کنسولو سرداره بئله:
 جانیوی وئرمه بو طوفاندا یئله
 هامی تسلیم اولاراق، سن قالیشان
 ال، آیاق، فایداسی یوخدور چالیسان
 آغ علم وور قاپووا، چؤکمه دیزه،
 - اول وقاريله پناهنده بیزه
 دیله سردار گلیبن، قیلدی خطاب
 کنسولو ائدی پشیمان بو جواب
 من ابوالفضل پناهنده وارام
 یادلارین عهدینه بئل باغلامارام
 ایستیرم یئددی ولایت سیغینا
 اونون الطاف و فضیلت باغینا

اٹل گرک واقعہ دن عبرت آلا
سردارین اول امگین یاده ساللا
اوندا کی کفره باسیلمیشدی وطن
چو خودو دیلده ابولفضلی سئون
ننگی چیگنینه داشیردی هامیسی
روس پناھیندا یاشیردی هامیسی
کیمیدی ائوده عزابزمی قوران؟
دامینا روس علمین اؤنجه ووران؟
کیمیدی دین آدینا، دینی بیخان؟
روسلارین پشوازینا یولدا چیخان؟
کیمیدی زحمتی زایل ائلیین؟
روسلاری تبریزه داخل ائلیین؟

*

آی ابوالفضلی سئون دینچی بشر
او جنابین یولونا مشتری لر
وطنین ساتماز ابوالفضلی سئون
خام دوشوب، یاتماز ابوالفضلی سئون
بئله مکتب گتیریب هانسی امام؟
اولموسان سن اونا عالمده غلام
آلمیسان درس فقط آغلاماگی
باشیوا بیرده قارا باغلاماگی

چون سنه ناله اولوب تکجه هدف،
 - ائدیسن عؤمرونو غفلتده تلف
 وطنین ویران اولور، یوخ خبرین
 وار- یوخون تالان اولور یوخ خبرین
 زلزله یوردا وئرن وقته تکان،
 جمله ویرانه قالان وقته مکان،
 تورپاق آلتدا باغیران وقته ائلین،
 سنی داده چاغیران وقته ائلین،
 سن قاتیسیان باشینی آغلاماغا
 قلبینی، سینه ووروب، داغلاماغا
 سنسن عبّاس یولون ترسه گئدن
 اؤزون اغیار الینه آلت ائدن
 او تۆکور طرح گنجه، گوندوزونه
 گؤروم عبّاس توپورسون اوزونه

*

قورخاق انسانه یاراشماز هابئله
 قولسوز عبّاسه اؤزون شیعه بیله
 سن کی قورخو بئله قیرمیش گؤزونو،
 جرأتین یوخ دئییه سن اؤز سؤزونو،
 سینه نه چالما ابوالفضل داشین
 قاتما خلقین یاوا سؤزلرله باشین

*

آی اولان وورغون ابوالفضل آدینا
 باخ امکده او مبارز قادینا
 گۆر نئجه اجنبی قارشیندا دوروب
 سلطه چی صورتینه سیللی ووروب
 او همان، مغزه قویان اود ماشادیر
 نهضتین باشچی سی زینب پاشادیر
 او گئدیب دوزگون ابوالفضل یولون
 نه ساغین مکرینه اویدو نه سولون
 دئدی: وار تا بدنیمده یکی قول
 قویمارام اؤلکه مه، خفت آچا یول
 ایشین اوخشاتدی ابوالفضل ایشینه
 اؤز جانین آلدی دؤیوشده دیشینه
 بیر بئلین باغلادی، آچدی یکی ال
 تانباکی مسئله سین ائله دی حل
 ساغ الی فرّاشا ووردو دینه نک
 سول الی پایلادی آج خلقه چؤرک
 ساغ الی ائتدی مساواتی علم
 سول الی چکدی خرافاته قلم
 ساغ الین چیریدی ستمگر باشینا
 سول الین چکدی یتیم لر باشینا
 انقلاب اُسوه سی زینب پاشادیر
 معرفت جیلوه سی زینب پاشادیر

دَمیرین ریشه‌سی باغلی داشادیر
اولگو ستارخانا زینب‌پاشادیر
تور کون اردم ده یوخ آرواد، کیشی‌سی
آسلانین بیر اولار ارکک، دیشی‌سی
تا جهان واردی، زماندان- زمانا،
- فخر ائدر ائل بو ایکی قهرمانا.

مثلث لُر

اولان عالمده مسلط بشره
 گلیر اؤزلوکده مثلث نظره
 اوچ بوجاق، بیرجه مثلث یارادیب
 مختلف ساحهده مبحث یارادیب
 معرفت گؤزلوگون آنجاق گۆزه تاخ
 جوربه جور رهلی مثلث لره باخ
 دنیزین «برمودا» افسانه سی وار
 او مثلثده خطر لانه سی وار
 جومولوب اوردا سویا چوخ گمی لُر
 ایتیلیب، سانکی اولوب یوخ گمی لُر
 چوخ کتابلار اورا مربوط یازیلیب
 سای سیز حادثه مبسوط یازیلیب

*

اوچ حکومت کی ائدیب تورکه ستم
 بیر مثلث یارادیبلار باهم
 ها و سین، پ، اوخو تاریخین اؤزون
 مطرح ائتمیشلر آپارتاید سؤزون
 بیر مثلث بیزی ائتمیش قولچاق
 تئز اینانماق، چوخ اوتانماق، قورخماق

*

بیر مثلث گرک اولسون جانیمیز

دیل و کؤک، بیرده آذربایجانیمیز

*

او مثلث کی قورور ملته تور

آدلانیدیر زر و تزویریله زور

سؤزوم آنجاق او مثلثده گزیر

قرنلردیر کی فاغیر خلقی ازیر

آدی بیرلیکده مثلث قویولور

اوج گروہیله جماعت سوئولور

بیری مفتی، بیری حاکم، بیری خان

کتده خان، شهزیده بازاری همان

*

تبریزین نئچچه آخوندو واریدی

آد آخوند، اؤزلری آنبارداریدی

گیریشیب جرأتیله احتکارا

محتکرلرده باخیردی اولارا

اوکی تقوادلن عبارتدی سؤزو

عملاً محتکر اولموشدو اؤزو

عالم علمیه اگر ائسه فساد،

- عالمی فاسد ائدر، جهل و عناد

دین گرک اولسون عدالت یارادان

دین دئییل فقر و فلاکت یارادان

دین مکلفدی ائده درده علاج

دین اولان یئرده گرک اولمایا آج

*

وار ایکنجی گروهون وحشتی چوخ

حاکمیت اؤزودور، قدرتی چوخ

«ساعدالملک» فلاکت توره دن

قان تۆکوب، ظلم و جنایت توره دن

خلقه قوندارما قحطلیک یارادان

ننگی، تاریخ بویو گئتمز آرادان

قیسسالادیم سؤزو، آچدیم ولی یول

اوخو اؤز واقعه سین، ملتفت اول

*

باخ اوچونجو گروهون حيله سینه

فقرايه توخوموش پيله سینه

بازار اعیانی، مزور حاجیلار

محتکر قشری، مقصر حاجیلار

حاکمیتدن آلیب اختیاری،

- پئشه ائتمیش اؤزونه احتکاری

آند ایچیر سؤز باشی، ملت باشینا

سالیر اؤز جرمونو دولت باشینا

خلقه قیتلیق، بو مثلث یارادیب

آغ گونو، خلق گؤزونده قارادیب

«برمودا» واهمه سالسا دنیزه،
 - بو ائدیب مهلكه دنیانی بیزه
 اونو دریاده طبیعت یارادیب
 بونو تبریزده حکومت یارادیب
 محترکرلر هامیسی ال بیر اولوب
 آج قالیب، کوتله‌لرین رنگی سولوب

*

بیر طرفدن ده یولون ترسه گئدیر
 خلقه چوخ ظلمو، چؤرک پزله ائدیر
 آیری شئی لر اونا گیزلینجه قاتیر
 پیشمه‌میش، چیی چیخادیر، خلقه ساتیر
 وئیرر اسگیك مالی میزان یئرینه
 ساتیر اوچ چارکی باتمان یئرینه

*

بونو تاریخچی دئیر: گؤردوم اؤزوم
 دولاناندا بازاری دوشدو گؤزوم
 بیر چؤرکچی دانیشیر خلقه بتر
 کربلایه ائلیین وقته سفر
 دئیر: آی ائل منی معذور توتون
 منه نسبت غضبیز اولسا اوتون
 چؤرگی ساتمیشام البته باها،
 - منی مجبور ائله‌میشلر گوناها

نه گوجوم وار، نه ده انسان سۇيانام،
 - دولت امرين يئرینه من قویانام
 والی سویقونچولاری، خلقی سۇیور
 گونده بیر جور چۇرگه نرخ قویور
 باهالیقدا بیزه بو میزان اولار،
 - اوچ چرک اون ائله بیر باتمان اولار
 قویموشام ائولری ویران گئدیرم
 کربلا شاهینه مهمان گئدیرم
 ایستیرم قالماسین عقیبیه ملال،
 منی، زوآرم، ائدین ایندی حلال

*

دین بئله ملته تفسیر اولونور
 یوخو تک ضدینه تعبیر اولونور

*

اعتراض ائتدی مبارز علما
 اولدو آماده قیامه ضعفا
 آما قالخیش یوخودو جامعهده
 خفقان چوخ- چوخودو جامعهده
 سانکی وحشت داشی کسمیشدی یولو
 هم یولون باتلاغیدی ساغلا سولو
 داشی سیندیرماغا داشچی یوخودو
 حرکت ائتمگه باشچی یوخودو

داشی سیندیرماق او چون داشچی گرک
انقلاب ائيله مگه باشچی گرک
مشعلی، نهضته یانیدردی قادین
خفقان سدّینی سیندیردی قادین
خلقه زینب‌پاشا باشچیل سچیلیب
یولو مسدود ائلیین داش بیچیلیب
سؤزو نافذ داشا زینب‌پاشادیر
قهرمان هم پاشا، زینب‌پاشادیر.

باہالیق و زینب پاشا

بشر عالمده گؤروب چوخ باہالیق
یوسف عصرینده کی تک، یوخ باہالیق
کنعائین اہلی فلاکتده قالب
یالواریب مصردن آذوقه آلیب
دئمه کی مصریده محنت یوخودو
اوردا دا فقر و فلاکت چوخودو
قورولوق گندی ائله مصره آخیش
یئددی ایل یاغمادی بیر دامجی یاغیش
آمما یوسف ائله بیر طرح تۆکوب
اقتصاد معناسین علميله سؤکوب
ملّین فکرینه وقتینده قالب
بول و سول، پول و ثریب آذوقه آلیب
سونبول اوستونده آلیب بوغدالاری
تا خراب اولمایا خالقین زوماری
بوغدا آنبارلارینا بوغدا ییغیب
جمله حیوانلار اوچون یونجا ییغیب
یوسفین در کینی گؤستردی زمان
قیتلیغین شوم اثری اولدو عیان
اولمادی آمما آجیندان قیریلان
جان لباسی فقرادن جیریلان

حاکمیتده اگر اولسا شعور،
 - ائده بیلمز باهالیق شرّی ظهور
 بلی یوسف یارادیب مصره ثبات
 وئردی تدبیرله مخلوقه نجات
 خوش اولار، حاکم عدالتلی اولا
 هم مدیرلیکده لیاقتلی اولا
 اوندادیر جامعہ گورمز باهالیق
 ائده بیلمز قره گون خلقی یازیق

*

اسکی تاریخی سووان مصره باخین
 سورا عبرتله بیزیم عصره باخین
 آج اولن اولماسا دا کنعاندا،
 - قیریلب خلق آذربایجاندا
 تبریزه قورخو سالاندا باهالیق
 خلقین آرامین آلاندا باهالیق
 آج قالیب گونده جماعت قیریلب
 چوخ ایگید ائتمه‌دی طاقت، قیریلب
 نه داهی یوسف کنعان تاپیلیب
 نه آجین دردینه درمان تاپیلیب
 اوزمان کی اله گلیردی چورک،
 یوخودو کیمسه ائده خلقه کؤمک،

تکجه زینب پاشا قالدیردی قیام
 چالیشیب قیلدی کۆمک خلقه، مُدام
 یوخودو دبدبه سی یوسفه تای
 گونده آذوقه وئره هر ائوه پای
 آمما تدبیریله یوسف سایاغی
 اولدو بحران چاغی، خلقین دایاغی
 بوللو، سوللو قورودوب یایدا اریک
 قیشدا آجلار غمینه اولدو شریک
 چون آج انسانی اریک تئز دویورار،
 - اودو زینب پاشا سچمیشدی زومار
 قویمادی چوخ ائله صدمه وورولا
 هامی یوخسوللار آجیندان قیریلا

*

یوسف عصرینده کی بحرانه سبب،
 -قار، یاغیش سیزلیق اولوب، سانما عجب
 آمما زینب پاشانین عصرینده،
 ائل یولوندا جوشانین عصرینده،
 محتکر انبارا ییغمیشدی فقط
 بوغدانی ملته ائتمیشدی قَحَط
 اودو زینب پاشا گلدی غضبه
 قهریله حاکمه چالیدی غلبه

خلقه خاطر الینه آلدی زوپا
 دیزینه باغلادی محکم پاتاوا
 دئدی: حاکم ده اگر اولسا شرف،
 - اولماز اجحاف اوخونا کوتله هدف
 والی، فقری آپارانماز آرادان
 اؤزودور چونکو فلاکت یارادان
 محکرلر سیخیلیب کۆلگه‌سینه
 اؤزلرین انگل ائدیب اؤزگه‌سینه
 دینمه‌ییر، لیک گؤرور خلق گؤزو
 محکرلیک ائله‌ییر حاکم اؤزو
 محتشم خلقه یاراشماز اوتورا،
 - اوستونه، قانلی قودوزلار قودورا
 سالا، لازمدی باشین قالماقالا،
 - قهرمان ائل گرک اؤز حقین آلا.

گنجہ و آجلیق

گنجہ نین آجلاریلہ آفتی وار
 آجلیغین خلقہ گنجہ زحمتی وار
 آجین احوالینا شاهددی گنجہ
 کیمسه بیلمز، او دؤزور درده نئجه
 یوخو گلمز گؤزونہ آج بشرین
 چیخار آھی گؤیه محتاج بشرین
 یاتا بیلمز، یثره دوشگون بیخیلار
 گنجہ نین منگنه سینده سیخیلار
 قارنی توخلار یاتار آسوده گنجہ
 بیلمز اصلا گنجہ قورتولدو نئجه
 قارنی آجلار ولی اولدوز سایاراق،
 - یانار اولدوز کیمی قالدیقجا اویاق
 تب ایچینده گنجہ گؤزلر سحری
 توخون آجدان ولی اولماز خبری
 نه بیلر توخ، گنجہ آجلار نه چکیر؟
 نه عذابین توخومون قلبه اکیر؟
 چؤرک ایستر بالا، وار، یوخ بیلمز
 آتانین درد و غمی اسکیلمز

*

گنجہ نین بیر اؤزونون قورخوسو وار
 زیل قارانلیقدان ائدر گؤزلری تار
 جور به جور فیرتانا قالخار گنجہ دن
 هره بیر نحويله قورخار گنجہ دن
 ظلمت آخجاق، یثره وحشت سپیلر
 هره بیر محفظه تاپجاق تیلر

قوش سیغینجاق ائله‌یر اؤز یوواسین
 قاناد آلتیندا یاتیردار بالاسین
 تک آج انسان، گنجه، گوندوز تانیماز
 تار گؤروب، هندورین دوز تانیماز
 *

سارالار گویده کی اولدوز گنجه‌لر
 آج قالب سانکی یئتیم قیز گنجه‌لر
 بشرین طاقتی یوخ غصه‌لره،
 - تا اشارت ائله‌یم قصه‌لره
 تکجه بیر صحنه‌نی تصویر ائدیرم
 دوغرو بیر قصه‌نی تسخیر ائدیرم
 یارادیب اوندا کی دشمن باهالیق
 تبریزه حاکم اولار کن باهالیق
 باغلامازدی قاپی سین ائل او زامان
 گؤز اؤنونده هامی نین وضعی عیان
 واریمیش بیر کیشی نین بیر اوتاغی
 بیر حیات یولداشی، دو ققوز اوشاغی
 اولمامیش صبح، گندرمیش بازارا
 چؤرگین گونده آلامیش ناهارا
 ناهاری حاضر ائدن وقته اولار
 بیر یئتیم قیز، آدی دیلدرده «خومار»
 گونده وقتینده گلیب، زار و حزین،
 قاباغیندا اوتوروب پنجره‌نین،
 ائوده، ائو اهلی یئین وقته غذا،
 - او دا حسرتله باخارمیش اولارا

سوفره نین اوسته گؤرنده چؤرگی،
 - شمع لر تک ارییه رمیش اورگی
 پایلاریندان کسیب ائو اهلی غذا،
 - بیر تیکه گونده وئر رمیش او قیزا
 دئدی قیتیمیر کیشی بیر گون قادینا
 ایندی سالمیر کیمی - کیمسه یادینا
 گنجه دن نوبه صفینده قالیرام
 چوخ مشقتله چؤرک من آلیرام
 اؤز گه نین دردینه من قیلسام علاج،
 - قالار اؤز قیزلاریم، اوغلانلاریم آج
 بو ییتیم قیزکی گلیر گونده بئله
 قاپینی باغلا، داهی قویما گله
 ائتمه یین بو چؤرگی موفته حرام
 یوخسا داشسام، سیزی ده آج قویارام
 دیل تۆ کوبلر، کیشی نی یاغلا دیلار
 قاپینی بالاخره باغلا دیلار
 او ییتیم قیز قاپینی باغلی گؤروب
 اؤلومون غم هؤرو گون باشدا هؤروب
 ائوین اهلی ائشیگه چیخما دیلار
 اونا خاطر هئچ اورک سیخما دیلار
 ناھاری، اؤزلری ائوده یئدی لر
 اؤز گه هر نه اولور - اولسون دئدی لر
 قاپینی آچدی لار آخشام زمانی
 گؤردولر غم بوروموش اول مکانی
 فقر تیغی جانایلا جیسمی بؤلوب
 او ییتیم قیز قاپی آغزیندا اولوب

بسکی آجلیق چکیب اولموشدو وضعیف
اولمادی جیسمی، داهی فقره حریف

*

ایلک بو حادثه یانیدردی چیراغ
چکدی زینب‌پاشانین قلبینه داغ
جوشدوروب، دو یغوسونا وئردی تکان
بورودو جمله وجودون هیجان
قلبینه، تاققا وئرن غصه دوشوب
نهضتین فکرینه القصه دوشوب
قادینا صحبت اولان وقته حرام،
- ائدی زینب‌پاشا تبریزده قیام
پیامین آلدی، قادینلار او یانیب
محتکرلر قباغیندا دایانیب
«میرزا فرّخ» قیامین نظمه چکیب
شعر گولزارینا، سولماز گول اکیب
باخیب عصیانچی لارا طبعی جوشوب
شئر قادینلار حالینا نغمه قوشوب
دوز قضایانی فصاحتله یازیب
اؤز هراسیندا صراحتله یازیب
لیک وقتینده گؤروب چون او ایشی
قهرماندیر او شرافتلی کیشی
قهرمان شاهکاری زینب‌پاشادیر
دویوران آجلاری زینب‌پاشادیر.

زىنب پاشانين باشچىلارى

گىجە آى گۆيدە منور گورونور
 گونشە قارشى، مظفر گورونور
 سايسيز اولدوز اونا اولموش قره واش
 آى اوزون سانماير آما يئكە باش
 آشاغا باشدا توتوب يئر اوزونه
 گورونه ياخشى جماعت گوزونه
 سئچيب ائلچى اوزونه يئددى قادين
 خلق اونون يئددى باجى قويموش آدين
 يئددى اولدوز سايلير گوز عيارى،
 - گويون اولدوزلار يئنين باشچىلارى
 يئردە الهام ائله ييل گويدن آليب
 گويون عكسين دئيه سن يئردە ساليب
 يئددى خاتون يئره اولموش ياراشيق
 پارلاق اولدوز كيمي اوزلردە ايشيق
 آيين اوز مظهرى زىنب پاشادير
 قيامين اوندري زىنب پاشادير
 يئددى خاتوندا اونون باشچىلارى
 جملە تورك ائللرينين افتخارى
 گوروب اويئددى قادين، يئددى ايشى،
 - نهضتين تا قباغا گئدى ايشى
 طبعى جوشموش، آلاراق سوژه دادين
 نظمە چكميش اولارين شاعر آدين

یاخشی «سلطان بگیم» ائیلردی چیخیش
 ائل دؤیوشلرده ائدن وقته آخیش
 بازارین نبضی الیندیدی اونون
 جوشدوران کلمه دیلیندیدی اونون

*

«ماه شرف» یوردونا آرتیردی شرف
 چکدی جمعیتی بازاره طرف
 گیزلین آنبار واریدی هر نه قدر
 یئرلین تک او بیلردی سره سر

*

ائل یولوندا جان آتان «جانی بگیم»
 استقامتده ماتان جانی بگیم
 هامیدان یاخشی دؤیوش فنی بیلن
 دم به دم اودلو قیلیج تک ایتلن

*

نهضته اسلحه چی «فاطمه نسا»
 یاراق اولموش دایاگی مثل عصا
 هر تحرکده، ایشین تاپدی چمین
 نهضتین تأمین ائدیب اسلحه سین
 اولو «خیرالنسا» دیر خیره دلیل
 یئتیم اولموشلارا اولدوقدا کفیل
 پیادا کوچه لره گونده دوشن
 یارالانمیش لارا بیر - بیر یئتیشن

«ماه بگىم» هيكلى گۆركمده قايا
باش اوجاتمىشىدى شرافتده آيا
پيشىردى اۆزۈ تىدىردە چۆرك
دوستاق اولموشلارا ائىلردى كۆمك
دويوراردى اولارين عايله سين
چاليشاردى غمى جبران ائله سين
«شاه بگىم» آتلى، حماسه يارادان
الى آلتىندا ايگىدلر بارادان
ترك قىلمازدى هجر تك قمرين
آت بئلىندە دوغوب اۆز سود امرين
عظمتده داغى - داغ اوسته قويان
آدين اۆز دسته سى، سردسته قويان
ايشلرىندن بىرى اۆرنك اولاراق،
- سۆيلورم، ائل سۆزومه وئرسه قولاق
شحنه لر وئركى جماعتدن آليب
سانكى دشمن غلبه خلقه چاليب
دولدىو صاندىقلارا سايسىز جا وۇجوه
اولدىو مأمور اولارا زورپا گروه
آپاران وقته شەردن - شەره
كروانين آلدى مسيرين نظره
شاه بگىم اۆز نفراتيله گئديب
شحنه لر دسته سینه حمله ائديب
همتى يارديم ائديب حق طلبه
چالدى فراشلارا چۆلده غلبه

یثیریب شحنه لری کیفرینه
 قایتاریب ماللاری صاحب لرینه
 قویمادی ائل مالی حق سیز آئینا
 خلقی مالک ائله دی اؤز مالینا
 بئله جوشموش «امیره قیز» لی قادین
 آپاریر ائل هامی حرمتله آدین

*

یئددی خاتون کی اولوب آدلاری ضبط
 نهضته باشچی اولانلاردی فقط
 وار هله چوخلاری گیزلینده قالب
 آدلاری اوسته ایتیم کؤلگه سالیب
 «یوز باشی خاور» همیشه فکری درین
 باشچیلار وجهه قویارمیش نظرین
 اولو زینب پاشانین سیرداشیدیر
 آدی سؤیلور کی اؤزو یوزباشیدیر
 لاپ جوان باشچی «نایب کلثوم» دور
 عکسی آلتیندا آدی مرقوم دور
 آما یوز شاه بگیم اولسایدی، یئنه،
 ایکی یوز ماه بگیم اولسایدی، یئنه،
 - توک سالاردی هامی زینب پاشادان
 حکم آلاردی هامی زینب پاشادان
 قهرمانلیق اونا آرتیق یاراشیر
 باشچیلار- باشچی سی زینب پاشادیر.

توپلانتى

گئجه زىنب پاشا توپلانتى قوروب
 باشينا يئددى قادين حلقه ووروب
 سانكى جان وئردى حكيم، خسته سینه
 دئدى بو سؤزلرى اوز دسته سینه
 آي شرافتلى مبارز باجيلار
 صحنه ده همّتى بارز باجيلار
 تانرى آرواد، كيشىنى بير ياراديب
 جمله ار كك ديشىنى بير ياراديب
 قادين چونكو جهاد اولدو حرام
 ائوده قوللوقچو اولوب، قالدی مُدام
 جعل ائديب هر يئنن افكارى خيىث
 آروادى ازمگه بير باشقا حديث
 دئديلر: منزله زينتى قادين
 يعنى كالا كيمي نعمتى قادين
 بس گر ك دورتوله دائم دئشيگه
 اوتوروب، چيخمايا ائودن ائشيگه
 كيشى توصيف اولونوب خيلى شريف
 آروادا آد قويولوب جينسى ضعيف
 ائدى بو آد بيزى عالمده حقير
 رسماً آرواد، كيشى يه اولدو اسير

ظلم ائدیب عمدە خرافات قادینا
 ایندی لازمدی مساوات قادینا
 کۆهنه زنجیرلری بیز قیرمالی ییق
 تزویرین پرده‌لرین جیرمالی ییق
 غیب‌دن یوخ بیزه امداد ائلیین
 بندیدن قورتاریب آزاد ائلیین
 آج قالب، ایستیر اوشاق ائوده چۆرک
 ائده بیلمز بیزه گۆز یاشی کۆمک
 اوکی نافذدی سۆزو جامعده
 محتکر اولموش اۆزو جامعده
 گیزله‌دیب آنبارینی، حیلە قوروب
 نئچه‌مین خالوار اورا بوغدا ووروب
 سۆیله‌بیر: حق سیزه جنت وئره‌جک
 آجالارا حشریده نعمت وئره‌جک
 اوشاغیز اؤلسه آجیندان یا اۆزوز،
 - اولماسین حاکمه بیر کلمه سۆزوز
 خوشلایین فقری بو دنیاده غرض،
 - وئره‌جک تانری او دنیاده عوض
 آما بیز حقیمنی آلمالی ییق
 ظالمه، ایندی ظفر چالمالی ییق

انقلابه گرک آماده اولاق
نه کی بوش اللی، سلاحیله دولاق
هر زمان اولماسا مردمده سلاح،
- اعتراضه چاغیریش بیلمه صلاح
یالخی سؤزله هامی شرکت ائله مز
الی بوش چیخماغا جرأت ائله مز
اسلحه، شایعه ده اولسا اگر،
- یئنه بحراندا وئره خلقه جگر
اؤز الیمیزله بو دنیانی گرک
عدل و قانون ایله جنت ائله یک
فقری بیر لحظه ده بیز خوشلاماریق
آلمامیش حقیمنی بوشلاماریق

*

باشچیلار اؤندرله آلقیش دئدیله
سن، ستمکاریلله چاققیش دئدیله
وئرمیشیک بیز، سنه بیعت الینی
سیخمشیق ایستی محبت الینی
تا واریق، بیعتیمیز سینمایاجاق
قلیمیز عرصه ده چیرینمایاجاق

*

بئله، توپلانتی چاتیب نیتینه
باشلانیش اولدو قادین نهضتینه

یاشاسین باش اوجا تبریز یاشاسین
بسله‌میش سینده زینب‌پاشاسین
او تلاش ائتدی، یاتانلار اویانیب
قهرمانلار سۆزو اوسته دایانیب.

نہضت گنجہ سی

تبریزین گورملی ظلمت گنجہ سی
انقلاب آخسامی، نہضت گنجہ سی
چکیلیب عینالیدان قارہ دومان
وئریلیب قارہ نفس خلقہ آمان
سسلہ نیر نغمہ سی شیرین آجی چای
دالغاسی شورلو، مبارز لره تای
بو گنجہ وار فلکین شادلیغی چوخ
شاخان اولدوزلارین، آزادلیغی چوخ
زهره آزادلیق اوچون نغمہ چالیر
الہامین سانکی یئر اهلیندن آلیر
هر گنجہ گویدہ چیخان وقتہ قمر
یئرین اہلی، گوئہ ائیلردی نظر
بو گنجہ سانکی سولار ترسہ آخیر
گوئیون اہلی، یئرہ حسرتلہ باخیر
یئرہ بیر دستہ مبارز گورونور
چہرہ لر سطوتی بارز گورونور
حق یولون یئرہ همان دستہ گئدیر
اؤزلرین نہضتہ آمادہ ائدیر
گنجہ گیزلین یاییلیب شبنامہ
کی سحر شہریدہ وار ہنگامہ

باشچیلار اؤز جانین آلمیش دیشینه
 هره مشغول اولاراق اؤز ایشینه
 پایلاير اسلحه چي ميخلي آغاج
 نهضته ايلك، آغاج وئردی رواج
 نه آغاج! داعوادا سينماز داشیدی
 کلله سی توپوز، عموددان باشیدی
 یونولوب فنيله جنگل آغاجی
 اوچ مین آماده اولوب ال آغاجی
 دؤیوشه حاضر اولور خلق دئمک
 بیردی اندازه ده اوچ مین دیه نک

*

بیر شکیللی پاتاوا اوچ مین جوت
 رنگی لاله سایاغی قیرمیزی توت
 وئریلیر هر کسه بیر جوت پاتاوا
 باغلا سین، خصمه چالان وقته زوپا

*

وئریلیر هر نفره بیر چرقت
 گؤستریر چرقت آغیر کیفیت
 وار نشانی کی دؤیوش چرقتی دیر
 طراحى چونکو، قادین نهضتی دیر
 قویماییب گرچه یونيفرم آدین،
 -گؤستریر نخبه لیگین لیک قادین

بازارا اوندا کی نسوان دولاجاق،
-ھامینین چرقتی بیر رنگ اولاجاق

*

باشچیلار سون قویوب اوز ایشلرینه
یوخ دقیق اولمادا سؤز ایشلرینه
گئیدیلر فخریله خلعت لرینی
ائتدیلر ائوده وصیت لرینی
قایدیب، اوندری درک ائیلهدیلر
ایشلرین قورتولوشون سؤیله دیلر
سحرین وئرلیشینہ سالدی باخیش
ائتدی زینب پاشا بیر قیسسا چیخیش
بو گنجہ، صبحہ باخیب شاد اولاجاق
چون قادین بندیدن آزاد اولاجاق
قرنلردیر کی سیخیلمیش دئشیگہ
چیخاجاقلار سحر ائودن ائشیگہ
دیه نکلر بو گنجہ یاغلانا جاق
دیزه محکم پاتاوا باغلانا جاق
دؤیوشہ پنجه قادینلار آچاجاق
شحنه لر قورخولاریندان قاچاجاق
بو گنجہ والی هراسان اولاجاق
چون صاباح شهریده عصیان اولاجاق

محتکر قلبینه وحشت دولاجاق
ائل، سحر آنبارا صاحب اولاجاق
ائندی زینب پاشا نیطقین کی تامام،
- وئره بهره، سحره قالدی قیام
یننه ائل باشچیلاری یاتمادیلار
یاسدیغا باش ابداء آتمادیلار
قهرمانلار او گئجه قالدی اویاق
نهضتین قافله‌سی توتدو آیاق.

بازار و زینب پاشا

گئجه زینب پاشا یایدی پیامین

سحر ائتدی علم ایلکین قیامین
گون دوغاندان، اُفقه چیخدی گونش

نور ساچیب، ظلمت ائوین ییخدی گونش
تبریزین دوغرو سعادت گونودور

قادینین سانکی قیامت گونودور
اوچولوب ظلم ائوی، زندان ییخیلیب

قورخو تلقینچی سی، شیطان ییخیلیب
باغلی زنجیر قیریلیب، سیندی قفس

خفه لنمیش قادینا گلدی نفس
اولو تورکون ائلی قالخیب آیاغا

قوجا تبریز یئنه دوشموش قاباغا
سالینب کۆریه اوشاقلار بئشیگه

چیخدی همتملی قادینلار ائشیگه
نهضتین امری یئتیب تکوینه

توپلاشیپلار «عموزین الدین» ه
باشچیلار تئز هامیدان حاضر اولوب

هره اؤز دسته سینه ناظر اولوب
آلدی اؤز بوینونا هر کیمسه ایشین

سالدیلار نظمه قیامین گئدیشین
هامی اؤندر دن اطاعت ائله ییر

اؤندر افرادی هدایت ائله ییر
اؤندر، ائل خادمی زینب پاشادیر

باشچیلار ناظمی زینب پاشادیر

گۆستریب بسکی رشادت او قادین
 خلق زینب‌پاشا قویموشدو آدین
 چون قادین نهضتینه رهبر اولوب
 آدی دیلدرده قالیب ازبر اولوب
 شر قادینلار ییغیشیلار باشینا
 قاتدیلار محتکرین زهر آشینا
 گت به گت یاردیمی آرتیب ساواشین
 چوخالیب لشکری زینب‌پاشانین
 اؤنجه اولموشدو نئچه یول حرکت
 هئچ بیرینده یوخوموش بو عظمت
 حرکت لر بؤیویوب اولدو قیام
 وئردی آروادلار اوچون بیله پیام
 آج قویوب خلقی، بیلین آی باجیلار
 بوغدانی آبارا وورموش حاجیلار
 حاکیمیز قصریده ائتمیش اوتوراق
 عیش و نوشه گنجه مشغول اولاراق
 باخماییر گوندوز آجین گۆز یاشینا
 بوراخیب مملکتی اؤز باشینا
 سیز گرک ایندی سکوت ائتمیه سیز
 داها ظلم آلتینا هئچ گتتمیه سیز
 گلیب اؤزگه، سیزه ایش گۆرمیه جک
 حقیزی سلطه‌چیلر وئرمیه جک
 دؤیوشوب، ظلمه ظفر چالمالی سیز
 حقیزی آنجاق اؤزوز آلمالی سیز

ایسته سز کۆرپه لریز قالمایا آج
 چیخین ائودن ائشیگه الدهه آغاج
 بازاری باغلیاق اولده گرک
 یاغلایین، سینماسین آنجاق دینهک
 ملته وار خطری احتکارین
 سیندیرین ایستمین آنبارچیلارین
 فرمانین خلقه یئیردی بو سایاق
 خلق، زینب پاشایا دوردو دایاق
 اوز قویوب ائل قیزی بازاره طرف
 بوغدا آنبارلارین آلماقدی هدف
 آردیجا دوشدو یولا خیلی قادین
 قورودو کوتله لر اوز اتحدین
 قویدو زینب پاشا بازاره قدم
 ساغ الینده دینهک، سولدا علم
 چون قادینلار بازاری باسدی داشا
 قصریده چاتدی خبر یئککه باشا
 بیر اولوم حکمو یازیب والی اوزو
 قیزدی فراش باشینین قانلی گوزو
 قوشونون یوللادی بیر باش بازارا
 تۆکولوب بیر سورو فراش بازارا
 چال ها چال شدتیه دوشدو ایشه
 باشلادی هر ایکی لشکر دویوشه
 ائله بیل یئر آچیلیب اولدو مزار
 قووزانیب زلزله، ترپندی بازار

اۆلومون قوندو توزو چهره‌لره
 محتکرلر تیلیب حجره‌لره
 فرّاشین تعدادی چوخ، الده توفنگ
 یاغدییر قیرماق اوچون خلقی فیشنگ
 چوخ رشادتله قادینلار آتیشیر
 گئت به گئت وضع دؤنوب، لاب قاتیشیر
 دام، دوواردان اله‌نیر توز، تورپاق
 اوچولور هر نه کی وار تخته، تاباق
 داش یاغیر، شیشه سینیر، تای داغیلیر
 تۆکولور قند و شکر، چای داغیلیر
 گۆیه قالخیر دیه‌نک، باش جیریلیر
 بیخیلیر تورپاغا فرّاش قیریلیر
 دیش سینیر، اوز یاریلیر، گۆز سؤکولور
 یارالاردان یئرہ آلقان تۆکولور
 واهمه صحبتی گتیمیش آرادان
 قادینین خفتی گتیمیش آرادان
 آیاغیندان آچیلیب کونده دوشوب
 خلقین آغزیندا دیلی بنده دوشوب
 نه دینیر توخ، نه ده آجلار دانیشیر
 دیل آچیب گۆیده آغاجلار دانیشیر
 گۆیده کهلیک کیمی قاقیلدییر آغاج
 توققوشور بیر-بیره شاقیلدییر آغاج
 قادینین قدرتی، ائل قدرتی دیر
 بو ائلین قدرتی، سئل قدرتی دیر

بوروموش خلقی توکنمز هیجان
 دال با دال چیرپیر اور کلر ضربان
 بیر قادین تاجری چنگینده بوغور
 بیر قادین محتکرین بورنون اوغور
 بیر قادین فرّاشی قانه بله بیر
 یاخاسیندان یاپیشیب، سیلکه له بیر
 آمما زینب پاشا گوستریدی هنر
 اوجا فرّاش باشینا سالدی نظر
 ائندیریب کلله سینه بیر دّیه نک
 سانکی قاپساندی یئره زیریبی کۆپک
 کۆهنه سنّت لری سیندیردی بئله
 کیمده جرأت وار اونا قارشى گله؟
 ائله سرعت ایله تولور دّیه نک
 دّیه سن گۆیده بیتیر چرخ فلک
 هر کیمه بیر بالاجا ضربه وورور
 سیندیریب فرقینی بئنین سووورور
 اوز به اوز دشمنه داغ تک دایانیب
 ائله بیل عرصه ده بابک دایانیب
 اوکی ائتمیشدی قحط خلقه چؤرک
 یئدی زینب پاشادان بیر دّیه نک
 ائل گوجون والی غرض درک ائله دی
 جمله فرّاش بازاری ترک ائله دی
 قیریلانلار - قیریلیب، قاجدی قاجان
 قالمادی سینه لره گولله ساچان

چون ظفر چالدى، وئريب دم بازارا
 ووردو زینب پاشا پرچم بازارا
 تاجرى، محترى قوودو چؤله
 بوغدا انبارلارینی سالدی اله
 قاپلارین ائله اوزونه آچدی اؤزو
 قلبی نین، سو سپیلیب سؤندو کوزو
 آجالاری جمله اورا هایلادیلار
 بؤلدولر بوغدالاری پایلادیلار
 گئجه آجالار کی دویونجا یئدیله
 او قادین رهبره آلقیش دئدیله
 ایلك نهضت بو سایاق چاتدی سونا
 قوشدو ائللر بئله بیر ماهنی اونا
 ائلین ایستکلی سی زینب پاشادیر
 دوغرو مسلکلی سی زینب پاشادیر
 قویمادی میخلانا دایم دئشیکه
 چکدی آروادلاری ائودن ائشیکه
 آچیب انبارلاری آزاد ائلهدی
 آجالارا بوغدا وئریب شاد ائلهدی
 یاندىران جان ائله زینب پاشادیر
 اؤزو جانان ائله زینب پاشادیر
 ائلدن الهام آلاق طبعی جوشوب
 خیلی شاعرلر اونا نغمه قوشوب
 هر قیلنجین ولی وار بیر کسری
 قهرمان شاعرین اولمز اثری.

تانباکی نهضتی و زینب پاشا

تانباکی نهضتی، آدلیم حرکت
تاپدی زینب پاشادان مین برکت
هر کیم ایستیر تاپا، دوزگون سؤزه ال
ماشاسیز وورماسین آنجاق کؤزه ال
تانباکی نهضتی زینب پاشاسیز
اود گؤتورمکدی اوجاقدان ماشاسیز
یاندیرار بارماغی، گلمز اله کؤز
اولا بیلمز خطاسیز یعنی او سؤز
چون همان نهضت اولوب اؤنجه سبب،
پاشالیق عنوانین آلمیش او لقب
یایلیب شهرتی زینب پاشانین
چوخالیب حرمتی زینب پاشانین
تانباکی نهضتینه ائله نظر،
-گؤرکی زینب پاشا ائتمیش نه هنر
دستانین شعره قوشوبدور - قوشانی
اوخو، یاخشی تانی زینب پاشانی
ایکی دولت آرا بیر یول قویولوب
او قراردادیلله ملت سویولوب
آدی سسلندی «قرارداد رژی»
رژی شرکت آدیدیر، سُلطه دژی

لیره قیمت آلینب نئچچه کیسه
 دخانیات وئریلیب انگلیسه
 الی، آل وئرچیلرین چیخدی بوشا
 یاشاییش اولدو فلاکتله قوشا
 خیلی افراده اولوب تنگ معاش
 اعتراض ائله‌دی ملت باشا-باش
 بازار اهلی، بازاری باغلا دیلار
 نهضتین تندیرینی داغلا دیلار
 قوشولوب خلقه مبارز علما
 وحشته دوشدو امیرلر، وزرا
 شهنه‌لر ملتی تهدید ائله‌دی
 بازاری آچماغا تأکید ائله‌دی
 دئدیله: آچماسا هر کیم توکانین،
 - حکمدار یاندیراجاق دودمانین
 معترض آلقانا غلطان اولاجاق
 توکانی هم ائوی ویران اولاجاق
 اصنافین قورخو، گوزون کور ائله‌دی
 بازاری آچماغا مجبور ائله‌دی
 غرض، اجباریله بازار آچیلیب
 حجره و تیمچه و انبار آچیلیب
 اؤنجه تهدید ایله ننگ اولدو پئشه
 سورا رغبتله هامی دوشدو ایشه

تاناکی نهضتی ایراندا یاتیب
 چاره فکرین علما باشندان آتیب
 نه یادا تاناکی دوشدو نه توتون
 اعتراضلار آرادان گتدی بوتون
 بسکی تجاریده غفلت چوخوموش
 اعتراضلار ائله بیل هئچ یوخوموش

*

رژی ایراندا چاتیب منزلته
 سیطره تاپدی بوتون مملکته
 گؤندریب ائلچی لرین هر شهه
 دؤندریب خلق حیاتین زهّره
 ائل، شهّرلده قیسیب اؤز نفسین
 هامی تسلیم اولاراق، کسدی سسین
 آما تبریزلیر عصیان ائله دی
 غضب اقیانوسو طوفان ائله دی
 عینالی رنگینه ملّت بویانیب
 اجنبی لر قباغیندا دایانیب
 استقامت گئیمین سویمادیلار
 تبریزه، سلطه چی نی قویمادیلار
 بازار اهلی، توکانا ووردو قیفیل
 دوشدو گؤزدن شرف اوغروندا قیزیل

ایر می مین اولدو مسلح کیشی لر
 دولدولار مسجده اصلح کیشی لر
 زمانین مجتهدی «میرزا جواد»
 گرک اولسون آدی حرمت ایله یاد
 خلقدن یاخشی حمایت ائلهدی
 نهضتی، خیره هدایت ائلهدی
 گرچه تبریز یتتیریب یاخشی سؤزون
 یننه ده گؤرمه دی ایمنده اؤزون
 مکره آلداندی، دوشوب حقندن اوزاق،
 وعده و تهدیده مغلوب اولاراق،
 آچدیلار غیرتی آزلار بازاری
 قیزدیریبیلار کئفی سازلار بازاری
 اؤز باشین قاتدی هره اؤز ایشینه
 یوموشاق بلله گزیب اؤز دیشینه
 یئر- یئرین اولدو مثلدیر سو، سویون
 چیخدی یاددان ائله بیل شأن و شئون
 کؤهنه لیب سانکی حنا، رنگی قاجیب
 هره اؤز حجره سین آسوده آچیب
 یوخ کول آلتیندا کی کؤزدن خبری
 کی اسیب یئل، اوجالیر شعله لری
 قوپدو بیردن- بیره دهشتلی قیام
 آدلانان تانباکی، وحشتلی قیام

بازارين قوبياسي سانکي سؤ کولوب
 ائله بيل گؤيدن ابابيل تۆ کولوب
 چون يئره زلزله تک وئردى تکان
 هاوانى توز بورودو مثل دومان
 قاپسادى صحنه نى بير دسته قادين
 کى گليب غيظه مرام اوسته قادين
 هاميسى الده آغاج، ديلده شعار
 بئلده باغلى چادير، اوزده وقار
 انديب عنوان بو سؤزو، چکديله جار
 يادلارا باش اگنه عار اولار عار
 سالدى بو سوژه قيامت بازارا
 تۆ کولوب خيلى جماعت بازارا
 باشلادى صحبت هيتلى قادين
 نهضتين باشچىلى، حرمتلى قادين
 دانيشان ملته زينب پاشادير
 ال ووران نهضته زينب پاشادير
 دئدى: آي غافل اولانلار اويانين
 اجنبى لر قاباغيندا دايانين
 حاکميت کى حکومت ائله يير
 خلقه هر لحظه خيانت ائله يير
 ال تاييب ييرتيجى سانکى قويونا
 ال وورور واهمه سيز هر اويونا

باخماییب پول آلاراق یاخشی، پیسه
 بذل ائدیب تانباکی نی انگلیسه
 اؤز دیاریندا قویوب خلقی بئکار
 اؤز گه نی بوینوموزا ائتدی سوار
 انگلیس اولدو مسلط بازارا
 عار اولا انگلیسه هم تزارا
 بیر- بیریندن ایکسی ذاتی خبیث
 دئیل اویناشمالاری تازه حدیث
 دُخانیاتی بوگون سالدی اله
 وار سورا انگلیسین طرحی هله
 تبریزی، ایستیر ائده تهرانای
 بلکه مستعمره، هندوستانای
 ایشی وئرسز بئله غدار الینه
 ناموسوز دا دوشر اغیار الینه
 سؤزوزو جرأتیز اولمور دئییه سیز،
 - بس گرک ننگ لباسین گئییه سیز
 سیز اولومدن بئله قورخورسوز اگر،
 - کیم نوامیسه ائدر سینه سپر؟
 سوسدو چون اجنبی قارشیندا کیشی،
 - بوینونا آلدی قادینلار بو ایشی
 حقیزی آماغا یوخ سیزده دامار
 بیز قادینلاردا خوروز غیرتی وار

قالخیشا اولماسا گر سیزده اورک،
- اولموسوز یادلارا قوللوچو دئمک
آز بو شانلی ائلیزی خوار ائلهیین
باغلایین تئز بازاری، عار ائلهیین

*

بونو آما بیلین آی هیوره لر
داراشان ائل جانینا آج بیره لر
بازاری باغلاماساز، ایش دؤنه جک
بو چوماقلار سیزه دوغرو چؤنه جک
گرک اصناف توکانی باغلی قالا
تاکی ائل، حقین اجانب دن آلا
بازاری اؤز باشینا گر آچاسیز
سؤز وئریب یاکی سؤزودن قاچاسیز
سؤزومون اوسته بیلیرسیز دورانام
خائنین بوینونو محکم بورانام

*

لچک آتماق قادینین سون سؤزودور
کولون آلتیندا کؤزرمیش کؤزودور
قادین آتسا یئره نهضتده لچک
کیشی دن باش وئرا عجازلی امک
جوشدورا تا کیشی لر غیرتینی،
- آتدی زینب پاشا اؤز چرقتینی

یعنی غیرت ائله‌یین آی کیشی لر
 جهد و همّت ائله‌یین آی کیشی لر
 خلق احساسه گلیب، آغلادیلار
 بازاری، جیدّیله‌شیب، باغلادیلار
 اعتصاب ائله‌دی دوزگون کسبه
 سس وئریب تبریزه کند و قصبه
 سؤزلریندن بو دؤنه قاچمادیلار
 دایانیبلار، بازاری آچمادیلار
 ال بیر اولماقلا قادینلار، کیشی لر
 یاییلیب هر طرفه چاتدی خبر
 بو خطر زنگی آمان‌سیز چالینیب
 مجتهد فتواسینا یئر سالینیب
 تلگراف ائله‌دی لر مجتهده،
 - مطلبی سؤیله‌دی لر مجتهده
 بیرلیگین اولدو عیان اعجازی
 وئردی فتوا او زمان «شیرازی»
 تانباکی حؤکمونو تعمیم ائله‌دی
 مصرفین ملّته تحریم ائله‌دی
 مُجتهد امرینه ائل اولدو مطیع
 نهضتین دایره‌سی اولدو وسیع

چون مضرّاتینی درک ائتدی هامی
اعتیادین اؤزو ترک ائتدی هامی
چیخدی ائل باش اوجا او مرحله دن
دوشمهدی قارغاشادا حوصله دن
معرفت شمعینی یانیدردی هامی
چوبوغو، قلیانی سیندیردی هامی
اوز گوجون خلق کی ظاهر ائله دی
غلبه چالماغا قادر ائله دی
لاجرم شرکته اوز وئردی حرج
اولمادی مشتریسی، اولدو فلج
عاقبت انگلیسین سیندی دژی
یعنی لغو اولدو قرارداد رژی
بئله ال تاپدی قادینلار ظفره
تاناکی نهضتی چاتدی ثمره
بلی زینب پاشا غوغا ائله دی
تاناکی نهضتین احیا ائله دی
تبریز ائتدی ساوونوش تاناکی دان
آلقیش آوازی اوجالدی باکی دان
گنجه دن، انزلی دن، آستارادان
قاراباغدان، شوشادان، آنکارادان

دئدیله: قلبی صداقتله دولان
استقامتده دمیر مثلی اولان
اود قویان دوینغولار اوسته ماشادیر
تانباکی باشچی سی زینب‌پاشادیر
بسکی اوست- اوسته حماسه قالادی
تانباکی قهرمانی قالدی آدی.

قائم مقام و زینب پاشا

تانباکی نهضتی شنلیک یارادیب
شانلی ائللر آرا بیرلیک یارادیب
آردیجا آما مصیبت یئیشیب
تبریزین اهلینه محنت یئیشیب
چون «گروسی» شرفین وئردی نشان،
- قیرمادی خلقی، یئره تۆکمه دی قان،
حاکمیتدن اولوب عزل گئدیب
«ساعداالملک» یئرین قبضه ائدیب
ساعداالملک، زمان میرغضیبی
تازا، قائم مقام اولموش لقبی
تبریزین حاکمی وحشت یارادان
محتمم ملته، ذلت یارادان
ارمغان، شهره گتیردی باهالیق
محنتی اوجا یئیردی باهالیق
چون قَحَطلیک تۆره دن حاکم اولوب
جامعه فقر و فلاکتله دولوب
کیمسه ده اولمادی جرأت دانیشا
یئیره ائل سؤزونو یئککه باشا
یئنه زینب پاشا قالدیردی علم
اعتراض نامه سینی قیلدی رقم
ائتمه میشدن، چؤرک اوستونده قیام
نئچه یول حاکمه گؤندردی پیام

کی نظر ائیلہ، جماعت قالیب آج
 بوغدا آنبارلارین آچ، ائیلہ علاج
 قویما یوخسوللار آجیندان قیریلا
 آز قالیر غائلہ زنگی وورولا
 والی مغرور اولاراق اؤز۔ اؤزونہ،
 - اعتنائتمہدی خلقین سؤزونہ
 نقدر خلق نشان وئردی ادب،
 - اولمادی رأفت و اصلاحہ سبب
 ائتمہدی والی رعایت ادبی
 گئت بہ گئت ملتین آرتیب غضبی
 نچہ یول ائل غضبی گلدی جوشا
 ساعدالملکون ائوین باسدی داشا
 یننہ قائم مقاما گلدی غرور
 حق طلب ائلرہ آد قویدو شرور
 چیخاری اولمادی فکرین دیشہ
 ملتین دردینہ دوزگون یتیشہ
 ہارلاشیب بلکہ، توتوب کینہ گؤزون،
 - انتقامہ ائدیب آمادہ اؤزون
 تبریزہ گتدی مراغہ قوشونون
 قویدو فتنہ کؤزونون اوستہ اودون
 یغیب اوباشلاری، دوزدو دامینا
 قان بساطین دؤشہدی ائل شامینا
 وئردی فرمان نچہ یوز فراشینا
 یاغدیرا گوللہ جماعت باشینا

لیک زینب پاشا جرأت ائلهدی
یغدی جمعیتی صحبت ائلهدی

دئدی: آی نهضته، عزت باجیلار
گؤسترن عرصهده غیرت باجیلار

تانباکی نهضتین احیا ائلهدیز
انگلیس قولدورو رسوا ائلهدیز

محتکر، حاکم اولوب ایندی بیزه
محکمه یوخ یئتیشه دردیمیزه

قان سورانلار، دالیسیندا دایانیب
فقر اودوندا آلیشیب خلق یانیب

اوکی خائن الینه وئردی سلاح،
اولماسین انتظاریز خیر و صلاح

قان ایچن فکری جنایتدی فقط
ایشی مخلوقه خیانتدی فقط

سیندیرین قورخو طلسمین رُفقا
حقیزی آلماغا قالخین آیاغا

گر نشان وئرمیه سیز قهر و عتاب،
- سؤزوزه وئرمیه جک والی جواب

گرک اؤز حقیزی اعلان ائده سیز
حاکمین ضدینه عصیان ائده سیز

سحر ائودن چیخین الده دیه نک
محتکر حاکمی تنیه ائله یک

آغاغا، چالسان آغاچ، بار تۆکولر
اوستونه یوخسا یاغیب قار تۆکولر

گئجه قور تاردی، ایشیق ساچدی گونش
 حرکت ائتمگه یول آچدی گونش
 قویدولار شأن و شرف تاجی باشا
 اولدو آماده قادینلار ساواشا
 یننه جنگه، دینه نک یاغلادیلار
 پاتاوا دیزلرینه باغلادیلار
 آتانیش قافله سی دوشدو یولا
 دئدیلمر: والی گرک تسلیم اول
 تانباکی غائله سی تازه لنیب
 نهضتین مرحله سی تازه لنیب
 دولدولار الدهه آغاج «دلله زن»ه
 غلبه چالیدیلا، خلقی ازنه
 قوودولار شحنه لری قدرتیله
 باغلادیلار بازار ی شدتیله
 دولانیب «راست بازار» دان هابثله
 چیخدیلار چای کنارا سرعتیله
 چایین، اوز قویدولا ساغ بؤلگوسونه
 آز قالیلار کی «قاری کورپوسو» نه
 گوردولر یاتمیش عداوت او یانیب
 کورپو اوستونده یوز آتلی دایانیب
 «آینالی» الدهه فیشنگیله دولو
 باغلامیش خلقه او یوز آتلی یولو
 شر قادینلار برهدن چؤنمه دیلر
 گئتدیلمر قارشسی، گئری دؤنمه دیلر

گولہ مخلوقہ طرف آتدی قوشون
 اؤز الیلہ آرانى قاتدی قوشون
 بئش قادین قانہ گوناھسیز بویانیب
 صبر ائدیب آما قادینلار دایانیب
 دؤزدولر اؤنجه هله داشمادیلار
 دوز یولا، یولچو اولوب، چاشمادیلار
 یئنه یاغدیدى قوشون گولہ شدید
 چوخ آدام یاره لئیب، اولدو شهید
 گلدی بیردن غضبه خیلی قادین
 کیفیرین، خصمه دادیزدیردی دادین
 غدارا اولسون اولوم سؤیله دیلر
 قوشونون اوسته هجوم ائیله دیلر
 گؤیده توولاندى آغلاجلار نه سایاق!
 قدرتین گؤستریب آجلار نه سایاق!
 آتلار اورکوب، هامیسی کیشنه دیلر
 توققوشوب بیر- بیره «باشلیق» لا «کهر»
 نئچه آتلی یئرہ آتدان ییخیلیب
 ییخیلان تورپاغا قوش تک سیخیلیب
 آیاق آلتیندا اولوب لئه بدنى
 بیچیلیب قیرمیزی قانندان کفنى
 بعضى آتلی کیریخیب دوشدو چایا
 چون کتان پارچا دوچار اولدو آیا
 چوخ قادین قیرمیزی قانہ بله نیب
 سانکی گؤیدن یئرہ مرجان اله نیب

جنگ اودوندا قوجا تبریز آلیشیر
 هامی قورتولماغا اوددان چالیشیر
 قالمادی قوشلارا دا گۆیده آمان
 هاوانی چولقالادی قاره دومان
 چاراسیز، السیز، آیاقسیز قوجالار،
 «صاحب‌الامر»ه دولوب هر نه کی وار
 داملارا خلق تاماشایه چیخب
 خالقه بلکه تمنایه چیخب
 بعضاً ابزار، دعادیر بو ائله
 هامیسی یالواریر آلاسه بئله
 ساخلا الله بیزه زینب‌پاشانی
 گۆرمه چوخ تبریزه زینب‌پاشانی
 ائله قدرته قادینلار دؤیوشور
 شهنه‌لر جانلارینا قورخو دوشور
 یولو زینب‌پاشا قانشاردا آچیر
 قاباغیندان هامی وحشتله قاچیر
 شهنه‌لر اوسته چکنده دینه‌نک
 سانکی یئردن قووور آسلان کینک
 گۆردو زینب‌پاشانی هانسی امیر
 گۆرونوب جین گۆزونه سانکی دمیر
 یا، دیب تولکونون، آسلان گۆزونه
 آختاریب فوری سیغینجاق اؤزونه
 قوشون اطرافه زییل تک سپیلیب
 هره‌سی بیر باجا تاپجاق تیلیل

حاکمه چاتدی بو دهشتلی خبر
 چالدی زینب پاشا عمّاله ظفر
 قالمادی بیرجه دفاع سندن ائدن
 قاچدی، زینب پاشا آدین ائشیدن
 سؤزو گولله کیمی، داش اولسا، دلیر
 ایندی زینب پاشا بو قصره گلیر
 بوغدا آنبارلارین آنجاق آلاچاق
 عملاً فکرینه خلقین قالاچاق
 آجلاری قصره طرف هایلا یاچاق
 بوغدانی خلقه بؤلوب، پایلا یاچاق
 غائله رشته سینی پاره ائله
 هم بیزه هم اوزونه چاره ائله
 حاکمین رنگی قاچیب، رعشه توتوب
 اوزون ارعاب ایله فراشه توتوب
 دئدی: کیم قصره یاخین گلسه وورون
 حتماً عصیانچیدی، قارشیندا دورون
 نقشه لر حاکم ایله چکیلیب
 حاکم آمما اوزو دالدان اکیلیب
 گوردو هر نقطه هراسیله دولوب
 شازدایا، گتیدی پناهنده اولوب
 هر کیم ائل خشمینه توش ائتسه اوزون
 اوز ائویندن ده گرک اؤرته گوزون
 حاکمین مکرینی درک ائيله دیلر
 شهنه لر صحنه نی ترک ائيله دیلر

قصره گون اورتاچاغی ائل یئتیشیب
 دیزه سانکی جوشان سئل یئتیشیب
 گۆردولر شهنه‌سی یوخ، والی قاجیب
 اؤز الیه قاپسین خلق آجیب
 قویدو زینب‌پاشا قصره قدمین
 ساچدی دام اوسته عدالت علمین
 ینه اوممید ایشیغین قلبه ساچیب
 بوغدا آنبارلارینین آغزین آجیب
 ناظر اولدو اؤزو تای-تای بؤلوشه
 باشچیلار یاردیم ائدیب پای بؤلوشه
 احتکار اؤکمه‌لرین قویدولا بوش
 آجلارا بوغدا وئریب، ائتدیله خوش
 افتخار ایلهدی خلق اول قادینا
 قوشدولار ماهنی بئلنچی آدینا
 ائتدی زینب‌پاشا اوستون قیامی
 سیندیریب عرصه‌ده قائم مقامی
 چون چیخاردیب جیزیغیندان آیاغین،
 -بورددو زینب‌پاشا حاکم قولاغین
 ساعدالملک جفا ائتدی ائله
 اودور ائل خشمی جزا وئردی بئله
 قورخوسوندان بوراخیب قصری قاجیب
 اؤزونه ننگ صفینده یئر آجیب
 عارف اؤز حقیقه زینب‌پاشادیر
 قهرمان، خلقینه زینب‌پاشادیر.

شہیدلر قانلیغی

ساعدالملک جزایه یتیشیب
 آج یاتان خلق نوایه یتیشیب
 خلقه بو حادثه نین نکته سی وار
 نکته درک ائتمیه نین سکتہ سی وار
 ییزه بو مدرسہ ده دیکته بودور
 تجربه خلقه قالان نکته بودور
 حقیقی آماغا چون طالب اولوب،
 - توپ، توفنگه، دیه نک غالب اولوب
 ائل گرک درس آلا زینب پاشادان
 اونو عصیانلی ظفر دیر یاشادان
 او شرف درسینی مخلوقه وئریب
 لوتہ پالتار، آجا آذوقه وئریب
 گرچه آجالار یئدی لر اولدولا خوش،
 - گؤرونوب آما شہیدلر یئری بوش
 شہدا عائلہ سی یاسه باتیب
 ظفرین شنلیگین اندوهه قاتیب
 خلق مسجده عزا بزمی قوروب
 ماتم اهلی قاپی آغزیندا دوروب
 بیرینین قلبینی غم تیغی بؤلوب
 مهربان قارداشی نهضتده اولوب
 بیرینین قانه بلشمیش باجی سی
 یاندیریر باغزینی هجران آجی سی
 هامینین گؤز یاشی قانه بویانیب
 اوجالیب ناله سی عرشه دیانیب

چکدی زینب پاشا باش یاسلیلارا
 قوشولوب، اولدو هاماش یاسلیلارا
 وئردی باش ساغلیغی، آرام ائله دی
 سؤزلری، تسلیت الهام ائله دی
 اؤز وجودینده ولی غم چوخالیب
 ماتمین اوستونه ماتم چوخالیب
 گوردو چون گول کیمی سولموش بالالار
 تار بولودلار کیمی دولموش بالالار
 شهاده اؤزونو بیلدی وکیل
 آناسیز کؤرپه لره اولدو کفیل
 دئدی خلقه: گوروم اولسون اوزوز آغ
 هم اولا باشلاریز ایلر بویو ساغ
 شهدا نهضته بذل ائتدی حیات
 خفقاندان، ائلینه وئردی نجات
 شهیدین آخماسا آلقانی بئله،
 گتیرنمز بشر آزادلیق اله
 ائل یولوندا ساواشیب، قانه باتیب
 اؤز حیاتین، دیلگین گؤزدن آتیب
 بیز گرک خدمتی جبران ائله یک
 یاسلیلار موشکولون آسان ائله یک
 گندیب الدن، آتاسی چوخ اوشاغین
 نازین ائوده چکنی یوخ اوشاغین
 آنا اولموش، قالب اغلار بالالار
 لاله تک قلبینی داغلار بالالار
 بیز گرک باشلارینا کؤلگه سالاق
 بولارین قئیدینه هر لحظه قلاق

سؤزلرین، دیللیری یوخدور دئمگه
 بو یئتیملر چؤرک ایستیر یئمگه
 سیز گرک وقتی غنیمت بیله سیز
 گوز یاشین ایندی گوزوزدن سیله سیز
 آغلاماقلا کؤمک اولماز بولارا
 گوز یاشیندان چؤرک اولماز بولارا
 راحت اولماقلارینا یئیدی تلاش
 آتاسیز قیزلارا لازمدی معاش
 هامیمیز ایندی گرک ال بیر اولاق
 بازارا گوجلو شعاریله دولاق
 قان تۆکن لر جانینا قورخو سالاق
 شهدا قانلیغین عاملدن آلاق
 تا معاشی اولا تأمین بولارین
 اولماسین حاللاری گرگین بولارین
 نهضتین باشچیلاری حلقه ووروب
 مشورت ائتمگه توپلانسی قوروب
 قویدولار جمله سی بیرلیکده قرار
 صفرین ایرمی بئشینده چیخالار
 خلقه اعلانیه اولجار وئریلیب
 بازارین اهلینه اخطار وئریلیب
 خلقیله خوشدو گولوب، آغلایاسیز
 بازاری، سیز ده گرک باغلایاسیز
 گون او گون اولدو هامی قاره گئیپ
 او مراعاتیله کی باشچی دئیپ
 توکانین اصناف او گون آچمادیلار
 اختلافات علمین ساچمادیلار

بازارا چیخدی قادینلار نه کی وار
 وئردیلر گور سسیله بیله شعار
 قتله یتمیش آتالار هم آنالار
 شهدا قانلیغین ایستیر بالالار
 وئرمه سه حاکم اوئلر دییه سین،
 ائتمه سه راضی اگر قان بییه سین،
 قصر هنگامه سی تکرار اولاجاق
 حاکمیت گونولاپ تار اولاجاق
 یتیشیب شازدا جنابه بوخبر
 کی قادینلار یارادیب تازه خطر
 شازدا اوز ائلچی سین اعزام ائله دی
 اوز پیامین بیله اعلام ائله دی
 اولمایین خلقه دئدی: ذرّه ملول،
 شازدا، ائل ایسته دیگین ائدی قبول
 خوش خبر گلدی، تکدر قوتاریب
 خلق شاد اولدو، تظاهر قوتاریب
 بیله زینب پاشا گوستریدی علاج
 حیاتین شنلیگینه وئردی رواج
 اوردان آدلانندی یتیم لر آناسی،
 - دیلر افسانه سی، ائل بیر داناسی
 یعنی ایتامی یئنه بوشلامادی
 استراحت اوزونه خوشلامادی
 عؤمروجه ائله دی مخلوقه کؤمک
 سس وئریب، قویمادی مظلوملاری تک
 ائلین آیدین گؤزو زینب پاشادیر
 قهرمانلار سؤزو زینب پاشادیر.

يَتِيمَلر آناسى

گئجه آى، اولدوزا سانكى آنادير
 نورلو سالخيم لارا سونسوز قانادير
 سينهسى كۆرپه لره سود يولودور
 ساناسان سود گۆلو، سوددن دولودور
 يوخ فضا سيندا يتيم ليك اوشاغا
 هامى آى، اولدوزو آلميش قوجاغا
 آلدى زينب پاشا الهام گئجه دن
 سونا سانكى بيه دوردو جوجه دن
 گئجه اولسا آنا اولدوزلار اوچون
 بو آنا اولدو يتيم قيزلار اوچون
 خلقتين اولدو محبت سوناسى
 تانينيب خلقه يتيملر آناسى
 قويمادى جومسون اولار گۆز ياشينا
 دولانيب گونده يتيملر باشينا
 اوزوده اولدو بير عالم گئجه تك
 فقرا سرينا محرم گئجه تك
 اونو آنجاق يتيم اولموش بالالار
 اوزونه بيلدى آنا هر نه كى وار
 سئچيليب اوز- اوزونه خلقه وكيل
 جمله ايتامه اوزون ائتدى كفيل

بونا خاطر کی ائده درده علاج
 هئچ یثیم، بیر کوچه‌ده قالمایا آج
 بیر قادین ائلچی سئچیب هر اوبادان
 اولماسین بیر بالا محروم آنادان
 اونلاری خدمته مأمور ائله‌دی
 بیر بؤلوک محرومو، مسرور ائله‌دی
 چوخونون، گوردو سورا رنگی سولوب
 هم آتا، هم آنادان محروم اولوب
 بیر ائو ایتامه اجاره ائله‌دی
 یغیب او ائوده اداره ائله‌دی
 کؤلگه‌سینده، آناسیزلار بوی آتیب
 ترییه دوز اولوبان کامه چاتیب
 افتخارلی آنالار گلدی بارا
 «قیزتامام»، «خاللی پری»، «نازلی سارا»
 ایکی «خججه» هامیدان آدلیم اولوب
 صحنه‌ده بیر-بیرینه یاردیم اولوب
 بیر «اوزون خججه» کؤکو «باغ‌مئشه» دن
 بیر «کوله خججه» خطیب‌لی ریشه‌دن
 بیر-بیر یله ایکسی یولداشیمیش
 بیر-بیریندن لوتولوقدا باشیمیش
 باغ‌مئشه اهلی اوزون خججه قوچان
 سؤزو قدرتلی، اؤزو موشکول آچان

چهره سى جذبه لى، هيكللى قادين
 بۇلگه ده ديللره سالمىشدى آدين
 بسكى وئرمىشدى نشان لايق اوزون
 سالا بيلمزدى يئره والى سؤزون
 بير گوناھسىز تورا دوشسئيدى اگر
 خلاص ائيلردى، اولورسانه تهر
 بوشلونون، بورجونو ائيلردى ادا
 گيرده قويمازدى سيخيلسين ابا
 وضعى، قويمازدى چوخ آرتاق اولونا
 پولدان اؤترو بيرى دوستاق اولونا
 ائله توتوموشدو بۇيوكلوكده ايشى
 شازدانين دا اونا باتمازدى ديشى
 نظم اولونسا، يئكه ديواندى اؤزو
 كوله خججه يله اوزون خججه سؤزو
 كوله خججه خطيبين شئر قادينى
 ائل اونودماز اونون اصلا آدينى
 عضو اولموشدو قادين نهضتينه
 فرمان آلمىشدى خطيب خدمتينه
 گونده بير ائوده دؤشردى ناھارا
 آپاراردى اؤزو آذوقه اورا
 يارما دارتيب، پيشيرهردى اؤزو آش
 تامين ائيلردى فاغير خلقه معاش

بوایدی ائو گۆروشوندن نظری
قونشولاردان اولادوزگون خبری
زمانیندا ائله‌سین درده‌علاج،
- قالماسین کیمسه ائوینده گئجه‌آج
ائل یولوندا چالیشیب، غصه یئمیش
قوجالیقدا گوه‌نیب، خلقه دئمیش:
منه زینب‌پاشا ائتمیش آنالیق
خلقه، خدمت باغیم اولموش قانالیق
او یئتملر آناسی، عُرْضه‌ده تک
قهرمانلار بئجریب، خلقه کؤمک.

علاءالملک و زینب پاشا

آچدی زینب پاشا بیرلیک علمین
گۆتوروب ایلک مساوات قدمین
چالیشیب خلقه سعادت گتیره
آپارا فقری، عدالت گتیره
بلی زینب پاشادیر موشکول آچان
تازا اندیشه نورون خلقه ساچان
احتکار اؤکمهلرین کشف ائلهین
محتکرلر باشینا کول الهین
حقیقینی آلماغاجدیّت ائدن
شحنه لرله دؤیوشه گوجلو گئدن
ئکه سویغونچولاری ائله دی خوار
آچدی آنبارلاری بیر-بیر نه کی وار
یئتیشیب نوبه «علاءالملک»ه
چوروده کؤهنه حسابین بلکه
او حشمده هامیسیندان باشیدی
اؤزو غدار باشی، قلبی داشیدی
چون حکومتده مقامی واریدی
ملک و قدرته سهامی واریدی
یوخودو لنگه سی وار، دولتده
تکیدى دبدبه ده، شوکتده

ائوی اعیان اوتوران منطقه‌ده
 خان و ائلخان اوتوران منطقه‌ده
 اؤز خیالیندا هنر خرجه وئریب
 ضربه قارشیندا سپر خرجه وئریب
 آنبارین یعنی چکییدییر قیراغا
 آپاریب ائل خطریندن اوزاغا
 آمما زینب‌پاشا دقت ائله‌دی
 کشف ائدیب، آنباری رؤیت ائله‌دی
 ایسته‌دی ایش اولا خوشلوقلا تامام،
 - بیر قادیندان اونا گؤندردی پیام
 آنبارین وئر دئدی؛ خلقه آچارین
 شاد ائله چوخلو قحط‌لیک دوچارین
 خلقه من-من دئیسه‌سن، یاخشی دئییل
 ائل قالا، سن یئیه‌سن، یاخشی دئییل
 ساعدالملکون ائوین خاطره سال
 اؤزونه عبرت، او هنگامه‌دن آل
 آچمامیش منزیلینه آج آیاغین
 قویمامیش سینهنه محتاج آیاغین
 منصف اول حقیینه، اجحاف ائلمه
 ائل قانین سورمادا اسراف ائلمه
 ایسته‌سن، خوش سنه اولسون بو حیات
 وئر اؤزون-اؤز جانینا ایندی نجات

یوخسا ائل خشمی، جهنمدی سنه
 بایرامین شنلیگی، ماتمدی سنه
 سؤز آجیق گلدی علاءالملکه
 ظلمه شیرنکدی بیر آز دا بلکه
 ائل گوجو، خیرداجا گلدی گوزونه
 هم بئله فکر ائلهدی اؤز- اؤزونه
 بو همان یوزباشی زینب پاشادیر
 سیندیران فراشی زینب پاشادیر
 من، شریفلر اوتوران ناحیهده
 او، ضعیفلر اوتوران ناحیهده
 تانیمیر شوبهه سیز او آنباریمی
 ایسته ییر مکريله آلسین واریمی
 دئدی زینب پاشانین ائلچی سینه
 گئت، بئله یوزباشی خاتونه دئنه
 آنباریم یوخدو، اگر اولسا، سیزین
 هر نه آذوقه ایله دولسا، سیزین

*

بوشا گئتدی سؤزو زینب پاشانین
 آلیشیب غم کؤزو زینب پاشانین
 گئجه قورتولدو، اذان وئردی خوروز
 سحرین ماهنی سینی چالدی قوپوز

اُوُقُقون باغری گونشله سؤ کولوب
 آغاج اللرده قادینلار تۆ کولوب
 آلدی زینب پاشا اعیان کوچه سین
 وارلیلار ناحیه سین، خان کوچه سین
 سس سیز البته نه های کوی نه شعار
 آنبارین دؤره سینه چکدی حصار
 اون دا آنبار ییبه سی آچدی گوزون،
 - اور تاسیندا حصارین، گوردو اوزون
 آما زینب پاشا گؤستر دی صفت
 قویمادی ائل اونا وئرسین اذیت
 دئدی: سن صندلین اوستونده اوتور
 گؤر نجه آجلارا پای قسمت اولور
 انتقام آماغا بیز گلمه میشیک
 فیرتانا سالماغا بیز گلمه میشیک
 گل میشیک آماغا اوز حقی میزی
 قورتاراق تهلکه دن خلق میزی
 هم اوزون ائتمیسن اذعان کی یقین،
 - آنباریم یو خودو، اگر اولسا، سیزین
 اوتوروب سککیده اول قارنی یوغون
 اوز یانیندا بؤلونوب بوغدا اونون
 اوز گوزیله گوروب اندازه سیجه
 کی آجیندان سارالیب خلق نجه

گۆرونوب گرچه حقیقت گۆزونه
آییلیب، گلمه‌دی آنجاق اؤزونه
چون باخیشدا چاشان انسان گۆزودور
دوز گۆرن مطلبی وجدان گۆزودور
اولسا هر کیمسه‌ده وجدان گۆزو کور،
- حقی گۆرمز، دانیشار ملته زور
گۆرمه‌دی حقی او دا، اولدو جسور،
- چونکو وجدان گۆزونه گلمه‌دی نور
حقین آماقدا گۆرنده قادینی،
- شر یاخیب، قویدو تالانچی آدینی
آما زینب پاشا همت ائله‌دی
بوغدانلی آجلارا قسمت ائله‌دی
آنباری گتدی علاءالملکون
غش ائدیب، ساخلادی اؤز جان مولکون
شرفین جوهری زینب پاشادیر
قهرمان مظهری زینب پاشادیر.

نظام‌العلماء و زینب پاشا

چای قیراغیندا «نظام‌العلماء»،
 - اؤز مجلل ائوین ائتمیشدی بینا
 ائو نه ائو! اؤلکده اولماز اونا تایی
 گؤرمه ییب گؤز او گؤزلیکده سارایی
 قصری افسانه‌لی، شدداد باغی تک
 دؤشنکلی تنبی، فرشی ایپک
 نه قدر توخلاری دؤندرمیش آجا،
 - او سرانین اولوب ایوانی اوجا
 اوجا ایوان کی بزیمیش قاباغی
 باخان اوردان گؤرور آسان اوزاغی
 گؤزه آمانه لر اوردان گؤرونور؟
 آج اؤلنلر سحر اوردان گؤرونور
 سانما تک چای قیراغین فقره دوچار
 هر خیاباندا همان منظره وار
 راوی سؤیلور: کی اولان وقته سحر،
 - کوچه لرده تۆکولردی اؤلولر
 شهنه لر، گنسی گنیه ردی کنجه دن
 بیر-بیر اجسادی ییغاردی کوچه دن
 ظلم اقیانوسونون غرقینه باخ
 قصریله قونشوسونون فرقینه باخ
 معدله لر اوردان یتمکدن جیریلیر
 فقرا چۆلده آجیندان قیریلیر

قصرین البتہ نچہ آنباری وار
 ہر بویوک آنبارین، آنبارداری وار
 ہر نفر اوز ایشینہ عامل اولوب
 بوغدا آنبارلارینا بوغدا دولوب
 یاتیب آسوده نظام العلما
 خبری یوخ کی گلیر قصرہ بلا
 گوندوزون قتل و فسادین اونودوب
 اوزونون جرم و عنادین اونودوب
 بو همان یاسلی قارانلیق گنجہ دیر
 جوئی تبریزده دومانلیق گنجہ دیر
 کی گونوز شہریدہ اولموشدو قیام
 ائل گلیب خشمہ، پوزولموشدو نظام
 خشم لر سینہ دہ دؤنموشدو کؤزه
 ضمناً اولموشدولار آگہ بو سؤزه
 کی گئدیب بوغدا چؤرک پز لر آلا
 وئرمہ ییب آما نظام العلما
 اودور ائل چیرمالانیب اعتراضا
 وئرمگہ محتکرہ دوغرو جزا
 آچلیب صبح، نفس گلدی ائلہ
 دیہ نک الدہ هامی چیخدی چؤلہ
 توکنیب صبری، گلیب جانہ هامی
 بیغیشیب خشمیلہ میدانہ هامی
 سانکی دریایہ چاتیب، سئل دایانیب
 منتظر ائلخانیم، ائل دایانیب

قلب‌ر ذوق‌ودان البته اسیر
 اؤندری گؤرمگه ملت تله‌سیر
 سانکی بیردن سووال تاپدی عطش
 گلدی اؤندر، ائله‌بیل چیخدی گونش
 قویدو زینب‌پاشا میدانه قدم
 ائل تحرّکله گلیب وجده او دم
 چیخدی بیر چارپایانی ائتدی مقام
 وئردی زینب‌پاشا مخلوقه پیام
 دئدی: بیلسین جریانی فقرا
 آج قویوب خلقی نظام‌العلماء
 آنبارین آچمیر، عناد اوسته دوروب
 نئچه‌مین خالوار اورا بوغدا ووروب
 ساخلامیش ساتسین آغیر قیمتینه
 سبب اولموش بو ائلین نکبتینه
 لاجرم صبر قوماشی جیریلیر
 محتشم خلق آجیندان قیریلیر
 حقّیزی ایندی اؤزوز آلمالی سیز
 یئنه ده ظلمه ظفر چالمالی سیز
 باخمایین شحنه‌لرین گورهایینا
 اوز قویون نظمیله میدان چایینا
 گرک آنبارلاری قهریله آلاق
 تاکی بیز ده دیری دنیاده قلاق

*

گرک آلقیش او قادینلاردان اولا
 دوشدولر نظم و نظامیله یولا

یارانیب یولدا منظم حرکت
 عزم‌ده، جزم‌ده محکم حرکت
 متّحد شکلیده، اللرده آغاج
 لحظه به لحظه تاپیب دسته رواج
 محتکر ضدینه دیللمده شعار
 سسلرین موجو وئریب جوّه فشار
 یتیشیب دسته کی میدان چایینا
 کؤرپودن کئچدی چایین سول تایننا
 خطرہ اولدو شہامتله یاخین
 ایستہدی ائل آپارا قصرہ آخین
 قصرہ ییغمیشدی نظام‌العلماء،
 - خیلی اوباشی، محافظ اولاتا
 ایوانا گوللہ آتانلار دوزولوب
 پولو، وجدانی ساتانلار دوزولوب
 ائل گئری دؤنمه‌ین، اونلار آنه‌شوش
 دوردولار اوز-اوزہ، باشلاندى دؤیوش
 شهنه‌لر فرمانی اجرا ائدرک،
 یئرہ، گویدن یاغان، آلقیر دولو تک،
 یاغدیریب گوللہ جماعت باشینا
 قان یاخیب یئرده خیابان داشینا
 ییخیلیب یان-یان ساییسز نفرات
 آزماندا وئریلیب چوخ تلفات
 یتیشن یوخ قیریلانلار سایننا
 قاریشیب ائل قانی، میدان چایینا

اؤلدو بیر عده قادین، چوخلو کیشی
 گوردو زینب پاشا موشکولده ایشی
 امر ائدیب نئچجه مسلح قادینا
 چاتالار تیریله خلقین دادینا
 اسلحه آلدی قادینلار اینه
 چکیلیب خط قوشونون جدولینه
 دیه نک جنگی دؤنوب اولدو توفنگ
 جوایین وئردی فیشنکین ده، فیشنک
 ائتدیلر ائیله قوشون اوسته هجوم
 سانکی ظلمت سینه سین یاردی نجوم
 او قادینلار کی حماسه یارادیب
 آغ گونو شحنه گؤزونده قارادیب
 اونودولماز اولارین گرچه یادی
 چوخونون یوخ ولی تاریخده آدی
 نایب اکبر بئله سؤیلور: او زمان،
 - واریدیم اوردا اؤزوم، تازه جوان
 دئدی زینب پاشا: ال سیز ده قاتین،
 - چون اولار گولله آتیر، سیز ده آتین
 ووردو بیر گولله «سونا» آدلی ماما
 فرّاشی بیخدی، یاپیشدیردی داما
 دئدی: من توتدوغوم اوغلان، قیزی سن،
 - نه جسارتله ووروب، اؤلدوروسن؟
 هر قادین کی اله آلمیشدی «قوشا»،
 قوشادان گنتمه دی بیر گولله بوشا

قیزیل عاشق لری من- من کی دئدی،
 - کفرین گؤردو، قیزیل گولله یئدی
 یئرہ هر فرّاشی بیر گولله ییخب
 تۆکدو گوقان عوضین خلق چیخب
 قان تۆکن سانماکی کفرسیز اولا
 خلقت عدلیه سی داورسیز اولا
 قاریشیب سینه قانی، باش قانینا
 باتدی میدان چایی، فرّاش قانینا
 آما ائلدن چوخ اولوب قانه باتان
 شرف اوغروندا جانین گؤزدن آتان
 خاطر اتینداکی تکرار ائله میش
 نایب اکبر بئله اظهار ائله میش
 گؤردوم اول گون کی صفیندن آرالی،
 - ییخیلیب یئرده قالیب چوخ یارالی

*

گون چیخاندان دؤیوشوب گون باتانا،
 - حق طلب غالب اولوب شارلاتانا
 آخشاما چاتدی گونوز، قاش قارالیب
 گونشین رنگی افقده سارالیب
 وئردی زینب پاشا فرمان بو سایاق،
 - هامی گئتسین ائوینه الده یاراق
 سحر آماده اولون جنگه یئنه
 گتیرک قان سورانی تنگه یئنه

*

خلقه ماتم گنجہ سی اولدو گنجہ
کوچہ لر شیونیلہ دولدو گنجہ
چوخ یترہ فانوس علامت وورولوب
غم بساطی شہدایہ قورولوب
قوشولوب نالہ سسی، یئل سسینہ
محتکر وئردی قولاق ائل سسینہ
جورمونون کیفیرین آلدی نظرہ
مصلحت بیلمہ دی قالسین سحرہ
اطلاع وئردی قوہوم، قارداشینا
یغیب اؤز اهل و عیالین باشینا
گنجہ لاپ تیرہ اولان وقتہ ہاوا
شہریدن قاچدی نظام‌العلماء
سحر اولجاق یئنہ باشلاندى قیام
دونہ نین غائلہ سی تاپدی دوام
قصرہ سرعتلہ جماعت یئتیشیب
اؤکمہ لر خلقہ سلامت یئتیشیب
گؤردولر یوخدو نظام‌العلماء
نہ قالب شحنہ، نہ اوباش، نہ سوپا
ایوانا قیرمیزی بایراق ساچیلیب
بوغدا آنبارلاری بیر-بیر آچیلیب
دئدی زينب پاشا: بیر صفدہ قالین
بوغدا، اون سہمیزی نوبتلہ آلین
بسکی اؤندرده لیاقت گؤرونوب،
- گؤزہ بیر دوزگون عدالت گؤرونوب

بوغدا مخلوقه برابر بؤلونوب
 وار نه آذوقه برابر بؤلونوب
 هره بیر تای آلیب اون، پای آپاریب
 بیلیمرم بوغدا نئچه تای آپاریب
 *

وئردی بیرلیک بلی قدرت بو ائله
 یئکه پیروزلوغا ال تاپدی بئله
 بو دؤنه ماهنی قوشانلار کی جوشوب
 باشقا صورتده اونا ماهنی قوشوب
 دئدیلمر: ائل قیزی زینب‌پاشادیر
 داغ ییخان سئل قیزی زینب‌پاشادیر
 گؤردو زینب‌پاشانی الدهه زوپا،
 - صحنه دن قاجدی نظام‌العلماء
 مات قالیب ائل، او قادین صولتینه
 باخاراق هیکلینه، صورتینه،
 دئدیلمر: ائلماهی زینب‌پاشادیر
 قهرمانلار شاهی زینب‌پاشادیر.

بُر جولو دگیرمان

تانباکی نهضتی مقصوده چاتیب
 انگلیس فتنه سی تبریزده یاتیب
 بوردا غیرت دوواری مؤهره لیب
 بوتون ایران باشا- باش بهره لیب
 سونرا سسلندی قادینلار قیامی
 سیندیریبلار نجه قائم مقامی
 نجه آلمیش اله شهری ضعف
 اولموش آواره نظام العلما
 نجه انبارلارین آغزی آچیلیب
 آجلارین قلبینه چون نور ساجیلیب
 ائلر آلقیشلادی زینب پاشانی
 چوخالیب شانینه قوشما، قوشانی
 هامی اؤیرندی ولایتده آدین
 کی ائدیب نهضتی او شانلی قادین
 داغلاشیب صحبتی محفل لرده
 آدی افسانه اولوب دیل لرده
 جمله مخلوقه گلیردی سؤزو خوش
 یوخودو ائوکی سؤزوندن اولابوش
 گؤستریب بسکی صداقت او قادین
 جلب ائدیب بیر شریفین اعتمادین

او شریفین اولاراق نیتى خوش
 سائلى ردّ ائله مزدى الى بوش
 ائشیدیب شائینی زینب پاشانین
 جذب اولوب سؤزلرینه، سؤز قوشانین
 کی او همّتلى قادین ال- قول آچیب
 ائتمگه آجالارا یاردیم، یول آچیب
 آدی آفاقه گونش تک یایلیر
 اؤزو مخلوقه امینه سایلیر
 عرصه لر غالبی زینب پاشادیر
 اعتماد صاحبی زینب پاشادیر
 گلدى زینب پاشادان ائدی گؤروش
 دئدی: وار منده قیزیل هم ده گوموش
 ایستیرم یاردیم ائدم آجالارا من
 یئتیشم شهزیده محتاجلارا من
 او دگیرمان کی آدی بُرجولودور
 چشمه سینده دورو سو موجولودور
 سنه او یغوندو کی تقدیم ائلیم
 آجالارا بورجومو تسلیم ائلیم
 سندن ده ائدرم قئید کی بیز،
 - او دگیرمانه شریکیک ایکی میز
 تانیرام چون سنی آج خلقه کفیل
 من ده ائتدیم سنی بو امره وکیل

وئر فقیر خلقه او ساهمان گلیرین
 آجالارا پایلا دگیرمان گلیرین
 اولو زینب پاشا تقدیر ائله دی
 اقتصاد چرخینی تسخیر ائله دی
 بئلینه باغلادی همّت کمرین
 گؤستریب خلقه معیشت هنرین
 تئز دگیرمانچی سئچیب بیر کیشی نی
 باشلادی سرعتیله اوز ایشی نی
 اقتصاد فکرینی دوز خطّه سالیب
 مستقیم بوغدا، اکنلردن آلیب
 گؤتوروب واسطه قشرین آرادان
 قالماسین تاکی فلاکت یارادان
 خلقه انگلدی بوتون واسطه لر
 آرتیرار قیمتی چون واسطه لر
 واسطه، خلقه تورتیمیش باهالیق
 باهالیقدان بارا گلیمیش گندالیق

*

چون دگیرمانی مداریندا گؤروب
 باشقا ایشلرده کناریندا گؤروب
 یایدا باغلاردان آلیب بوللو اریک
 اولو آجالار غمینه قیشدا شریک

گتیریب اؤز زمی سینده قورودوب
 تکلیفین سانماکی بیر آن اونودوب
 چون قحطلیک گؤرن اولدن اودور
 وئرمه‌ین احتیاطین الدن اودور
 دوز گئدیب یوسف‌کنعان یولونو
 یارا توختامادا، لقمان یولونو
 لقمانین بلکه گؤروب باشقا ایشین
 ایلانین زهرین آلیب، چکدی دیشین
 یعنی آلدی قاباغین محتکرین
 باغلادی ال، آیاغین محتکرین
 باغلادی بیر ده سلمچی قولونو
 آچدی مخلوقه اوجوزلوق یولونو
 اوز مقدس ایشینه وئردی دوام
 خیر انسانلارا گؤندردی پیام
 هر کیم ایستیر ائده ایتامه کؤمک،
 چاتا یوخسوللارا بحراندا چورک،
 پایین آنجاق اؤزو بؤلسون فقیرین،
 - بو دگیرمانه گتیرسین نذیرین
 امین اولسون بو ایشیق مشعلینه
 یئتیشر وئردیگی، یوخسول الینه
 اولو زینب‌پاشانین ابتکاری
 جلب ائدیب یاردیما، یاردیمچیلاری

اعتماد ائيله‌دى وجدانلى بشر
بوغدادان، آريپادان امكانلى بشر
گتيريب ائىدى دگيرمانه كؤمك
تا اولا بلكه آج انسانه كؤمك

*

بلى زينب پاشا قانشاردا گئديب
اون دگيرمانى خيريّه ائديب
داير ائىدى مدنيت اساسين
قويدو تبريزده تعاون بيناسين
دوز مديرليك يولون آنجاق او زمان،
- وئردى حاكمره تبريزده نشان
حاکمين گر اولا ايزلنجه‌سى دوز،
- جمله موشكوللر اولار حل يوزه - يوز
كيم ائلين، ايستير اولا خوش ياشادان،
- گرک الهام آلا زينب پاشادان
اولدو زينب پاشا، ايستك زمانى،
- اقتصاد عرصه‌سينين قهرمانى.

زینب پاشانین کربلا سفری

آچدی زینب پاشانین طالعی پر
کربلا یہ ائدیب عزتله سفر
سفر اوسته کی گئیب رنج دُونون
معنوی علتی آیدیندیر اونون
سفرین وار ولی باشقا سببی
کی ائدیب تور کیله یولداش عربی
تانباکی نهضتی چون اولدو علم
مستبد هیبتینه چکدی قلم
یایلیب تبریزین عصیان خبری
ظلم اُونونده اله گلمیش ظفری
محترک ضدینه نسوان قیامی
اولو زینب پاشانین خوش پیامی
یئتیشیب کربو بلا یه، نجفه
عربستاندا چاتیب هر طرفه
ایکی چای اورتاسی کی نصب العین
آدلانیب دنیا دا بین النهرین
جور به جور کوتله لر، اقوام و ائلات
قرنلر دیر کی سورور اوردا حیات
آمما آزادلیغا حسرت قالاراق
قونشولاردان باخیب الهام آلاراق

یولا، نهضت لرینی سالماق اوچون،
 دوز طریق اؤز لرینه آلماق اوچون،
 چاغیریش ائتدیله زینب پاشادان
 بیر گؤروش ائله یه اول ائل، اوبادان

*

نایب اکبردن آلنیمیش بو کلام
 گلدی زینب پاشایا بئله پیام
 آی آذربایجانین آدلیم پاشاسی
 دیلده کسگین سؤزو، الدهه «قوشا» سی
 اولموشوق وورغون اوزاقدان سنه، بیز
 موشتاق اولموش، سنی گؤرسون ائلیمیز
 التفات ائله بو آیماق دا بیزه
 بلکه قوت گله روحیه میزه
 بوروموش فقر و فلاکت بیزی ده
 قورخودور گونده هلاکت بیزی ده
 یوخدور آزادلیغیمیز، حرمتیمیز
 یول نشان وئرمگه وار حاجتیمیز
 ایکی چای اورتاسینا ائله سفر
 قیل بو موشکولده قالان خلقه نظر
 اورگی یاندى فاغیر کوتله لره
 اولدو زینب پاشا حاضر سفره

باشینا توپلادی ائل باشچی لارین

تاپشیرا اونلارا خلقین زومارین

*

سون وداعیدی بو زینب پاشانین

ائل یولوندا غمی هر آن جوشانین

سانکی الهامیله بیلیمشدی اؤزو

قالاجاق ائلرینین یولدا گؤزو

اؤلومون غربته، طالع سالاجاق

گؤزلری یاشلی، یتیم لر قالاجاق

دیل آجیب غصّه لی صحبت ائله دی

بئله حضّاره وصیّت ائله دی

دئدی: من کربو بلایه گئدیرم

چاغیریر خلق، هرایه گئدیرم

گئدیرم یاردیم ائدم آجالارا من

گؤسترتم دوز یولو محتاجلارا من

اومودوم یوخ بو سفردن قاییدام

قورتولوب بیر ده خطرден قاییدام

دویموشام اؤز یولومون جان خطرین

بیلیرم رجعتی یوخ بو سفرین

سیزه محروملاری تاپشیرمالیام

جمله مظلوملاری تاپشیرمالیام

قویماین ال سیز، آیاق سیزلاری تک
 آتاسیز یا آناسیز قیزلاری تک
 یوردوزو گؤز بیگیز تک قورویون
 ائلیزی، اصلیزی گؤیچک قورویون
 اولمایین اجنبی اوز ملتیزه
 وورمایین بامباچا حیثیتیزه

*

حرکت لحظه سی غوغا گؤرونوب
 گؤزیاشی خلقده دریا گؤرونوب
 ظاهراً جارلادی چاوش کوچده
 باطناً بانلادی بایقوش کوچده
 آیریلیق واقعه سین وئردی خبر
 ائشیدنلر اورگین توتدو کدر
 ائل دویوب سانکی وئیر الدن اتک
 بیرده زینب پاشانی گؤرمیه جک
 چکدیلر قیها اودور آغلادیلار
 لاله تک سینه لرین داغلادیلار
 قویدو زینب پاشا مخلوقو خومار
 آیریلیق مرکینه اولدو سوار
 دوشدو آت اوسته یولا عزتیه
 آردیجا باخدی هامی حسرتیه

گتدی زینب پاشانین قافله سی
 کربلا یه آزالیب فاصله سی
 نه تالانچی، نه بلایه ایلشیب
 خانقین آغزینا کروان یتیشیب
 شهنه لر ساخلادیلار قافله نی
 سالدیلار زحمته هر عائله نی
 گلدی عسگرلری عثمانلی لارین،
 -زوارین تفتیش ائده هر نه وارین
 توتدولار خلقی یامان تینگ تووا
 وئردیلر آرتیق اذیت اولارا
 گلدی زینب پاشا آخر غضبه
 دئدی تفتیش ائله یین میر غضبه
 وئرمه یین خلقه اذیت بو قدر
 اؤزوزه وار بو اذیتده ضرر
 دئدی لر: کس سسینی، تئز خفه لن
 بوردا لال اولمالیدیر سئیره گلن
 نئچه کلمه سؤز اولوب رد و بدل
 قالمادی هئچ داھی اصلاحه محل
 اله زینب پاشا آلدی دینه نک
 دئدی: تنیه اولاه ظلم اهلی گرک
 ووردو بیر ضربه او دانقاز باشینا
 باشی نین آخدی قانی گۆز، قاشینا

اؤندری گؤردو قادینلار کی بٹلہ
 ہامیسی ال آغا جین آلدی الہ
 وئرمہ ییب حملہ دہ فرصت طرفہ
 گؤز ووروم آندا چاتیلار ہدفہ
 یعنی بیر لحظہ کی گلدی غضبہ
 چالدی عسگرلرہ نسوان غلبہ
 سؤزو، اؤز ایشلری توضیح وئریب
 قاچماغی، دورماغا ترجیح وئریب
 قاچدیلار، گوزدن عساکر ایتلیب
 ائلدہ روچیہ قیلینجی ایتلیب
 قراوول لار دوزولوب ساغ، سولونا
 قافلہ وئردی ادامہ یولونا
 دوشمہ دی گرچہ خطر دن اوزاغا،
 - گلمہ دی باشقا حوادث قاباغا
 قافلہ کرب و بلا یہ یئتیشیب
 خستہ لر سانکی شفایہ یئتیشیب
 دوشدولر منزله کروانسا رادا
 اوتوراق ائلہ دی زوار اورادا
 تشکیلات مُخبری فریادہ گلیب،
 - کی بوزینب پاشادیر دادہ گلیب
 ائشیدیب یئرلی قادینلار سئوینیب
 قارتالی گؤردو، لاجینلار سئوینیب

کربلا اهلی نفسلرده تئوش
گلدی زینب پاشادان ائتدی گؤروش
چاغیریبیلار گئجه منزللرینه
گئتدی زینب پاشا محفلرینه
یاناشیب چهره سی بارزلرینه
یول نشان وئردی مبارزلرینه
چالیشیب، کوتله لر آماده اولا،
- نهضتی منطقه ده سالدی یولا
حیف اولا اولمادی عؤمرونده وفا
تبریزه بیر ده وئره نیطقی صفا
ابدیت ده جوموب، یومدو گؤزون
خلقه، غربت ده فدا ائتدی اؤزون
یاز جوشان حالدا، خزان یئتدی یاسا
کربلا اهلی بوتون گلدی یاسا
پیکرین دسته گوله، ائل بله دی
سونرا اجلالیله تشیع ائله دی
دالغا شمشیری دنیزدن سو یولوب
دویغو دریاسی مزاره قویولوب
کربلا تربتینه مُلحق اولوب
عشق دریاسینا مُستغرق اولوب
قوووشوب بیر - بیر سانکی بحرین
غصه دن لاخلادی بین النهرین

گرچه تسلیم اولوب اوز غربتینه
چاتدی زینب‌پاشا سون عزتینه
قهرمانلیقدا باشی عرشه چاتیب
کربلا شاهی یاتان یئرده یاتیب.

زینب پاشانین اؤلوم خبری

ائتدی زینب پاشا دنیاسین عوض
جیسمی جوهر اولاراق، روحو عرض

قافله اهلی اورک داغلادیلار
توتدولار تعزیه سین، آغلادیلار

دئدی لر بیر - بیره آخر بو سؤزو
قالیب ائل، طایفامیزین یولدا گؤزو

بیز بو مرحومه نی ترک ائتمه لی بیک
چاره میز یوخ، وطنه گئتمه لی بیک

نایب اکبر دئدی: من قالمالیام
سیز گئدین، من هله کام آلمالیام

بوردا زینب پاشا لنگر کی سالیب
بعضی ناقص ایشی وار، یئرده قالب

یاراماز خیر ایشی تعطیل ائله میم
من گرک نهضتی تکمیل ائله میم

اؤندرین آیریلیغین خوشلامارام
قبرنین قونشولوغون بوشلامارام

نایب اکبر اولاری سالدی یولا
قالدی «سقا» یه اؤزو خادم اولا

هم ادامه وئره اؤز ایشلرینه
نهضتین سون قویا تشویشلرینه

*

یول گلیب غصه لی کروان وطنه
یئتیشیب وضعی پریشان وطنه

بیر نفر جارلادی، توفان ائله دی
 زوارین گلمگین اعلان ائله دی
 دئدی: آی تبریزین اهلی ائشیدین
 پئشوازا قاره لباسیله گئدین
 آیناسی بختیمیزین کاسلی گلیب
 شن گئدیب قافله میز، یاسلی گلیب
 جان آلان، باشچی میزی الدن آلیب
 اولو زینب پاشا غربتده قالب
 قایدیب قافله زینب پاشاسیز
 قالدی تبریزده یئتملر آناسیز
 ائل جوشوب، داغ چکیلیب سینه لره
 غم گیاهی اکیلیب سینه لره
 قلم او ماتمی عاجزدی یازا
 دؤندو گؤز یاشلاری جوشغون آراز
 قارتال اؤلموشسه، لاچین لاریغیشار
 شئر قادین اؤلسه، قادینلار ییغیشار
 دسته-دسته گلیب ائلر یاسینا
 غرق اولوب جامعه غم دریاسینا
 دئدیله: اؤندریمیز حقه چاتیب
 قویوب آغلار بیزی، غربتده یاتیب
 هره بیر سوژه ایله وئردی شعار
 اوخشاما لایق اونا اوخشادیلار
 بیر اشعاریه وصف ائدی بئله
 ائدی زینب پاشا خدمت بو ائله

حقی وار جامعه نین بوینوندا
 قویمادی خلقین الین قوینوندا
 بیرری توصیف ائدیب او خشاتدی گوله
 یعنی گول تک چالشیب، خلق گوله
 بیرری سؤیلوب کی یرری بوش قالا جاق
 محتکر عرصه ده چیلتیک چالا جاق
 دئیدی بیر باشچی: بو زومرود قوشودور
 کی یانیب اوددا، بو کول اولموشودور
 کولونون هر توزو بیر قوش اولاجاق
 قان سورانلار توکون آنجاق یولاجاق
 یعنی فکر ائتمه بو میدان بوشالار
 گلجک عرصه یه زینب پاشالار
 یاسلیلاردان بیرسی تاققا یئدی
 بئله حضاره او مجلسده دئیدی
 منی زینب پاشا احضار ائله دی
 جان وئرند بئله اظهار ائله دی
 جسدیم کرب و بلاده قالا جاق
 آمار و حوم سیزه کؤلگه سالاجاق
 ناظرم ایشلریزه، خدمتیزه
 سیز ادامه وئرین اؤز نهضتیزه
 دوشدو بو سؤیلمه دیلدن کی دیله
 یارانیب شایعه خلق ایچره بئله
 اولیانین بیرری زینب پاشادیر
 اؤلمه یییدیر، دیری زینب پاشادیر

اٹل ایچیندہ گئجہ، گوندوز دولانیر
 باش چکیب خلقہ، یوزہ۔ یوز دولانیر
 اودور ائللر آرا اؤلمز آدی وار
 روحو جریان ائله ییر کی یادی وار
 گؤرونوب سونرا دوغوردان هابئله
 دؤندریب دامجینی نهضتده سنئله
 باش اوجاتدی نئجه زینب پاشالار
 «تئلی» لریا «جمیله بوپاشا» لار

*

اونداکی نهضتده اوز وئردی خطر
 دولدو سنگرله مشروطه چی لر
 لاپ قیزان وقتیده تبریزده دؤیوش
 خلقه سنگرده نصیب اولدو گؤروش
 ائتدی زینب پاشا روحون کی عیان،
 - وئردی «تئلی زری» ده خلقه نشان
 او اؤزونده کی گؤروب دیز قئیمین
 اگینه گئیدی مجاهد گئیمین
 کیشی لر صورتینه سالدی اؤزون
 دشمنه زیلله دی هر آندا گؤزون
 سوروشان اولمادی سنگرده آدین
 بیلمه دی کیمسه، گلیب جنگه قادین
 گولله دیدی یارالاندی بدنی
 پوزولوب پیکرینین انجمنی

اسدی محنت یئلی ساھمان ائوینہ
یئتیریلر اونو درمان ائوینہ
دئدی دکتھر: یئرہ قوی ابزار یوی
احتیاطیلہ سویون پالتاریوی
دئدی: من وئرمرم الدن عاریمی
اؤلرم، سویمارام اؤز پالتاریمی
نہ قدر ائتدیلر اصرار کی سویون،
- اگمہدی آنجاق او تکلیفہ بویون
چاتدی ستارخانا آخردہ خبر
گلدی سردار اؤزودہ ائتدی نظر
دئدی: من ایندی تقاضا ائدیرم
سندن البتہ تمنّا ائدیرم
قوی طیب ائیلہ یہ درمان یاراوا
گل سویون، تاباخا آسان یاراوا
دئدی سردارہ: چوخ اوز وورما منہ
آچیرام سرّیمی ناچار سنہ
وار دلیلی سویونوشدا عاجیرام
دئیلم من کیشی، عفتلی قیزام
ایستیرم غنچہ لی قالسین چمنیم
گؤزہ گؤرسنمیہ عریان بدنیم
سردارین گؤزلری ایسلاندی بتر
آغلادی، قلینہ اوز وئردی کدر
دئدی: قالخیر گؤیہ میداندا سسیم
من ہلہ اؤلمہ میشم، وار نفسیم

غالبم قان تۆکن اعدایه قیزیم
 سن گلیسن نییه دعوایه قیزیم؟
 رقت ال وئردی مجاهدلره چوخ
 دئدیله: بو غمین اندازه سی یوخ
 قان یاخیب تئللی زری تئللرینه
 اؤلسه، نیسگیل اولاجاق ائللرینه
 بلکه زینب پاشانین، روحودو بو
 گتیریب قیزلارا الهام قوشو سو
 بلی نهضت چیراغی، سانما سؤنوب،
 اولو زینب پاشانین روحو دؤنوب،
 اولدو سنگرده همان تئللی زری
 هله ده جامعده وار اثری
 جیسیدن اؤلسه ده ائل قهرمانی،
 - روحو یول گؤستریب، اؤلمز نشانی.

نایب اکبر و مشروطه

اولدو خادم نایب اکبر حرمه
تانیب هم عربه هم عجمه
توتدو زینب پاشانین اوردا یثرین
قویمادی ایشلرینین یثرده بیرین
خلقه آزادلیغی تحصیل ائلهدی
نهضتی بؤلگهده تکمیل ائلهدی
کئچدی ایلر، آتانیش نسلی بیتیب
تازا اندیشه گلیب، کؤهنه ایتیب
رُشدونه فکرین، اولوب بیلگی سبب
خلق اولوب اولکده مشروطه طلب
بیر گنجه چولقادی قلیین هیجان
نایب اکبر یاتیب ائلدن نیگران
گؤردو زینب پاشانی رؤیاده
دئدی: دور اول سفره آماده
داها قالما بورادا، گئت وطنه
هرنه خدمت ائدیسن، ائت وطنه
وطنین قورخولو بیر حالتی وار
ایندی خلقین سنه چوخ حاجتی وار
دؤستو رؤیت ائله هم دشمنی گؤر
تلگرافخانهده، سن گل منی گؤر

دوردو مات قالدی او خاتون سۆزونه
 قالماغی بيلمه دی جایز اؤزونه
 نایب اکبر آتینا اولدو سوار
 بیلدی تبریزده بؤیوک حادثه وار
 اوجا داغلاردان آشیب یئل سایاغی
 دره لردن سوووشوب سئل سایاغی
 آنا یوردو خطیبه گلدی گئجه
 باش آتیب یاسدیغا دینجلدی گئجه
 صبح کن دوردو یئریندن آیاغا
 قاپیسین آچدی گلن هر قوناغا
 خطیب اهلی تۆکولوبلر گؤروشده
 بیر به بیر نایل اولوبلار اؤپوشده
 دئدیلر: یاخشی گلیسن وطنه
 گۆز تیکیب ایندی خطیب اهلی سنه
 داغلاشیب تندیری جنگین آلیشیر
 خلق مشروطیت اوسته چالیشیر
 هر محله کی آدی لیسته کئچیب
 اؤز مجاهدلرینه باشچی سئچیب
 سن ده لطف ائيله، بیزیم باشچیمیز اول
 ایتیرنده یولو، گۆستر بیزه یول
 دئدی: فخریمدی اگر لازم اولام
 گلیمشم اؤز ائلیمه خادم اولام

نایب اکبر سئچیلیب خلقه امین
باشچی سی اولدو مجاهدلرینین
تاپدی تاریخ صفحاتیندا قرار
«حاجی ویجویه» کتایندا دا وار

*

تلگراف خانه ییه اوز قویدو سورا
وعده، زینب پاشا وئرمیشدی اورا
گوردو، مشروطه چی لر ال بیر اولوب
تلگراف خانه جماعت له دولوب
هامی گؤزلور گله قانون خبری
اولا مشروطه نین آیدین ثمری
غفلتاً قورخولو بیر سس او جالیب
هامی باخدی یولا، حیرتده قالب
گوردولر بیر باغیران دسته گلیر
خلقی داده چاغیران دسته گلیر
دسته نین اهلی قادیندیر باشا- باش
جار اندیر هاممی سی گؤزدن اوزه یاش
اولدو آیدین کی او مظلوم آنالار
آختارییلار بازاری هر نه کی وار
تاپمایییلار ولی بیر بلله چورک
قالا جاقلار گئجه آج، هر گئجه تک

بوغدا آنبارلاری البته دولو
 آجلارین یوخ اولارا آمما یولو
 آچلا بلکه تلاشيله دوگون،
 چاره، ائل دردینه آختارماق اوچون
 آه اوخيله داشی دلمیش آنالار
 تلگراف خانه‌یه گل‌میش آنالار
 سسله‌نیرلر هانی زینب‌پاشامیز؟
 قلیمیزدن گۆتوره، اود، ماشامیز
 دوو تاپیلار او گئندن زلی‌لر
 آرتیریب کینه‌لرین، کینه‌لی‌لر
 کیشی‌لردن بیر صحت ائله‌دی
 سکوتا اونلاری دعوت ائله‌دی
 هامی مجذوب اولوب، آرام اولاراق،
 دسته مخلوقيله ادغام اولاراق،
 خلق ساکت دایانیب، صحنه دولوب
 آز زمان جوّه سکوت حاکم اولوب
 تازادان هممه باشلاندى یئنه
 اؤز یئریندن هامی داشلاندى یئنه
 دئمه بیر محترکین بختی یاتیب
 «حاجی قاسم» کی اؤزون خلقه قاتیب
 قان سورانلار بؤیوگو، خلقی سویان
 اؤز آدین جامعده حاجی قویان

دَیجہ یین اوردا قادینلار گۆزونہ
 سانکی جوهر سیب عصیان کۆزونہ
 بیر قادین ائتدی اونا حقی عیان
 بیر قارالمیش چۆرگی وئردی نشان
 دئدی: بوندان اوتانیب، ائیلہ حیا
 ائتمیسن آغ گونو، مخلوقہ قارا
 گلیمیسن، سینہ وہ یارلیق ساچاسان
 خلق ایچینده اۆزونہ یئر آچاسان
 او قادین ووردو اونا بیر شاپالاق
 محتکر یئردہ بیتیب چون مازالاق
 اوستونہ باشقا قادینلار تۆکولوب
 حاجی قاسم آیاق آلتیندا اۆلوب
 گتیریبلر اۆلوسون توپ خانایا
 بلکہ خائنلری ملت تانییا
 آسدیلار اوردا آغاجدان اۆلوسون
 خلق رؤیت ائده شیطان اۆلوسون
 نایب اکبر گۆروب اۆل صحنہلری
 او قادیندان چکینن شحنہلری
 سوروشوب کیمدیر او صولتلی قادین؟
 بیلمہدی کیمسه اونون دوزگون آدین
 گئجہ گلدی ائوہ، فکری قاریشیق
 وصل شمعی ائوینہ سالدی ایشیق

خبر آلدی قوجامان «طاهره» دن
 خطیبه نغمه قوشان شاعره دن
 کیمیدی خلقینه او آرخا دوران؟
 محتکر صورتینه سیللی ووران
 شاعرین دویغو کؤزو چکدی آلو
 دئدی: زینب‌پاشانین روحودور او
 قوروموش سانما، دنیز تک جوشانی
 اولو فرض ائيله‌مه زینب‌پاشانی
 ارتباطی کسילה، ائتمه گومان
 گونده بیر کسده اولور روحو عیان
 خلقی اؤز تأثیری آلتدا یاشادیر
 هر ایگید قیز اؤزو زینب‌پاشادیر
 بوراخیب اجنبی‌نین ذکرلرین
 بوغماق اولماز بولارین فیکرلرین
 قان سورانلار داهی خوش قالما یا جاق
 قهرمانلار یئری بوش قالما یا جاق.

تبریزلی عابباس صراف

عافیت گتدی او گون گلدی مرض
 دنیاسین ائتدی مظفر شاه عوض
 چون محمدعلی میرزا شاه اولوب
 قلبی، مشروطه یه نفرت له دولوب
 قالادی خلقین اسارتله یوکون
 باشلادی قازماغا مشروطه کؤکون
 اؤنجه، فتنه قوشونا سپدی دنه
 باش وزیر اولدو «اتابک» وطنه
 نه اتابک! تملی فتنه و شر
 گؤرمه ییب خلق ائله مین اوزلو بشر
 قویدو اؤز آدینی مشروطه طلب
 عملاً وئردی نشان قهر و غضب
 سؤزلریله عملی فرق ائله دی
 خلقی بحران سئینه غرق ائله دی
 تفرقه سالدی وکیل لر ایچینه
 قویمادی خلقی، ملایم کئچینه
 وؤل وئریب اوغرو لارا هر نه کی وار
 قان تۆکن یاغی لارا دوردو هاوار
 قاراداغ شاهچیلاری فرجه تاپیب
 یوگوروب کندلره، خلقی چاپیب
 فتنه قالدیردی یامان ارمنی لر
 تۆکدو اورمیه ده قان ارمنی لر

چوخلاری تور که جسارت ائله‌دی
 کوردلر اورمیه‌نی غارت ائله‌دی
 محترکرلر اولوب آسوده خیال
 سویماغا خلقی تاپیب یاخشی مجال
 باهالیق دوشدو شَهْرلرده ایشه
 آه و ناله کاسییا اولدو پئشه
 درک اندیردی هامی، او وضعه سبب
 تک اتابکدی نه آشوب طلب
 گؤستریر بلگه ده، او تولکی وزیر
 دوغرودان ملّتی ائتمیشدی اسیر
 قورخودان کیمسه چیخاتمیردی سسین
 دوستاق ائتمیشدی اور کده نفسین
 قورخودور خلقی فقط خوار ائله‌ین
 ظالمی، مظلوما جرّار ائله‌ین
 آمما بیر گنج، دؤیوشده آلامات
 وئرن او مرحله‌ده خلقه نجات
 ایشی صرّافلیق، اؤزو شانلی آرَن
 قهرمانلیق گولون اولجه دَرَن
 اؤنجه زینب‌پاشادان الهام آلان
 غلبه قورخویا مردانه چالان
 بویونا فخر لباسی یاراشان
 دوشونوب، جامعه دردین آراشان
 باش وزیرین هدفین دوز تانیان
 ملته قارشی یوزه- یوز تانیان

-تبریزین قوچچاغی عابباس بک اولوب
ایشی هر قهرمانا اؤرنک اولوب
اؤزون آماده قارانلیقدا ائدیب
جان اتابکدن آلا، دوغرو گئدیب
گئجه ایلدیلر تکین ائتدی حرکت
نور ساجیب، آلدی ایشیق آلتی جهت
اوچ قیزیل گولله ایله آچدی قصاص
فتنه شریندن ائدیب خلقی خلاص
کسدی بیر یوللوق اتابک نفسین
بلکه سیندیردی بوغونتو قفسین
چالیشیب توتماغا فراشلار اونو
ایشی نین انتحارا چاتدی سونو
قوروسون تشکیلاتین سرّی سؤزون،
-بیرجه گولله ووروب، اؤلدوردو اؤزون
سکوتون باغری او سسدن سؤ کولوب
چۆله دهشتله وکیل لر تۆ کولوب
گۆردولر یئرده اتابک ییخیلیب
جیسمی قان ایچره مشبک ییخیلیب
کۆهنه یالتاقلار اورک داغلادیلار
ووردولار باشلارینا آغلادیلار
تشریفات اولدو او غدار وزیره
قویدولار نحس وجودون قییره
آمما عابباس بدنی یئرده قالیب
هامی گۆزدن او جوانمردی سالیب

مستبد کینه‌سین اظهار ائله‌دی
 او جانیندان کئچنی خوار ائله‌دی
 قویمادی دفن ائده ملّت، اولوسون
 تورپاق اوستونده قالیدیر ایکی گون
 سالدیلار سونرا اونو بیر چوخورا
 بلکه عبرت مکانی اولسون اورا
 پیکرین آغ کفنه بوکمه‌دیلر
 اوستونه تورپاغیدا توکمه‌دیلر
 آمما همّتی مبارز کیشی‌لر
 احترام ائتدیلر عبّاسه بتر
 تازادان قازدیلار عزّتله مزار
 کفنه، نعشی بوکوب قویلا‌دیلار
 یئددی اینجی گئجه ملّت آییلیب
 ایگید عاباس، شهدادن ساییلیب
 اوز قویوب قبرینه مینلرجه نفر
 گؤز یاشیندان هامی نین صورتی تر
 قویدولار باش داشینا گولدن تاج
 دسته گوللر قالانیب اولدو یاماچ
 اوخونوب شعر و چیخیشلار اولونوب
 جذب، توصیفه باخیشلار اولونوب
 تهران اهلی بئله گؤستردی امک
 تبریزین جهدینی موشکولدو دئمک
 چوخ شعارلاردا حقیقت واریمیش
 تبریز اهلینده بصیرت واریمیش

ائشیدیب خلق اتابک اؤلومون
 ساندیلا ر جمله مبارک اؤلومون
 اؤنجه بیلیردی جماعت کی هله
 اؤلدوروب کیم اونو تهراندا بئله
 ائله کی بیلدیله او اؤزگه دئیل
 تورک دور ریشه لی، ائتیکده اصیل
 چوخ سیناقدان کئچیلن باش اوجادیر
 تبریز اهلی، آدی عیاس آغادیر
 گلدیلر جوشه، ائدیبلر هیجان
 وئردیلر دو یغولارین عالی نشان
 آت مینیب دوشدو «قیلیج خان» قباغا
 هئی ووروب، باشلادی آت اویناماغا
 آردیجا چالقچیلا ر چالادی موزیک
 هامی بو افتخارا اولدو شریک
 قوشدولار، قوشماچیلار، قوشما اونا
 ائله کی ائل چیخیشی چاتدی سونا
 خلق اونا ماتم اوچون بزم قوروب
 هامی او بزمیده ساکت اوتوروب
 «میزرا غفار زنوزی» دانیشیب
 اودلو سؤزلردن اورکلر آلیشیب
 شعريله صحنه نی تصویر ائدیرم
 سؤزلرین من بئله تفسیر ائدیرم
 آی جوانلار تانیین عیاسی
 اولسون احساسیز، اونون احساسی

قباران شاهکاری عایباس ائله‌دی
 قیزیلی دؤندریب آلماس ائله‌دی
 قورخو پانیبق اولاراق، غیرت آلوو،
 - یاندیریب قورخونو آتش تکین او
 غیرتین معجزه‌سین قیلدی عیان
 دوزخی خلقیمیزه ائتدی جنان
 تجربه مغزیمیزه دولمالیدیر
 بو جوان بیزلره مشق اولمالیدیر
 جان وئریب، کوتله‌لری شاد ائله‌دی
 ظلمودن ملّتی آزاد ائله‌دی
 بو جوان خلقه گرک اؤرنک اولو
 تا سعادت بیزه محرم تک اولو
 بو جوان بابکه صالح نوه‌دیر
 فتح ائدن ذیروهنی فاتح نوه‌دیر
 ائل بونون گئتسه یولون، کامه چاتار
 چؤله باسقینچی‌نی یوردوندان آتار
 سینمایین شیشه‌تک، آلماس تک اولون
 قورخوسوز قهرمان عایباس تک اولون.

اورمو تھلکھسی

تون به تون دوشدو اتابک ایتیلیب
 اورمودا فتنه قیلینجی ایتیلیب
 اوز وئریب قورخولو دنیا ساواشی
 بؤلگه ده مسلم و ترسا ساواشی
 تورکوله روس، دؤیوشه باشلادیلار
 بیر- بیرین بومبا ایله داشلادیلار
 روسلارا آرخا دوران ارمنی لر
 وان دوزونده اوتوران ارمنی لر
 آسوری فرقه سی، چاپقین - دلی سوو
 آدلانان آدلاری عالمده «جیلوو»
 اؤز حکومت لرینه یاغی اولوب
 دولته قارشی، سلاحیله دولوب
 چون او گون تورک حکومتچی لری
 قییمادی اؤلدوره مینلر نفری
 بلکه اولموش مدنیّت سببی
 لاجرم صبر ائدیب، اودموش غضبی
 بئله چاره اولارا اول گون ائدیب
 اورمو محروسه سینه سورگون ائدیب
 باشلانیشدا بئله ایزلنجه اولوب
 اورمو شهری آسوری لرله دولوب
 یاییلیب سالماسا، کؤهنه شهره
 خوی لا سولدوز آراسی هندوره
 بؤلگه نین اهلی چیخیلار قاباغدا
 ائتدیلر حرمت و خدمت قوناغا

غم شریکی اولاراق غم‌لرینه
 رحم ائدیب گۆزلرینین نم‌لرینه
 گۆستریب عاطفه‌ده سلقه‌لرین
 وئردیلر ائولرین، آذوقه‌لرین
 اعتماد ائیله‌دی لر سۆزلرینه
 قاتدی‌لار رغبتیله اۆزلرینه
 اوخشادی‌لار فوغارا بنده‌لره
 وئردیلر یئر او پناه‌نده‌لره
 قیسسا سۆز، ارمنی‌لر کی قوولوب
 اورمو شهرینده پناه‌نده اولوب
 قالدیلار ساکت او ساھماندا بئله
 سالدیلار قالخیشا تا فورجه‌اله
 اونداکی خارجه‌لی سلطه‌چی‌لر
 یوخ گۆروب اورمودا مشروطه‌چی‌لر
 پاریس و لندن و مسکو بیر اولوب
 سونرا آمریکا دا طرحه قوشولوب
 «شئت» چکیب نقشه، وئریب یئرله یاراق
 ائتدی کت‌لرده جیلوولار اوتوراق
 یانکی‌لار کنسولودور دکتر شئت
 سینه‌ده خیّر آدیله اتیکت
 ظاهرأ سازلادی‌لار خسته‌خانا
 بیغماغا افرادی اولسون باھانا
 یارادی‌لار بئله جنگین ستادین
 قویدولار مکریله خیریّه آدین
 آدی خیریّه‌نین اولسون آرادا
 بیر قوشون ارمنی‌لردن یارادا

آسوری لر تاپیب آختاردیغینی
 اؤلکه میزدن یاریب اؤز یاردیغینی
 دئدی لر بیر- بیرینه حاضر اولاق
 مملکت قورماق اوچون قادر اولاق
 بوشادیق ایندی کی تورکیه نی بیز
 ارمنستان ائدک اورمیہ نی بیز
 مستقل اولماغا فرصت یارانیب
 ارمنی خلقینه وسعت یارانیب
 روس دا وئریشدی بئله سؤز اولارا
 قوروماقلا اولاجاق گؤز اولارا
 چون یاراق سالدی لار اؤز اللرینه
 اورمونو آلدیلار اؤز اللرینه
 ائله کی اولدو مسلح هامیسی
 ائتدی لر بو سؤزو مطرح هامیسی
 گرک استقلال یئرلیک سالینا
 اسلحه خلقین الیندن آلینا
 اولسا غیرتلی مسلماندا سلاح
 قویماز اولسون بیزه بو سلطه مباح
 *
 وای او گوندن کی صفه دولدو هامی
 اورمودا خلع سلاح اولدو هامی
 صحنه ده خلقی گؤرنده الی بوش
 اولدولار سلطه چی لر قیرماغا خوش
 سؤز یئیب قتل و جنایت گونونه
 چاتمامیش خلق قیامت گونونه،
 - اورمودا قویبدو قیامت گنجہ سی
 نه قیامت! دی جنایت گنجہ سی

دؤندولر قورخو شاخان ایلدیریمما
 باشلادی ارمنی لر سووی قیریمما
 قان تۆکن لر باغیریر الده یاراق
 کوچه لرده چیغیریر آرواد، اوشاق
 وئرمه ییر لحظه آمان گولله سسی
 چولقالیر گولله سسین، ناله سسی
 ال آچیب غارته سوویغونچو جیلوو
 آپاریر طؤیله دن آت، قوزلا، بیزوو
 سیندیریر جعبه گؤرنده قیفیلین
 تالاییر اینجی، جواهر، قیزیلین
 آنانین گؤز قاباغیندا بالاسین،
 -اؤلدورور، وار- یوخون آسان تالاسین
 قودوروب آما شرف اوغرولاری
 ال تاپیب دورّه، صدف اوغرولاری
 بیرتیجی سانکی تاپیب طاووسا ال
 گیریب ائولرده آچیر ناموسا ال
 آبرو پرده سی قهراً جیریلیر
 ناموسون حفظ ائله یین لر قیریلیر
 اؤلدورندن سورا مخلوقو جیلوو
 اود ووروب ائولره، قالدیردی آلوو
 آسوری، هیتلر اوزون آغ ائله دی
 اونداکی اود کوره سین داغ ائله دی
 خلقی یاندرسا دا هیتلر کوره ده،
 - کوره سین قوشدو اقلأ بره ده
 آما چاپقین آسوری هئیوره سی
 - ائندی خلقین اؤز ائوین اود کوره سی

خلقی یاندرمادی ھیتلر بو سایاق،
 - اود ایچینده کول اولوب یوزلر اوشاق
 تۆ کولوب یان - یانا انسان اؤلوسو
 خوار اولوب یئردہ مسلمان اؤلوسو
 نئچہ گون یئردہ قالیبیلار اؤلولر
 کنسولو فکرة سالیبلار اؤلولر
 حاکمیت حسابین عرۛضہده گئت
 دفن حکمون وئریب آمریکالی شئت
 نئچہ گونلر اؤلو دفن ائیلہ دیلر
 نہ وئریب غسل، نہ کفن ائیلہ دیلر
 باسدیریپ تشکیلاتین ایشچی لری
 تورپاغا گوندہ نئچہ یوز نفری
 ھلہ بونلاردان علاوہ، نئچہ مین،
 - چالیشان دفن قیلیب اؤز اؤلہ نین
 بورونوب اورمو مصیبت دؤنونا
 چاتمادی سوۛ قیریمی آما سونا
 قان ایچیب ارمنی لردویمادیلار
 گؤرونن خلقی، دیری قویمادیلار
 گون بگون قتل و جنایت چوخالیب
 آردیجا فقر و فلاکت چوخالیب
 یوخ سؤزوم آجلیغا میزان دئمگہ
 لئشی، مجبور اولوب انسان یئمگہ

*

یئنه تورک اوردوسو امدادہ چاتیب
 اؤلکہ میزدن چؤلہ اشراری آتیب
 اورمودان ارمنی لردویمادیلار
 قاراباغدا قصاصین آما آچیب

روسا یالتاقلا نیب، اولماقلا نؤ کر
 قاپسامیش تورک اوجاغین ارمنی لر
 اولمادی اورمودا دا فتنه تمام
 سلطه چی اؤز ایشینه وئردی دوام
 بو دؤنه یانکی سفارتخاناسی
 سالدی خلق ایچره نژاد فیرتاناسی
 اوزده یاردیم سؤزو مطرح ائله دی
 پول وئریب، کوردو مسلح ائله دی
 قاللاش آردینجا گلن اوباش اولوب
 کورد جنایتده جیلوودان باش اولوب
 کوردوله ارمنی گر اولسا قیاس
 وار قیاس ائتمگه الده بو اساس
 شرمده پرده جیران ارمنی لر
 اورمودا خلقی قیران ارمنی لر
 لاقلا اول حُودا یئتمه دیلر
 سویو مظلوملارا قطع ائتمه دیلر
 کوردلر آما سویولون باغلا دیلار
 تشنه، خلقین اورگین داغلا دیلار
 منجه یوخ سلطه چی نین یاخشی، پیسی
 بیردی آمریکاسی یا انگلیسی
 ننگ دیر آما پیسین رابطه سی
 کوردوله انگلیسین رابطه سی
 عاملی قایدا مسیریندن آزیب
 نامه ده «سیدطه» یه یازیب:
 کوردون اصل سؤزون انشاء ائلمه
 دؤیوشون علتین افشاء ائلمه

دئمہ باسقینچی یولون بیز گئدیریک
 دننه آزادلیق اوچون جنگ ائدیریک
 انگلیس دیر بلی قتّاله دایاق
 سؤز قویور آغزینا کوردون بو سایاق
 اختصارلا سؤزو تشریح ائله دیم
 من نتیجه بئله تصریح ائله دیم

*

نییه وئرمیش ائله بو حادثه اوز
 علتی آیدین اولوبدور یوزه- یوز
 خوش مثلدیر گرک عبرت آلاسان
 چوخدا رحم ائتمه کی رحمہ قلاسان
 یادا رحم ائله دی اورمیه لی لر
 اؤز آتین پئیلہ دی اورمیه لی لر
 جان دئییلر هامی یولدان کئچنه
 یئر وئریلر آسوری قان ایچنه
 یوخوموش ائلده هویت طلبی
 بو اولوب فتنه نین ایلکین سببی
 بیرده خائن سؤزونه چون اینانیب
 اؤز آلیشدیردیغی آتشدہ یانیب
 «ارشدمک» و سالانلار قاباغدا
 سالدی اؤز باشلارین آنجاق آشاغا
 چونکو او ثروت و قدرتدن اؤتور
 نئچه گون خلقه حکومتدن اؤتور
 اوزده لاپ اولسا دا ائل معتبری
 اولدو گیزلینجه «سیمیتقو» نؤکری
 یوردا ذلّت توزون آخر الہدی
 کوردلری خلقه مسلط ائله دی

بیرده قورخالیق اولوب اصل سبب
 گتیریب ائل باشینا قهر و غضب
 فایدا سیزدیر سوچو توجیح ائلمک
 یاخشیدیر گئرچکی تشریح ائلمک
 گؤستریر خلع سلاح مسئلهسی
 شهر وضعین او دؤیوش مرحلهسی
 اسلحه خلقین الینده چوخوموش
 عُرْضه لی باشچی سی آنجاق یوخوموش
 اوگون اشرارلا ساواشماق یئرینه،
 بیر اولوب سئل کیمی داشماق یئرینه،
 - وئردی یالوارماغا فرمان علما
 الینه آغ علم آلدی زُعما
 بو عمل قان تۆکنی ائتدی جری
 اولمادی گؤزیاشی نین هئچ اثری
 بارادیر خلع سلاح اولماق اؤزو
 ائتمه سین بیرده قبول ائل بو سؤزو
 کۆلگه لی شعریم آداقلیر سؤیودو
 بزک اولسون سؤزه تورکون اؤیودو
 سؤیولان بیر کیشی گلدی کده جانا
 دئدی تورک اوردوسونون باشچی سینا
 بیزه کوردلر چوخ اذیت ائله ییر
 گلیر اشیامیزی غارت ائله ییر
 باشچی وئردی اونا بیر قبضه توفنگ
 اوستونه اللی عدد قویدو فیشنگ
 دئدی: بو اسلحه دیر امره مُطاع
 ناموسوندان گئت اؤزون ائله دفاع
 یئنه ممکوندو خطر یوردا دول
 قهرمانلار گرک آماده اوللا.

ستارخان و باقرخان

یئنی تاریخیمیزین مصدری وار
بیرجه مشروطه، ایکی اؤندری وار
ساغ قولو اولسا اگر ستارخان،
- نهضتین سول قولودور باقرخان
جوت گلر آدلاری خلقین دیلینه
بزک اولموش اؤتکین آی ، ایلینه
اوجا داغلار آدی بیرگه، ساناسان،
- جار اولار دیلده سهنده و ساوالان
بؤیوک انسانلیغا مالک ایکیسی
دون بلن دوز یولا سالک ایکیسی
بیر- بیریندن اولراق ساغلام ایگید
مهربان خلقه، رشادتده رشید
ایکیسی باشچیلیق ائتمیش دؤیوشو
اون بیر آی چکدی ساوونما اؤتوشو
ایکیسی بیر- بیرینه وئردی اورک
بو اونا هم او بونا اولدو کمک
تبریزین گون چیخانین باقرخان،
- ساخلادی، گون باتانین ستارخان
قوشا قوچلار قوشا دعوا ائلهدی
خلقه مشروطه نی احیا ائلهدی
گلدی ستارخانا سردار لقبی
ایسه، باقرخانا سالار لقبی

آرادا تفرقه چی ایستم ائدیب،
 - بیر - بیره اونلار اولا بلکه رقیب
 مستبد چوخ چالیشیب بهره آلا
 اونلارین اورتاسینا فتنه سالا
 آما اونلار بو فریبی یئمه دی
 آلدانیب شهرته، من - من دئمه دی
 بلکه بئل باغلادیلار بیر - بیرینه
 عاطفه چاغلادیلار بیر - بیرینه
 وئردیلر ال - اله هر آن ایکسی
 دئدیلر بیر - بیره: جان - جان ایکسی
 بو محبت، بو صداقت، بو وقار
 وئردی بحران دا نتیجه او کی وار
 اوز وئریب سالارا اول گون کی حرج
 یئنه سردار اونا قایتاردی فرج
 قلب لر سینده چیریندی او گون
 شاه اباش اگدی، هامی سیندی او گون
 قوردو سالاری مشاور حاجیلار
 سیره چی، شاه چی، مزور حاجیلار
 او خودو قوش دیلی ناصح او قدر
 سالارا ائتدی نصیحت لر اثر
 لاجرم یومدو بصیرتلی گوزون
 ایری جه سهوه دوچار ائتدی اوزون
 افرادیندان سلاحی آلدی اوزو
 وئردی «تاجر باشی» نا، قالدی اوزو

يعنى استبدادا تسليم اولاراق
 اؤز- اؤزون سالدی اصالتدن اوزاق
 تڪ بو يانليشلا آدى خيلى باتيب
 آمما ستارخان او گون كامه چاتيب
 گلدی روس كنسولو سردارى گوره
 روس پناهنده ليگين مژده وئره
 ائله كى مطلين ائتى اعلان،
 دئدى روس كنسولونا، ستارخان
 من ابوالفضل پناهنده سى يم
 خلق، بندين آچانين بنده سى يم
 داعوا قورتولسا، ظفر بللى اولار
 اودوزان كيمدى، سحر بللى اولار
 كنسولو سالدی يولا، ائتى قيام
 اؤنجه باقرخانا گؤندردى پيام
 آى منيم آرخاداشيم گل اؤزونه
 ائت يامان گونده عمل اؤز- سؤزونه
 قيل وفا عهديميزه، چؤكمه ديزه
 اؤلدو وار، دؤندو يوخ عالمده بيزه
 ائشيديب واقعه نى باقرخان
 كى نئجه سيخ داينيب ستارخان
 نئجه سُلطه آخيشين سدّ ائله ميش
 روس پناهنده ليگين ردّ ائله ميش
 نئجه غيرت جامى طوفاندا دولوب
 تڪ ابوالفضله پناهنده اولوب

جوشدو بیردن- بیره، ائتدی هیجان،
 - گلدی اول دم اوزونه باقرخان
 شعارین ائیلهدی مطرح یئنی دن
 افرادی قیلدی مسلح یئنی دن
 دؤیوشوب عرصه ده طوفان ائله دی
 غفلتین، فتحیله جبران ائله دی
 مستبد آتیلارین قوودو چؤلّه
 محتشم سازدا باغین آلدی اله
 یاراق اللرده، دوداقلاردا گولوش
 ائتدی سردار اوزو سالارلا گؤروش
 مشورت ائیله دیلر اصلاح اوچون
 ووردولار قالخیشا بیرلیک له سوتون
 اولماسایدی ایکسی بیرگه اگر
 اله گلمزدی بؤیوک فتح و ظفر
 دوزگون اؤندرلیگه الحق یاراشان،
 - کولتورون هر ایکسی وئردی نشان
 آمما احرازیم اولان نکته بودور
 خلقه چوخ لازم اولان نکته بودور
 آدلایب گرچه ساوادیسز ایکسی
 اولوب علم عالمی آدسیز ایکسی
 نهضتین باشلانیشیندان سونونا
 بورونوبلر کی حقیقت دونونا
 دؤیوشوبلر وطن اوغروندا قوشا
 دوشسه لر ده نه قدر برکه، بوشا،

اونلارين اوزلرينين اختلافين،
- يوخ گورن، تائده اوز اعترافين
«شيخ خيابانى» نين آماها ماشى
نچه آيدين، شهرين يئككه باشى
علم صاحبلىرى، اللرده قلم
آچديلار اختلاف يئككه علم
يول نشان وئرمه ديلر، يول آزانا
وئرديلر بالتا، ائله، گور قازانا
قاتديلار زهرى، محبت آشينا
توك دولر خلقيميزين كول باشينا
«كسروى» انتقادى ائدى پشه
«تنقيديه» گروهون سالدى ايشه
اوندره عشق و محبت يئرینه،
ائتمه لى فايدالى صحبت يئرینه،
ياوا سوز قيلدى، قزئتلرده بيان
اثرى تخريباتين اولدو عيان
مستبد چالدى، بؤيوك خلقه ظفر
اؤلدو اؤندر، آتائيش اولدو هدر
علم، مفكوره ايله اولماسا جوت
قويار اوز خلقينى بحراندا هوروت
*
تشكيلات، باشچيلارى اولسون آييق
ائتمه سين تفرقه لى خلقى يازيق

سردارا، سالارا تمکین ائله‌سین
 اتّحاد شعرینی تضمین ائله‌سین
 اونلارین بیر- بیرینه آنلایشین
 درک ائدیپ، آنلا سین اؤز آرخاداشین
 وطن عشاقي ریاست دیله‌مز
 اوجالان باشلارا تهمت چيله‌مز
 انتقاد دایره‌سین، توتسا غرض،
 - توره‌در جامعه‌ده خلقه مرض
 انتقاد اصلاح اوچونسه خوش اولار
 یوخسا دشمن جیبینه خیری دولار
 منصبه، شهرته خاطر چالیشان
 ائل اودوندا اولایلمز آلیشان
 وطن عشقینده یانان صادق اولار
 اؤز کؤکو، اؤز دیلینه عاشق اولار
 عشقیله آما شهامت قوشادیر
 قاطعیته صداقت قوشادیر
 شووینیستی، چالیشیب راضی سالان
 اولایلمز ائله آزادلیق آلان
 کوردوله بزیمده باهم اوتوران،
 -چئوریلیب، تورکه اولوب ضربه ووران
 ایسته‌سه خلقه سعادت دیله‌سین
 گرک اول اؤزون اصلاح ائله‌سین
 سؤز بودور، اولسا الکن، آلییهن
 قهرماندیر اؤزون اصلاح ائلییهن.

ستارخان و روس کنسولو

نایب اکبر خطیبه باشچی اولوب
خطیبین سنگری قوچلارلا دولوب
هنزین ائیلهدی هر یئرده عیان
لایق اولماقدا اوزون وئردی نشان
اولدو ستارخانا هر آندا کؤمک
قویمادی تهلکده سرداری تک
لاپ او ساعت کی دوشوب جان خطرہ
مستبد قشری تاپیب ال ظفرہ
سالدی فرصت یئنه، اشرار الینه
شهرلر دوشدو ستمکار الینه
بیر فقط باش اوجا تبریز دایانیب
او دا سیندی، «امیره قیز» دایانیب
بیر طرفدن ده غنیم روسلار اولوب
سُلطه چی واهمه سی شهره دولوب
مستبدلر دایاغی اولدو تزار
ولی ظاهرده وئریب ملی شعار
قان تۆکن لر یئتیشیب اقتدارا
سردارین منزلی دوشدو حصارا
هامی تسلیم اولاراق ذلتیله،
- قالدی اون آلتی نفر عزتلیله

گت به گت جنگین اولور وضعی شدید
 ییغیشیب بیر ائوه اون آلتی ایگید
 قیلیمش اؤز اهل و عیالیه وداع
 آتانیشدان ائدیر اول جمع دفاع
 دولو تک گولله یاغیر باشلارینا
 ولی خم وورمور اولار قاشلارینا
 شهرین اوستون بوروموش قاره دومان
 قالمیش ائولرده جماعت نیگران
 هامی چیخمیش داما، تر اوزدن آخیر
 سردارین جنگینه حیرتله باخیر
 دیل آچیب یالواریر آلاسه بئله
 ساخلا ستارخانی آلاه بو ائله
 نئچه لحظه کسلیب گولله سسی
 کوچه لردن اوجالیب ناله سسی
 خلق ائله بیلدی کی ستارخان اولوب
 هامی نین قلبینی غم تیری بؤلوب
 آرزومان ذیروه سینی چن بورودو
 تبریزی ناله و شیون بورودو
 آمما ستارخان او دم ساغدی هله
 سئل اؤنونده ائله بیل داغدی هله
 گرچه بۇرانه دوشوب، قورخوسو یوخ
 نوح طوفانه دوشوب، قورخوسو یوخ

باخ او طوفاندا اونون صولتینه
وئردیگی امتحانا، غیرتینه

*

ایکی سرداره امان نامه گلیب
نه امان نامه! کی هنگامه گلیب

بیر ابوالفضلہ، حسین قارداشینا

بیر ده ستارخانا ائل سیرداشینا

کربلا واقعه سین آل نظره

جانلار او چؤلده دوشنده خطرہ

گلدی عبّاسه امان نامه کی سن،

- اولما اصلا نیگران، امنیده سن

آلقانا، قویما وجودوز بویانا

گؤتور اوچ قارداشینا گل بویانا

گؤندریب والی، «زیاد اوغلو» پیام،

- سنه، حاضر دی وئره جاه و مقام

دئدی: سارساقلاما، اولسون سنه عار

کس امان نامه سؤزون، وئرمه شعار

منه لازم دئییل، اؤندردن اوزاق،

- ننگیله بیر نئچه گون خوش یاشاماق

باطلی، حق یئرینه خوشلامارام

من حسینین اتگین بوشلامارام

*

نئجه ستارخانا گؤر نامه گلیب
نئجه روس قلبینی، سؤز تیری دلیب
گلدی روس کنسولو سردار ائوینه
آغ علم ساچماغا قوچلار ائوینه
دئدی سرداره: دؤیوش ائتمه داها
چون هامی تسلیم اولوب پادشاهها
مملکتده هامی سوسموش، اوتوروب
آغ علم، اؤز قاپیسی اوسته ووروب
آنجاق اون آلتی نفر، سیز قالیسیز
جانیزی موفته بلایه سالیسیز
گزمه لر اوستوزه الآن تۆکولر
چوخ یوبان ساز، یئره چوخ قان تۆکولر
آز قالیر مقتله اعزام اولاسیز
حکم صادر اولوب، اعدام اولاسیز
خوش دئیل آما فداکاره اولوم
حیفدیر سن کیمی سرداره اولوم
بس تمنایه عنایت بویورون
قاپیزین اوسته علم سیزده وورون
شن حیاتین یوکونو خوش داشییین
روس پناهیندا سلامت یاشییین
اولدو ستارخانا توهین بو خطاب
کنسولا وئردی بئله سرت جواب

من ابوالفضل پناهیندا خوشام
اؤزومو یادلارا هیهات قوشام
ایستیرم یئددی ولایت باشا- باش
ائده بو اصلی رعایت باشا- باش
گئجه آمال سویوم جامه دولار
کیم مظفردی، سحر آیدین اولار
ائشیدیب بو سؤزو کنسول قایدیب
ائله بیل یاتمیشی سردار آیدیب
بلی، دشمن اینه، وئرمه دی ال
آما اؤز وعده سینه ائتدی عمل
آز مجاهدله گئجه قیلدی قیام
مطلبی ائتدی شجاعتده تمام
بیر به بیر ییخدی سبتداد علمین
ساجدی مشروطه نین آزاد علمین

*

بو سؤز اوچ یئرده کی تکرار اولونوب
مختلف قصدیله اظهار اولونوب
ایکی سرکرده امان نامه جیریب
برده لیک زنجیرین عالمده قیریب
بیر ابوالفضل رشادتده رشید
بیر ده ستارخان اصالتلی ایگید

سۆزومون دقت ائله صحّینه
 قاتما افسانه چیلر صحبتینه
 ایستیرم درک ائده ائللر بو ایشی
 ساخلادی نهضتی اون آلتی کیشی
 قهرمانلارکی اون آلتی نریدی
 بیر چال باشلی نایب اکبریدی
 قان آخیب «لاله دوزو» ن یاشلامامیش
 خطیبین جنگ لری باشلامامیش
 نایب اکبر آدی تاریخده وار
 سردارا، سالارا نهضتده هاوار
 اؤنجه دن یعنی حماسه یارادیب
 آدی، تاریخ صفحاتین قارادیب
 چون آدی «بلوا» کتایندا گلیب
 بئله او اینجی نی «ویجویه» دلیب
 نایب اکبر خطیبین ائلداشی دیر
 قوچ مجاهد لرینین یوزباشی دیر
 آدلانیب تبریزین عصیان زمانی،
 - نایب اکبر خطیبین قهرمانی.

خطیب دؤیوشو جمعه آخسامی

تبریزین غربی جنوبوندا خطیب
بیر محل دیر اؤزو، تاریخی عجیب
شهرین بؤلگه سینین بیر قولودور
قیراغی، سردری، تبریز یولودور
اوز وئریب اوردا خطیب جنگ لری
او خونوب وورها وور آهنگ لری
کیمسه مشروطه کتابین اوخوسا
مغزه تاریخ صفحاتین توخوسا
گؤرر آیدینجا خطیب جنگ لری
خلقی نین همّت و فرهنگ لری

*

هر طرفدن بورودو شهری خطر
خطیبه گلدی بو دهشتلی خبر
کی صاباح تبریزه طوفان یتیشیر
آلماغا شهری صمدخان یتیشیر
توپ، توفنگیله گلیر خلقی قیرا
استقامت جنجیمین بلکه جیرا
شهره آما نئجه داخل اولاجاق؟
تک خطیدن گئجه داخل اولاجاق
توتدو وحشت خطیب اهلین نه سایاق؟
-هره بیر یوردا کؤچوب آرواد، اوشاق

قالدی غیرتلی دلاور کیشی لر
 نایب اکبرله قلندر کیشی لر
 قازدیلار اؤزلرینه سنگر اولار
 سالدیلار منطقهده لنگر اولار
 ساختا فصلینده، قیشین اؤنجه آیی
 جمعہنین آخشامی، ذی حجّه آیی
 حمله باشلاندى گونون اورتا چاغی
 قوشونون بیردن آچیلدی قاباغی
 دؤردیوز آتلی چاپاراق حالدا یئتیب
 «لاله» سنگرلرینه حمله ائدیپ
 غفلت اقیها چکیب لاله لیلر
 دشمنه پلمه تیکیب لاله لیلر
 توپوروب، اووجولارین یاشلادیلار
 آتلی لارلا دویوشه باشلادیلار
 قان ترین اوزدن اولار سیلمه دیلر
 جان نه دیر؟ خلقه گۆره، بیلمه دیلر
 قونشوسون سانماکی قونشو اؤتوروب
 نایب اکبر نفراتین گؤتوروب
 یولو قیسماتماغا خاطر دیشیب
 لاله سنگرلرینه تئز یئتیشیب
 بیر-بیره لاله، خطیب جان دئدیلر
 قان تۆکن دشمنه قان-قان دئدیلر
 نایب اکبر دئدی یولداشلارینا
 جمله سنگرده کی سیرداشلارینا

هنر اثبات ائده نين دۇرانيدير
بيزه بو عرصه سيناق ميدانيدير
جايزه آلماغا شرکت ائله يين
سيز جوان، من قوجا، همّت ائله يين
باغلاشاق آتلي لارى ييخماقدا
باش اوچا، مرحله دن چيخماقدا
كيمسه بير آتلى ووروب، ييخساقشنگ،
- آلاجاق جايزه بئش دانه فيشنگ
دول دولار سنگره جنگ ائيله ديلىر
عرصه نى دشمنه تنگ ائيله ديلىر
هره بير آتلى نى دوز ائتدى هدف
گولله ياغدير دي لار اشراره طرف
ئچه آتلى، آتلا بير ييخيليب
آما آتلا ر يئدى چوخ تير ييخيليب
يخيلان گوردو كو جان قورخوسو وار
پيادا قاچماغا اوز قويدو ناچار
قالانى گلمه دى ديگر برى يه
قاچدي لار سرعتيله «سردرى» يه

*

ئچه قوچچاق اوزونه ايش ائله دى
احتياط لا چولو تفتيش ائله دى
گوردولر يوخ، ييخيليب چؤلده قالان،
- آما واردير تاما حا قوردو سالان

توخونوب گولله، اؤلوبدور نئجه آت
 وئریب الدن، بشر اوستونده حیات
 نایب اکبر باخیب افسوس ائلهدی
 اؤز خیالین غمه مأنوس ائلهدی
 جایزه وئرمه دی گولله آتانا
 احتیاطسیز دؤیوشه ال قاتانا
 ظلم اودون، بیز دئدی: سؤندورمه لی ییک
 قان تۆکن ظالمی اؤلدورمه لی ییک
 وورموسوز گولله گوناھسیزلار اؤلوب
 دیلسیز اولدقدا پناھسیزلار اؤلوب
 آدین انسان قویانین وجدانی وار
 حیوانی گۆزلر، اونون دا جانی وار

*

ایلک جنگی خطیبین چاتدی سونا
 غم توزو، قویمادیلار شهره قونا
 یاناشیب آی، ائله بیل هاله ایله
 ال-اله وئردی خطیب لاله ایله
 قوشا، سنگرده دفاع ائیلهدیلر
 بیر-بیرین سونرا وداع ائیلهدیلر
 هره اؤز سنگرینه قیلدی رجوع
 سوراکی واقعه لر تاپدی وقوع
 قهرمانلار قوشونا چالیدی ظفر
 ساخلادی نهضتی مشروطه چی لر

خطیب دؤیوشو جمعه گونو

دولدو آخشام زمانی شهره خبر
دایانشدا خطیب آدلاندی بتر
دیللره دوشدو نایب اکبر آدی
بلکه دیللرده اولوب ازبر آدی
استقامت ثمرین چون یئدیله
بو سؤزو بیر-بیره ائللر دئدیله
خطیبین سنگری طوفان ائله میش
دشمنی عرصه ده حیران ائله میش
دئدیگی سؤز آیاغیندا دایانیب
دوردیوز آتلی قباغیندا دایانیب
قویماییب اونلاری گل سین بری یه
قایتاریب خفتیله سردری یه
یئل داغیتدی ائله بیل هر یانا کؤز
چاتدی قافقازلی مبارزله سؤز
حیرت ال وئردی او نهضت چیلره
دؤیوشن نخبه عدالت چیلره
او قورولدان سئچیلیب آتلی نفر
هر بیر ی خبیره، وئرن یاخشی نظر
خطیبین باخماغا سنگرلرینه
آشنا اولماغا اولچرلرینه

اذن آلییلار گئجه ستارخاندان
 بلکه واقف اولالار بحراندان
 خطیه جمعه گونو گلدی اولار
 سانما بیر ثانیه دینجلدی اولار
 آرشاق منطقه نی سؤیله دیلر
 باشا- باش بؤلگه نی سیئر ائیله دیلر
 آددیم- آددیم کی گئدیبلر قباغا
 دوشدولر خیلی خطییدن اوزاغا
 گورونوب «آخماقیه» گوزلرینه
 جلب ائدیبلر قوشونو اوزلرینه
 بش یوز آتلی، آتینا اولدو سوار
 هامیسی بیرتیجی، سانکی جنوار
 وور ها وور، نعره چکیب، سؤیله دیلر
 آلتی مرد اوسته هجوم ائیله دیلر
 آلتی قافقازلی هنر ائتدی عیان
 پیادا اولدولار آتدان او زمان
 توتاراق الدهه توفنگین هدفه،
 - داغیلیب تئز هر هرسی بیر طرفه
 هر ایگید بیر جولاً تاپدی اوزونه
 سنگر، او قوودالی یاپدی اوزونه
 داعوا باشلاندى، چؤلون وضعی چؤنوب
 گولله سسلندی، سکوت شمعی سؤنوب

نايب اكبر باخاجى گۇزده باخير
گۇروبىن آتلىلارى سئل تك آخير
ائشىديب نعره سسين، گولله سسين
آتلارىن كيشنه مه سسين، حملة سسين
سؤيلهدى صحنه ده شاهدلرينه
خطيبين جمله مجاهدلرينه
سنگرى سرعتيله ترك ائله بين
فورى قافقازلىلارى درك ائله بين
قويمايين عرصه ده يالقيز اولارى
ساخلايين امنيده يالينز اولارى
چاليشيب قويمايين آنجاق هابئله،
- بير نفر قافقازين اهلىندن اوله
يوخ سۇزوم كى دويوشه گلмыш اولار
بئله قانلى گۇروشه گلмыш اولار
خطيب آديله نه كى سۇز يايلىر
بيزه ايندى قوناق اونلار سايلىر
قانيميز چيخسادا بو چۆلده ديزه،
- قوناغين حرمتى واجبدى بيزه
بيزه ايستكىلى قوناقلاردى بولار
تور كون اولادى، قوچاقلاردى بولار

سيز فقط سلطه چینی ییخمالی سيز
 ظالمی تنگه سالیب، سیخمالی سيز
 خطیب افرادی چیخیب الده یاراق
 قافقاز اوغلانلارینا دوردو دایاق
 او تیکانلی چؤلو باشدان آیاغا
 سینه اوسته سورونوبلر قباغا
 هره بیر پلمه کی دیدی گوزونه،
 - اورانی ائله دی سنگر اوزونه

*

لاله سنگرلرینه چاتدی خبر
 فرصتی ائتمه دیلر لحظه هدر
 نایب اکبر سسینه وئردیله سس
 سانکی طوفان قوشو ترک ائندی قفس
 سنگری واهمه سیز بوشلادیلار
 ساده چؤلده دؤیوشو خوشلادیلار
 چاتماغا داده، ووروبلار کسه یول
 ابتکار خرجه وئریلر بول و سول
 بیرلشیب اسلحه لی قوچلار او دم
 آچدیلار جنگ مصافیندا علم
 قوپدو هنگامه نئجه؟ گل گوره سن!
 گوج، حریف اولدو گوجه، گل گوره سن!

آچیلیب گولله، قیژیلدیر هاوادا
گزیب آماجی، ویژیلدیر هاوادا
ایلدیریم مثلئ سسی گوئیده گلیر
دیب آما هدفی یئرده دلیر
آتلیار دسته به دسته ییخیلیر
یئر آتدان اوزو اوسته ییخیلیر
بعضی سی آتدان ائله خصمی سالیر،
- آت چاپان، اوز آتی آلتیندا قالیر
بعضی سی گولله مهارتله ساچیر
ییخیلیر آتلی، آتی چۆلده قاچیر
یئر توتوب اسمه، گوئیه توز اوجالیب
پادا، آتلی، توز آلتیندا قالب
گوردو دشمن کی دئیل امن محل
تاپا حاشا او مجاهدلره ال
اؤزونه قاچماغا آنجاق یول آچیب
سردری یوردونا وحشتله قاچیب
بئله اشاره ظفر چالیدی خطیب
بش یوز آتلی قاباغین آلدی خطیب
بیر نفر وئرمه دی ائلدن تلفات
هامیسی ساغ قایدیب، تاپدی نجات
یارالاندی بیری قافقازلیلارین
آلمادی آما یارا اختیارین

نایب اکبر ایشی آسان ائله دی

اؤز ایله اونا درمان ائله دی

*

التفات ایله دوغوردان شرفه

قافقاز اهلینده مقدس هدفه

گۆر جگین تنگیده سۆی داشلارینی

سالدی لار محنته اؤز باشلارینی

بور اخیبلار حشمی، عائله نی

تئز گلیلر بو اوزاق فاصله نی

قوشولوبلار وطن اوغلانلارینا

بویانیبلار چوخو آلقانلارینا

آما واردیر آنا یوردوندا نه چوخ،

- ادعاسی چوخ اولان، غیرتی یوخ

وطنین کورلا سادا سُلطه چیلر،

- چیخماز ائودن ائشیکه، گۆرسه خطر

ائل گر کدیر سئوه قافقازلیلاری

گتیریبلر ائوه قافقازلیلاری

خطیین دوز چۆرگیندن یئدی لیر

قهرمان خلقینه آلقیش دئدی لیر.

خطیب دؤیوشو شنبه گونو

يا زمان ائتميش كى خطيدن گوروشون
ثبت قيلميش بئله شنبه دؤيوشون
جمعه و آخشامى كى سيندى قوشون
عرصه ده چون ياوا چيرپيندى قوشون
سينماغين گوردو صمدخان قودوروب
سانكى بات بات يئدى حيوان قودوروب
توخونوب شانينه خفتلى سينيش
قورومون پئيله دى محتلى سينيش
ايسته دى ضعفينى جبران ائله سين
قدرتين ملتّه اعلان ائله سين
گئجه باشچيل لارى ناظر ائله دى
يوروشا لشكري حاضر ائله دى
گووه نيب هئوره لر هيكلينه
قصد ائديب تبريزى آلسين اليه
اودور امر ائدى، مراغه قوشونو،
-باشا- باش حمله ائديب شنبه گونو
غفلتاً آخماقيه سمتيندن
هجومون باشلادى شهره دشمن
اللى شيپورچى قاباق صفده گلير
قولاغين پرده سين آهنگى دلير

اۋنجه شیپوریلە باشلاندى آخین
 ائله کی شهره قوشون گلدی یاخین
 نئچه توپ گوللەسی اول آتیلیب
 باشقا افزاره سورا ال قاتیلیب
 دۋش لرین، جنگ هیولاسی ساغیب
 - دولو تک، ائل باشینا گوللە یاغیب
 آچیلیر توپ، ائله بیل یئر جیریلیر
 توخونور گوللە، جماعت قیریلیر
 آمما ائللر دایاق اولموش خطیبه
 اتحدالا هامی دولموش خطیبه
 وار مجاهد باکیدان، آستارادان
 بیرلشیب خیلی حماسه یارادان
 گورجو آسلانلاری، گنجه قوچاغی
 قافقاز اوغلانلاری الده یاراغی
 گنچیب آشقین آرازی جنگه گلیب
 «سالماس» ین پشنامازی جنگه گلیب
 یارادیب کۆهنه شهر اوغلو «بلال»
 اۋز حضوریلە مجاهدلرە حال
 قوجا تبریزده مجاهد نه کی وار
 تۆکولوبلر خطیبه دیلده شعار
 هامیدان تتر یئتیشیب سردار اۋزو
 اونداکى جنگین آلولاندى کۆزو

لاپ ازل گولله سینی ستارخان
 ووردو شیپور چالانین آغزیندان
 ایکی مینجی تیرینه ائتدی هدف
 باشقا شیپور چالانی قیلدی تلف
 دلدی ساغدان گله نین ساغ قولاغین
 بویادی آلقانینا آل یاناغین
 ساغ قولاقدان یول آچیب سول قولاغ
 داغیدی بئینینی، چیخدی قیراغا
 بوراخیب سول اله اوچ مینجی شارین
 قیردی سولدان گله نین شاه دامارین
 بو دؤنه ترسه چیخیب شار قیراغا
 سول قولاقدان یول آچیب، ساغ قولاغ
 گرک اول کسילה ظلم سسی،
 - آچیللا سونرا مبارز نفسی
 عرصه ده آتلی، پیاده قاتیشیب
 وار گوجيله ایکی لشگر آتیشیب
 چکدی جنگین اودو اوچ ساعت آلوو
 تبریز اهلی یئدی ائولرده خینوو
 قاش قارالدی، چتیرین آچدی ظفر
 قاچماغا اوز چئویریپ سُلطه چیلر
 وئریلیب هرایکی تایدان تلفات
 تۆکولوب کؤوشنه اولموش نفرات

دشمنین بسکی اولوب چوخ اؤلنی
 گلدی اوردو چکه‌نین پای بؤلنی
 آژ نشان وئرمگه جنگین شرینی،
 - اوچ یئرہ بؤلدولر اؤلموشلرینی
 بیر آژین سویدولار «آخماقیہ» ده
 قبرہ لوت قویدولار آخماقیہ ده
 بیر آژین ائتدیله تابوته سوار
 «خیلیجان» دا آپاریب قویلا دیلار
 چوخ قبیر قازدی قوشون سردری ده
 ائتدی لر دفن چوخون سردری ده
 قهرمانلار گئجه حالوا یئدی لر
 ظفری بیر- بیرہ تبریک دئدی لر.

خطیب دؤیوشو محرّمده

کئچدی ذی حجّه، محرّم یتیشیب
خطیبه یاندیریجی غم یتیشیب
ایلدی اون گون کی توتار شیعه عزا
یئنه باشلاندى، هامی گئیدی قارا
جبهه لر ساکت اولوب، داعوا یاتیب
ائل باشین ماتمه تبریزده قاتیب
کئچدی اون بیر گونو ماتم آیی نین
اون ایکی مینجی گونو غم آیی نین
گؤستریب دشمن اوزوندن حرکات
اولدو آماده بو تایدان نفرات
تبریزی آلماغا سلطان قوشونو،
- گتیریپ حمله صمدخان قوشونو
خطیبین سنگری کسدى قاباغین
ایشله ديب مختصر اودلو یاراغین
بیر قدم قويمادی گلکسین قاباغا
ووردو قانداک متجاوز آياغا
یاغدیریب گولله سورا شدتله
قاچماغا مجبور ائدیپ ذلتله
سنگری ترک، مجاهدلر ائدیپ
دشمنین آردیجا سرعتله گئدیپ

بلکه آزاد ائده‌لر سردرینی
 تا صمدخان گؤره اؤز کيفرینی
 پیادا جمله‌سی، اللرده یاراق
 ائله کی دوشدوله سنگردن اوزاق
 خامسیدیب مکريله دشمن دالیدان
 یوگوروب قیرماغا بیردن دالیدان
 اوینادی قورد اوینوو، سالدی تورا
 دوشدو اول جمع مجاهد حصارا
 جانلارین چولقالادی جدی خطر
 هر بیرین دؤره‌له‌دی یوزجه نفر
 یأس طوفانی اودم کی آسیلیب
 حصر اولانلار اومودو لاب کسلیب
 بیردن اوممید فضا‌سی آچیلیب
 بولودو یاردی گونش، نور ساچیلیب
 گلدی سرداريله سالار ایکسی
 بؤیوک انسانلیغا معیار ایکسی
 هره اؤز آتلی‌لاريله یئتیشیب
 عرصه‌نین حال و هواسین دیشیب
 آسلانین یولداشی دا آسلان اولار
 آرخا، ستارخانا، باقرخان اولار
 قوشا داغ تک ایکسی بیر اوجالان،
 - یارانیب آرخا سهنده، ساوالان

دال- دالا وئردی ایکی باشچی ایگید
آرتیریبلار ساواشان خلقه اومید
ایکی تیغ، بیر ایتی قئیچی یارادیب
اودقو میداندا، بئلنچی یارادیب
آچیلیب قئیچی تحرّک ائلهدی
لشگری پارچا کیمی قئیچیلهدی
گرچه باشلانمیشیدی ایلك یاواش
چوخ مصیبتله سونا چاتدی ساواش

*

خطیبین جنگی او گون اولدو شدید
چوخ مجاهد قیریلب اولدو شهید
یارالاندی نایب اکبر اؤزو ده
بویانیب قانیله، دولدو گؤزو ده
گۆرجگین یاندی «حیب بی» حالینا
تئز نایب اکبری آلدی دالینا
احتیاطلا گتیریبدیر ائوینه
اؤلمه میش، ساغ یئتیریدیر ائوینه
قاییدیب سونرا تلاش ائتدی حیب
گتیریب ائوده باشی اوسته طیب
یودولار هم یاراسین باغلادیلار
سئوینیب قیزلاری هم آغلادیلار

خطیب اهلی بویانیب گۆز یاشینا
 دولانیبلار نایب اکبر باشینا
 حبیبی چوخلو دعا ائیلهدیلر
 آلقیش او مرد اوغولا سؤیله دیلر

*

حبیبه اولمامیش اویلاقدا رقیب
 تانینیب خلقه ایکی آتلی حبیب
 چون بئله دیلره دوشموشدو سؤزو
 آت یورولاردی، یورولمازدی اؤزو
 خسته لیک داعوادا بیلمزدی، غرض،
 - آمما یورقون آتین ائیلردی عوض
 چوخ بلا گؤردو ولی داشمادی او
 نایب اکبردن اوزاقلاشمادی او
 اودور اول گون اونا قایتاردی حیات
 قهرمان، قهرمانا وئردی نجات.

نایب اکبرین قره توفنگی

گلدی ستارخان عنایت ائله‌دی
نایب اکبردن عیادت ائله‌دی
نایب اکبر هله بیلمیردی اؤزون
دانشانمیردی، آچانمیردی گۆزون
باخدی سردار اونون ارتاشلارینا
دئدی بو جمله‌نی یولداشلارینا
اولماسایدی نایب اکبرله حییب
باش اوجا، خلقه تانینمازدی خطیب
گئجه کئچدی، سحر ائیل تاپدی اؤزون
نایب اکبر آییلیب، آچدی گۆزون
باخجاغین ائیلمه‌دی باشقا هوس
دئدی اولده توفنگیم هانی بس؟
شنلیک اوز وئردی قیز، اوغلان، گلینه
وئردیلر قاره توفنگین یینه
قونداغین سینه‌سی اوسته دایادی
بئله اؤز قاره توفنگین سایادی
آی منیم قاره توفنگیم سسه گل
آغ گونه چیخماغا، یول وور کسه گل
یوخ سنین تک منه یاردیمچی توفنگ
حلال اولسون یئدیگین دانه فیشنگ

دوشمہ دین عرصہ دہ دشمن اینہ
 یاراشیقسان بو دؤیوشکن اینہ
 سن یامان گوندہ منہ یولداشیدین
 قلبیمہ قوہ وئرن قولداشیدین
 چوخ دؤیوشلردہ اولوبسان منہ یار
 ائتمیسن دشمنیمی عرصہ دہ خوار
 شاکرم کی یاوا چیرینمامیسان
 منہ دیمیش یارا، سن سینمامیسان
 ایندی چنگیمدہ دفاع آلتی سن
 قولوما گوج، دیزیمین طاقتی سن
 اؤلسم، اولادیم کسب ائیلہ وقار
 دیری قالسام، ینہ دہ اول منہ یار
 سن گرک ظلمو کؤکوندن قازاسان
 مستبد قورقوسون آنجاق پوزاسان
 خوشدور امنیتی تأمین ائدہ سن
 خلقہ آزادلیغی تضمین ائدہ سن
 عرصہ نین سلطانی سنسن یاراغیم
 قیزدیران میدانی سنسن یاراغیم
 مظلومون خوفونو قالدیر آرادان
 ظالمہ اول ولی وحشت یارادان
 اولما اللردہ جنایت یاراغی
 اول مساواتلا عدالت یاراغی

عاجیز اۆلدورمگه قالدیرما علم
 دشمنیم اولسا دا، راضی دئیلم
 کاش ساواش اولمایا هئیچ آخمایا قان
 کینه دن قالمایا عالمده نشان
 قان تۆکنلرده تۆره تمیش کی نزع،
 - آد قویوب جنگینه البته دفاع
 حقیق اوسته چکیلن پرده نی جیر
 جنگین اۆز ریشه سین، آتش ائله قیر
 صلحون احیاسینا چیرپینمالیسان
 یوخسا محکوم اولاراق، سینمالیسان
 کولتور اولسایدی عموم خلقدده چوخ،
 - هئیچ دئیهردیم: یاراغا حاجتی یوخ
 آمماشنلیکده مودام اول یاراغیم
 لاپ قیزیل گولله ایله دۆل یاراغیم
 ایلقاریم سنله بودور کامه چاتام
 بی، گلین توی توتا، من گولله آتام
 قهرمانلار دوشونوب ائل صلاحین
 صلحه خاطر، یثره قویماز سلاحین.

تولکو و صمدخان

مستبد سیندی، گُروب عرصہ نی تنگ
داھا اون بئش گونه جہ اولمادی جنگ
جہہدہ آمما آتیشما واریدی
آرا چاققیشما، قاتیشما واریدی
گونوز آشوبلوغو خوشلوردو قوشون
گنجہ سنگر لری بوشلوردو قوشون
یئکہ بیر زاغہ کی گلیمیش گوزونہ
سنگر ائتمیشدی صمدخان اؤزونہ
تپہ اوستہ، اؤزو مُشرف شہرہ
واریدی سیطرہ سی ہندورہ
اوردان ایلردی نظارت دؤیوشہ
شخصاً ائتمزدی شراکت دؤیوشہ
ائلچی سین ناظر ائدردی قوشونا
فرمانین صادر ائدردی قوشونا
چون بلد اولدو مجاہد لر اورا
آراشیب وضعی نی دقتلہ سورا
بیر گنجہ بومباچیلار طرح تۆکوب
سنگرین اورتاسین آرامجا سؤکوب
بومبانی تورپاغینا قویلا دیلار
ائلہ کی بومبا تاپیب یئردہ قرار

سیمینی بیر تاتارا باغلادیلار
 قاراباغ سوقتی، قیمتلی تاتار
 یعنی وورسا تاتارا کیم الینی
 بومبا پاتلار، داغیدار هیکلینی
 بو او میدله کی عمل ائسه سحر
 قالماز عالمده صمدخاندان اثر
 اولدو بیردن ولی سیم پاره گنجه
 پاتلادی بومبا، همان قاره گنجه
 تبریزه ننی کیمی وئردی تکان
 ساناسان ائله دی وولکان ساوالان
 دیسکینیب دوردو هامی، قالدی سفیل
 چالینیب صورسرافیل ائله بیل
 بیلمه دی کیمسه کی واردیر نه خبر
 گنجه کئچدی، ائله کی اولدو سحر
 سنگره گلدی قوشون باشچیلاری
 گوردولر تورپاغین اوسته تاتاری
 تولکونون هم قانا باتمیش جسدین
 کشف ائدیبلر سببین، اولدو یقین
 کی قوشوب بومبانی مشروطه چیلر
 ایشلرین آمما ائدیبلر تولکو هدر
 گنجه حیوان کی گزیرمیش قیراغی
 سیمه، سنگرده ایلشمیش آیاغی

پاتلادیب بومبانی، دهشتلی گنجہ
خلقه اولموش گنجہ، وحشتلی گنجہ
ائشیدن وقته صمدخان سئوینیب
قورتاریب تهلکه دن جان سئوینیب
حاکمه نامه یازیب، وئردی خبر
کی جانیمدان گنجہ ردّ اولدو خطر
وئرم الدن، یاخین اولموشدو حیات
جان قویوب، وئردی منه تولکو نجات

*

یایلیب شهره قزئت لرده خبر
سوژه سالدی اله افسانه چیلر
هره چکدی سؤزو بیر خطّه ساری
قیزیشیب عمده خرافات بازاری
شایعه سالدی، غرض اهلی بئله
چون صمدخان یاخین اولموشدو اوله
تانری لطف ائندی ولی تازه حیات
گؤندریب تولکو، اونا وئردی نجات
یعنی بو واقعه آلاه ایشی دیر
چون صمدخان متدین کیشی دیر

*

یازدی شعره زمانین شاعره سی
بئله قوشموش خطیبین طاهره سی

تولکو گل میشدی آجیندان محلہ
 آختاریردی سالا آذوقہ الہ
 گلہ میشدی وئره غدارہ نجات
 اونا تأمین ائدہ نکبتلی حیات
 فکر ائدیب مطلبہ، ہذیان دئمہ بین
 تانری یہ، تولکویہ بہتان دئمہ بین
 اؤلمہ دی، ساغ او صمدخان کی قالب،
 - یوزلر انسان حیاتین الدن آلیب
 آمما طنزیلہ مصیبت قاریشیب
 آغلاماق گولمگہ البت قاریشیب
 دوغرودان چرخ ظرافت ائلہ دی
 تولکودن، تولکو حمایت ائلہ دی
 قویولوب بومبا صمدخان آدینا
 یازیلیب اؤلمہ سی حیوان آدینا
 آختاریش اولسا بوتون آلتی جہت،
 - یوخ صمدخان کیمی بیر تولکو صفت

*

قلم آزدی، اورگیم ائتدی ہراس
 تولکونو قیلدی صمدخانلا قیاس
 خوش دئیل حیوانی تنیہ ائلہ مک،
 - قان تۆکن انسانا تشیہ ائلہ مک

يوخ يثمكدن سورا حيوان گوناھى
قان تۇكوب، چوخدو صمدخان گوناھى

*

بلى، گتتىدى گنجه حيوان اولومه
وئردى او حيوانى، انسان اولومه

*

تولكو سئيرانگاھيدير لاله دوزو
ياشاير هر درهده بلکه يوزو

هرهسى بير جوره تيكميش يوواسين
بۇيودور اوز يوواسيندا بالاسين

اوزو جئيران كيمي چؤللرده گزر
ورد اولوب قويروغو، ديللرده گزر

چؤللره اولسا بزك لاله، چيچك،
- تولكويه، قويروغودور اينجه بزك

گووه نرلر سونا تك اوزلرينه
خوش باخارلار، باخاين گوزلرينه

تولكولردندى بو كؤوشن صفاسى
بئجريب اينجه، طبيعت هاواسى

قان تۇكندن قالا كاش جامعہ بوش
تولكولر لاله دوزونده گزه خوش

قرنلردير كى سيغينجاقدى بو تين
قوروموش خلق ياشايش مُحيطين

جانلییا لازمه‌دیر رأفت اولا
انسانا، حیوانا امنیّت اولا
گوروم اولسون بو گنڊیش خلقه اوغور
قهرمانلار بو یولون یولچوسودور.

خطیب دؤیوشو اسفندین آلتی سیندا

نایب اکبر یاتیب ائوده یارالی
دوشوب ایستکلی لریندن آرالی
خطیبین سنگرینه بس او زمان،
- سئچیلیب باشچی «محمدعلی خان»
ائل ایشی دوشدو او گونلرده دوگون
- «ارشددلوله» گلیب تبریزه چون
اوردوگاه ائتدی «بارینج»ی اؤزونه
گلدی، ائل قدرتی یونگول گؤزونه
تقویت ائتدی صمدخان دا داوام
ال- اله وئردی ایکی کینه مرام
شرقدن باغلادی او شهری توپا
غربدن بو چالیشیب فتنه قوپا
جوت قوشون آماغا شهری چالیشیب
دؤیوشون تندیری هر گون آلیشیب
تبریزی آنجاق آلا بیلمه دیلر
غلبه خلقه چالا بیلمه دیلر
والی فکر ائتدی بئله درده علاج
کی گرک تبریزین اهلی قالا آج
سئچدی اوز قتل و جنایت هاماشین
گؤندریب «آلوار»ا سویقونچو باشین

ائندی آلواردا «رحیمخان» اوتوراق
 قان تۆکنلر اینه وئردی یاراق
 خلقه آذوقه یولون باغلادیلار
 فقر اودوندا کاسیپی داغلادیلار
 چالیشییلار یولو قوچلار آچالار
 بؤلگه ده امن لواسین ساچالار
 آلوارین جنگینه بو اولدو سبب
 گؤستریب سلطه چیلر کین و غضب
 عاطفه دفتری مطلق بو کولوب
 چوخلو انسان قیریلیب، قان تۆ کولوب
 دؤیوشوب گونده دؤیوش هنگلری
 دال با دال قوپدو خطیب جنگلری
 یازمیشام گوشه سین ائلر هایینین
 آلتی سیندا ولی اسفند آیینین
 ائله بیر جنگ قوپوب، قاچدی هامی
 اووجون او معرکه ده آچدی هامی
 آتلیلار داخل اولوبلار خطیبه
 سؤیماغا خلقی، دولوبلار خطیبه
 یننه ستارخان اوزو حاضر اولوب
 دوشمانی ناللاماغا قادر اولوب
 اعتراف ائندی محمدعلی خان
 بو سؤزو قیلدی صراحتله بیان

گۆردو گوم صحنه نی مغزه تو خودوم
 من خطیبده او گون اصلا یو خودوم
 آما اولسا دیدیم او طوفاندا اگر،
 - شوبهه سیز من ده قاچاردیم او تهر
 ایندی بیلدیم کی دئیلیمش آسان،
 - اولا بیلمز هر ایگید ستارخان
 اوز کتایندا «امیرخیزی» دئیر
 واقعیتله سؤز البتّه یئیر
 ائله قیزمیشدی خطیب جنگی او گون
 رشته سی جبهه ده دوشموشدو دوگون
 تبریزین غرینی توتموشدو دومان
 داما چیخمیشدی اوزو ستارخان
 باخاجی گۆزده باخیردی خطیبه
 اوندا کی لشگر آخیردی خطیبه
 دئدی بیردن کی «اوشاقلار قیریلیر»
 گولله آلتیندا قوچاقلار قیریلیر
 سورا قوللوچویا امر ائدی بئله
 تئز یهرله آتیمی، حاضر ائله
 مرکبه سرعتیله اولدو سوار
 خطیبه چاتدی، گۆروب معرکه وار
 اوزبه اوز گلدی نئچه کل قوچانا
 بوراخیب سنگری، یولدا قاچانا

دئدی سردار: ھارا آخر قاچیسیز؟
 دشمنین سلطه سینہ یول آچیسیز
 دئدیلر: قوہ لیدیر دشمنیمیز
 باسیلیب ائل، اوبامیز، کؤوشنیمیز
 قورخودان سلطه چی یه یول آچیریق
 جان شیرین گلیمیش، اؤلومدن قاچیریق
 قورخوروق سؤنسه، حیات فانوسوموز،
 - قاللا باشسیز ائویمیز، ناموسوموز
 سردارین گلدی بو سؤزلر عارینا
 قیلدی افسوس اولارین افکارینا
 زمانین اتلافین آلدی گؤزونہ
 ییلدی بو صحبتی واجب اؤزونہ
 دئدی: بیر آزجا اؤزوزدن اوتانین
 بو حقارتلی سؤزوزدن اوتانین
 سؤیله آی ناموسون عالمده سئون،
 - ناموس انسانہ قاباقدیر یا وطن؟
 ناموس آنجاق ایگیده اولسا عیار،
 - نئجه ناموسو وطن سیز قورویار؟
 ملّتی قارہ گونہ، قورخوسالار
 قورخاغین ناموسو اللرده قالار
 نہ گلیب ھمّتیزه، غیرتیزه؟
 - خط چکیسیز بئله ملّتیزه

بابالار کی سۆزو تکمیل ائله میش،
- تور کو آنجاق بئله تمیل ائله میش:
بیردی تور کون اؤلوسیله دیرسی
ایگید اولسا، دیری دیر هر بیرسی
یوخسا بیر جانسیزا بنزر ایکیسی
قورخاق اولسا، اؤلودور هر ایکیسی
اؤلودن پیس ندی؟ گر اولسا سئوال،
- گتیریب اؤز سۆزوننه باشقا مثال
بیردی قورخیله خیانت بارادا
بیر قدم فاصله سی وار آرادا
قورخاق انسان اولار عالمده ذلیل
قورخودور دنیا دا چوخ ظلمه دلیل
مستبد قورخونو آلت ائله میش
ملته ظلم و خیانت ائله میش
قورخاق انسان نئجه آزاد اولاجاق؟
نئجه اوغلو، نوه سی شاد اولاجاق؟
گرک آزادلیغا سیز جان وئره سیز
گر نیاز اولسا قانا، قان وئره سیز
وئرمه سز، غم یئلی یوردا اسیلر،
- آز زماندان سورا نسلیز کسیلر

قورخونون ضدّی اولان ستارخان
 عرصه ده اؤز هنرین وئردی نشان
 دئدی قورخاقلارا: آرديمجا گلین
 قورخونون باغرينی غیرتله دلین
 ووردو بیر گولله ازل «حمزه خان»
 بویادی اول یئکه غدارى قانا
 گلدى هر کیم اونو یئردن گؤتوره
 اؤزوده گولله لیب یاتدی یئره
 نچه گولله کی آتیب خصمه طرف
 هره سینده بیرینی قیلدی هدف
 یئنه سینه گریب، ائتدی حرکت
 یارادیب هر قدمینده عظمت
 چاتدی قانشارداکی توپ سنگرینه
 ووردو بیر گولله توپون عسگرینه
 اولمادی گولله سینه چونکو جواب
 آتیلیب سنگره اول او جناب
 آرديجا داخل اولوبلار حضرات
 گؤردولر بوشدو، قاچیدیر نفرات
 سنگره تکجه سکوت کؤلگه سالیب
 بیرجه عسگر اولوسو یئرده قالیب
 جرأته گلدى قاچان قورخاقلار
 چئوریلیب اولدو قوچان، قورخاقلار

جیردیلار قورخو تورون غیرتیه
گیریشیلر دۇیوشه همتیه
ساواشین سئیرینی، جرأت دیشیب
ظفره، شانلی قوچاقلار یئتیشیب

*

بلی قورخاقلار او گون نادم اولوب
دۇنوب اؤز ملتینه خادم اولوب
سردارین پئی آپاریب سؤزلرینه
گلدیلر یاخشی زمان اؤزلرینه
دویدولار مطلبی از بسکی درین
قباغا وئردیلر اوز سینهلرین
کسدیلر داغ کیمی دشمن قباغین
سیندیریبلار متجاوز آیاغین
همت اوز گتدی عدالت طلبه
چالیدیلار دشمنه آخر غلبه
قورخونون مسئلهسی اولماسا حل،
- تاپا بیلمز بشر آزادلیغا ال
کاشکی اؤز خلقینه آذربایجان،
هر اون ایلدن دوغایر ستارخان
قورخودان خلقی چیخاردان سردار،
- قهرمانلار بئجره، خلقه هاوار.

حاجى قناد شفيح

باش مصيبت گنجہ، باش کندين اولوب
ياسلى گون، آلتى سى اسفندين اولوب
او گونون داعواسى ماتم گتيريب
تبريزه، چوخ هاميدان غم گتيريب
گؤستريز آيدين اؤتكده صفحات
چوخ اولوبدور او دؤيوشده تلفات
صحنهده حاضر اولان شاهد اؤزو،
- سؤيله ميش خلقه، حبيب بى بو سؤزو:
سيندى او لحظه كى دولت قوشونو
آلدى سنگرلى ملت قوشونو
كؤوشنه عبرتيله باخديم اؤزوم
غصه لى صحنه لره دوشدو گؤزوم
جانلار اولموش نئجه گؤردوم كى هدر
تؤكولوب قارلارين اوسته اولولر
آغ قارين اوسته آخيب قيرمىزى قان
وئريز اول منظره، هر قلبه تكان
يوردون اؤز اهلينه ده اولدو نصيب
اوچ شهيد انقلابا وئردى خطيب
بىر «آليش» بىر «قره گؤز» بىر «قولوخان»
اوچو، بىر سنگرى ائتميشدى مكان

باشلاری اوسته گلیب سردار اؤزو
باخدی پیکرلره ایسلاندى گؤزو

دئدی: اولسون خطیب اهلی اوزوز آغ
ایسه اولسون باشیز ایللر بویو ساغ

اولماسا آرزی یولوندا شهدا،
- قافله مقصده چاتماز ایدا

چیراغی نهضتین، ائل ایمانیدیر
جوهری آمما شهیدین قانیدیر

چوخ گلیب، گتیش ایگیدلر خطیبه
افتخار اولدو شهیدلر خطیبه

دفن اولوب عزتیه اول شهدا
خطیین کور قانینا وئردی صفا

*

قیلدی سردار اؤزو اقدام سحری
یازدی اوستانبولا ایلکین خبری

ائشیدین دالغاسین، ائللر هایینین
آلتی سیندا بو ایل، اسفند آیینین

خطیبه حمله گتیردی نفرات
وئردی بش یوز نفر اونلار تلفات

یغیلیب دسته به دسته اولولر
قویولوب داشقالار اوسته اولولر

حمل اولوب باشقا اؤنلر یانینا
«گجیل»ین سلقه لی قبرستانینا
قازدیلار گۆرلارینی، قویلادیلار
«حمزه خان» دا تاپیب او یئرده قرار

*

ظفرین نغمه سی آفاقه دولوب
باش اوجا گرچه مجاهدلر اولوب
آما افسوس کی غم اوز وئردی شدید
«حاجی قناد شفیع» اولدو شهید
اثلین آغ ساققالی، سؤکمن، ال آچیق
دورو مفکوره لی، وجداندان آییق
چوخ چالیشدی او شرافتلی آغا
خطیبین سنگرینی ساخلاماغا
وئردی مشروطه نین عشقینده قانین
یعنی آزادلیغا بذل ائتدی جانین
باخدی ستارخان اونون پیکرینه
گۆز یاشین قاتدی آخان قان ترینه
دئدی: خدمت گولونون یوخ تیکانی
جنت اولسون بو شهیدین مکانی
لاله لر، لاله دوزونده گول آچار
سرین، آوازه گلیب بولبول آچار

بو چۆلون حاصل اولوبدور مورادی
 تاپدی معنا اؤزونه لاله آدی
 لاله بو چۆلده شهید لاله‌سیدیر
 ناله بولبولده، خطیب ناله‌سیدیر
 حاجی قنّاد شفیع وارلی آرَن
 آل شهادت گولون عزّتله دَرَن
 اؤزو خوش نیتیدی، پاک غرض
 ائتمه‌دی خطی‌نی، سئیرینده عوض
 یاشادی قهرمان اؤز رنگینده
 اۆلدو مردانه خطیب جنگینده.

خطیب دۇيوشو اسفندین اون دۇردونده

گونش آردینجا گزیب اوز آی نین
چاتدی اون دۇردونه اسفند آی نین
جنگ آغیرلاشدی، صمدخان بئزیشیب
لاجرم حمله مسیرین دیشیب
«شامقازان» دان گتیریب شهره هجوم
اولدو هر گوندن او گون تبریزه شوم
آلدیلار سلطه چی لر «حؤکماوار» ی
توپلانیب اوردا قوشون باشچیلاری
آردیجا گلدی صمدخان اوزوده
دئدی مظلوملارا: قان - قان اوزوده
طبل و شیپوریله داخل اولاراق،
- ائتدی بیر وارلی ائوینده اوتوراق

*

نقل ائدیر بیله محمدعلی خان
وئردی فرمان منه سردار او زمان
تئز یئتیردیم اوزومو شامقازانا
ال تاپیب گؤردوم آوان اول مکانا
خطیبین بایراغین اوباشلار آچیب
شامقازاندا دووارین اوسته ساچیب

تا دئسین کی قوشون آلمیش خطیبی
 تالاییب، زحمتہ سالمیش خطیبی
 ایستہ سز اولمایا یوردوز اورا تای
 دولتہ یاردیم اولون، دیلدہ ہارای

*

لحظہ بہ لحظہ شدیدلشدی نزع
 بیز اوتوردوق دالی، قیلدیقجا دفاع
 غلبہ، ظہر چاغی چالدی قوشون
 «آخینی» منطقہ سین آلدی قوشون
 شہری باشدان۔ باشا وحشت بورودو
 قورخاق انسانلاری دہشت بورودو
 آمما غیرتلی جماعت سئچیلیب
 استقامت دونو خلقہ بیچیلیب
 هامی تبریزدہ توفنگ آلدی الہ
 قوشولوب اولدو مجاہدہ ہابئلہ
 دوزدور، ائل ال بیر اولوب، ائندی قیام،
 ملتین خئیرینہ جنگ اولدو تامام،
 قاتماسایدی ولی سردار اؤزو ال،
 - جنگین اولمازدی اوگون موشکولو حل
 سردارین جہدہ اول گون دؤیوشون
 سؤیلہ میش بئیلہ حبیب اؤز گوروشون

گلدی سردار «آخینی» اویلاغینا
قدمین قویدو «سازاندا» باغینا
خاناباغ اوستونو سنگر ائلهدی
یئنه چیرپیشمادا محشر ائلهدی
وئردی روحیه مجاهدلر اوچون
ائلهبیل کی آچیلیب باغلی دوگون
بیر طرفدن «خیاوان» اهلی گلیب
بیر طرفدن «مارالان» اهلی گلیب
یئتیریب سردارا او حالدا چاپار،
- «دیزج» ین یاردیما چوخ حاجتی وار
سردار اوردان آلیجی قوش سایاغی
دیزجه قوندو الینده یاراغی
سانکی جان بزمنه جانان یئتیشیب
جانسیزا تهلكهده جان یئتیشیب
ثابت اولدو یئنه شاهدلرینه
سردار اؤزجان دی مجاهدلرینه
اونداکی باشلادی اؤندر دۇیوشه
ائلهبیل باشلادی لشگر دۇیوشه
گوره بیلمز هر ایگید اؤندر ایشین
گؤرر اؤندر ولی بیر لشگر ایشین
آز زماندا دۇیوشون وضعی چؤنوب
قاچماغا، لشگر اوزو غربه دؤنوب

قیہا، سوفره دؤشننده چکیلیب
 یئمہ میس کوفته صمدخان اکیلیب
 «اره گر» دن سوووشوب، تاپدی آمان
 گنتدی «قاره ملکی» اتدی مکان
 گون باتیب، قاش قارالیب، اولدو گنجہ
 پارلاق اولدوزلاریلا دولدو گنجہ
 یورولان باشچیلار آسوده یاتیب
 هامی جنگین خیالین باشدان آتیب
 تکجه ستارخان اوزو قالمیش اویاق
 دایامیش تیلفونا مرکزده قولاق
 بیر به بیر زنگ وورور جبهه لره
 سون قویا، عارض اولان شوبه لره
 گۆره کیم جبهه ده یاتمیش، کیم اویاق
 خطری تا ائده ائللردن اوزاق
 خطیه زنگ ووراندا او جناب،
 - سسینه وئرمه دی بیر کیمسه جواب
 بو دوروم خاطرینه گلمه دی خوش
 فکر ائدیب کی قویوب ائل سنگری بوش
 گنجہ سردار اوزو گلدی خطیه
 جبهه نی گزدی، یاناشدی حییه
 گوردو، دشمن الی یئتمیش تالانا
 سنگرین تیلفونو گئتمیش تالانا

خود محمد علی سؤیلور بئله جه،
- من قوناق گتتمیشیدیم چون او گئجه
دانشیردیق، یئمه میشدیک هله شام
قاپی سسلندی، بیزه گلدی پیام
کی دایانمیش قاپیدا ستارخان
سیزی ایستیر گؤره حتماً الآن
ساناسان، جان چاناغین، چالخالادی
نیگرانلیق بیزی چوخ چولقالادی
تئز چیخیب سرداری رؤیت ائله دیک
احتراملا ائوه دعوت ائله دیک
دئدی سردار: ائوی چوخ خوشلاماین
سنگری اؤز باشینا بوشلاماین
گر اولایدی نایب اکبر حالی خوش
گئجه قالمزدی خطیب سنگری بوش
دؤیوشوب، چوخ یورولوبسوز بیلیرم
استراحتدن اولوبسوز بیلیرم
آما قانسین بونو عسگرلریمیز
بوش گرک قالمایا سنگرلریمیز
یوخلاماقدان گونوموز اولدو قارا
بیزه دشمن دالیدان ووردو یارا
قرنلر یوخلامیشیق عرصه ده بیزه،
- بیزی وئرمیش یوخویا دشمنیمیز

داها ایندی بیزه یاتماق یاراماز
 باش، یاوا ایشلره قاتماق یاراماز
 یوخلاساق، دشمنیمیز کامه چاتار
 بیزی، ائوسیز قره‌چی خلقه قاتار

*

بلی گوندوز دؤیوشن ستارخان
 گنجه یاتمازدی، گزردی نیگران
 بو دؤیوشدن بو نتیجه آلینب
 نغمه، دشمن طرفیندن چالینیب
 اعتراف ائیله دیلر سلطه‌چیلر
 سینماز اوردو ایله مشروطه‌چیلر
 باشقا بیر طرح گرکدیر تۆکوله
 استقامت قالاسی تا سؤکوله
 آما خوش درسی مجاهدلر آلیب
 سؤز اولوب سیرقا قولاقلاردا قالب
 ائل گرکدیر دؤیوشه حاضر اولما
 تا اوزون ساخلاماغا قادر اولما
 قهرمانلار نه گلیب یاتماق اوچون،
 - گلیمیش ائلر دادینا چاتماق اوچون.

روسارلا دۇيوش

قارا قيش چىخدى، ياشيل ياز يىتتاشيب
 آما شنلىك وطنه آز يىتتاشيب
 مستبد باغلادى آذوقه يولون
 شحنه لر كسدى يولون ساغلا سولون
 درده، گۆى اوت گۆوريب، چاره دئدى
 خلق آجىندان، تره چۆلدرده يئدى
 تازا اؤتموش «آنا خاتون» دۇيوشو
 «سارى داغ» قيرقىنى، قانون دۇيوشو
 چوخايب ائل غمى گلמידى سانا
 غم اليندن هامى گلמידى جانا
 بير تازا غمده كى دوغدو تازا ايل
 شهدايه قوشولوب «باسكرويل»
 او جوان خلقه فدا اتدى اوزون
 هامى نين شهريده آغلادتى گوزون

*

چاتماميشدى ايچرى جنگى سونا،
 - اجنبى جنگى مُضاف اولدو اونا
 ائل ذلالتده قالان گونلريدى
 تبريزى روسارلار آلان گونلريدى
 گرچه باسقىن گتيريب، آما يئنه،
 - دولماميشدى هله شهرين ايچينه

وئردی روس ایرانا کی اولتیماتوم
 ائله‌بیل کلله‌لره ووردو باتوم
 حاکمیت باش اییب، اولدو ذلیل
 ملّتی ائله‌دی عالمده خجیل
 اوکی «پیرم‌خان»ی ایش اوسته چکیب
 قره گونلر توخومون خلقه اکیب
 ذلّتی، ملّته تحمیل ائله‌دی
 مجلسی باغلادی، تعطیل ائله‌دی
 اعتراض ائدی هامی کند و شهر
 تبریزین اعتراضی اولدو بتر
 روس اودور نیتین اعمال ائله‌دی
 تبریزین چوخ یثرین اشغال ائله‌دی
 اؤز ساتیلیمیش لاریمیز عامل اولوب
 تبریزه روس قوشونو داخل اولوب
 کؤهنه مانقولارلا قدرت یئتیشیب
 قان تۆکن جلادا فرصت یئتیشیب
 تزارین اولسا «رحیم‌خان» ساغ‌الی
 سول‌الی تولکو صمدخان‌دی بلی
 سلطه‌چی، مُنجی نشان وئردی اؤزون
 مرتجع قشری قبول ائدی سؤزون
 ووروب اونلارکی دیانتدن دم
 تئز دامی اوسته ساچیب آغ پرچم
 روسلارین یعنی پناهیندا یاشیر
 تاریخین ننگینی چیگنینه داشیر

تېرىز اشرافى ئىچە يوز نفرات
 روسارلا تقدىم اندردى ماليات
 ائله كى مقصده روسارل يئيشيب
 گئت به گئت اؤز حر كاتين ديشيب
 كوچه لرده دولانيب دسته ايله
 وئرديلر خلقه اذيت هابئله
 ايسته دى خلق ائده هر لحظه قيام،
 - حاكميت قباغين آلدى مودام
 سالدى بو سوژه نى خلقين ديلينه،
 - باهانا وئرمه يين اغيار اليه
 هر جوره اعتراضى قىلدى ياساق
 ال- قولون باغلا دى خلقين بو ساياق
 هر جنايت ائله دى سلطه چى لر،
 - صبر ائديب، دىنمه دى مشروطه چيلر
 مصلحت، دافعه نى گورمه ديلر
 باهانا روس اليه وئرمه ديلر
 آما حددن كى تجاوزلار آشيب
 جوشلانيب، جامعه نين صبرى داشيب
 ثقه الاسلام او غيرتلى كيشى
 مجتهد فقهيده، همّتلى كيشى
 روس اؤنونده داينيب قدرتيله
 دفع فتواسى وئريب حكمتيله
 ائل شهامت ايله قالخيب آياغا
 ال، مجاهدلر آپاردى ياراغا

اؤز تحرّك جهتين ائتدى عىن
 «اسدآقا»، «لىلاوا» سمتىندن
 تهلكه عرصه‌سىنه قويدو قدم
 يوروشون باشلادی، قالدیردی علم
 ظلمت اوسته ائله‌بیل شاخدی نجوم
 روسلارین مرکزینه ائتدی هجوم

*

«حاج حسینخان»، صفینه وئردی نظام
 «مارالان» دان دؤیوشه ائتدی قیام
 چالیشیب فتح قیلا «شازداباغی» ین
 كسه سالدات لارین اوردان آیاغین

*

اؤز گروهیله «محمدعلی خان»
 بازارین اولدو مسیریندن عیان
 ال-اله وئردی «امیر حشمت» یله
 عالی قاپو آلینب سرعته
 آما بیرلیک قوشو هاردان سو ایچیر؟
 اوجا ارکین کوچه‌سینده نه کئچیر؟
 سؤزومون جوهرین آل، عبرت آپار
 قهرمانلیقدان اوخو، لذت آپار.

حاجی باباخان اردبیلی

بیرلیگین اُسوه‌سی «حاجی باباخان»
 سوتک افسانه‌سی دیلدرده آخان
 ائلرین فخری، وطن افتخاری
 اولو ستارخانین ایستکلی یاری
 اردبیل، تبریزی بیر نقطه گورن
 پرگارا، خط ابدیتده وئرن
 دون‌بلن دوز وسطینده شَهَرین
 گؤز اؤنوننده هامی تبریزلیلرین
 اردبیل اوغلو حماسه یارادیر
 وصفی، تاریخ صفحاتین قارادیر
 قیلیجین وصفی‌نی، جوهردن ائشیت
 باباخانی، نایب‌اکبردن ائشیت
 ارک جنگینده کی شرکت ائله‌میش
 خاطراتین بئله صحبت ائله‌میش
 گئجه منزله منه گلدی پیام
 واقف اولدوم کی ائدیب خلق قیام
 روسلارین فیرتاناسین درک ائله‌دیم
 یئنه دوردوم ائویمی ترک ائله‌دیم
 ساوونوش فرصتی سالدیم الیمه
 چکمه گئیدیم، یارق آلدیم الیمه
 وورماغا ضربه آوان دسته‌سینه
 تئز قوشولدوم باباخان دسته‌سینه

چاتدیق ارکین یانینا بیز او زمان،
 -محشری گۆردوک اولوب اوردا عیان
 بیر ائوی سنگر ائدیب قزاقلار
 یاغدیریرلار آراسیز گولله پادار
 اۆلدورورلر گلنی هم گئدنی
 هم یول اوستونده تحرک ائدنی
 تنگ اولوب عرصه مجاهدلر اوچون
 گیره دوشموش کوچه نین اهلی بوتون
 گۆز اۆدون دشمن آلان مرحله ده
 هامی موشکولده قالان مرحله ده
 قد علم ائیلهدی حاجی باباخان
 ایلدیریم تک ظلمه اوسته شاخان
 سینه سین وئردی، سپر تک قباغا
 سؤیله دی: هامی چکیلسین قیراغا
 قورخولو سنگری من آلمالیام
 غلبه، سالداتا من چالمالیام
 سیز قیراقتا دوروب آسوده باخین
 گۆزه، سؤی گۆزلوگون البته تاخین
 اجنبی تبریزی تالان ائله میش
 اردبیل غیرتی توفان ائله میش

*

باباخان دسته سی ائتدی حرکت
 گۆرونوب عزم لرینده عظمت
 چوخ زمان چکمه دی، او فرلی قوچان
 سنگری آلدی، ظفر اولدو عیان

قوچلار آلقیشلاماغا باشلادیلار
 اردبیل قوچچاغین آلقیشلادیلار
 دوزدور، ارکین دؤیوشو اولدو سبب
 باباخان سالدی اله شأن و لقب
 آما لازمدی اولاً حقی ادا
 تبریزین اهلی اونودماز اَبدا
 چوخ دؤیوشلرده بو حاجی باباخان
 صولتین، معرفتین وئردی نشان
 هر زمان تبریزه اوز وئردی خطر
 اردبیل اوغلو جانین ائدی سپر
 ثابت ائدی، جانیمیز بیردی بیزیم
 کؤ کوموز بیر، قانیمیز بیردی بیزیم
 ائلیمیز بیر، دیلیمیز بیر یارانیب
 سویوموز بیر، گیلیمیز بیر یارانیب
 اجتاب ائتمه لی ییک تفرقه دن
 سُلطه چی گئتمه لی دیر منطقه دن

*

حقی وار ائتسه گلایه ادبا
 یازماییب شعر او جنابه شعرا
 بلی چوخ یازمالی وار، مطلب اوزون
 یازان ایستیر، منی معذور توتون
 اردبیل قهرمانی تک بو دئیل
 چوخ ایگید وار بئله صولتده اصیل

وار «آخونداوف» کیمی آسلانلاریمیز
نخبه قیزلار، خلف اوغلانلاریمیز

*

اردبیل چهره سی، حاجی باباخان
اسکی تاریخه بصیرتله باخان
کاشکی اؤرنک اولا اؤز ائللرینه
چاتا قلینده کی سؤز ائللرینه
اؤز آنایوردو اؤدوندا آلیشا
محتشم خلقی یولوندا چالیشا
متوجّه اولا ملیتینه
ایسه، حافظ اولا اصلیتینه

*

باباخان اولگوموز اولسایدی اگر
بیزه دشمن چالا بیلمزی ظفر
او خرافاتيله دائم دؤیوشوب
ارتجاعيله مداوم دؤیوشوب
ائل گرک دوستو آواندان آیرا
قاتماسین چاره گیاهین چاییرا
وار اومیدیم اولو شاعرلریمیز
توتا اؤرنک لرین عالمده عزیز
ایسته سه دشمنینه قبر قازا،
- گرک اؤندرلرینه شعر یازا
خطیب اوغلو تازا گول، سؤزدن اکیب
اردبیل قهرمانین نظمه چکیب.

سورگون

ئىچە گون روس ايله تبريز دؤيوشوب
 گولله آلتيندا جماعت اؤتوشوب
 روسلارا وئردى قولاق بورماسى ائل
 سانكى يئردن سوپوروب خرمنى سئل
 ائل گوجون روس بؤيو گودرك ائلهدى
 داعوانى حيله ايله ترك ائلهدى
 دئمه چنگينده گوروب آز قوشونو،
 - گؤزله يير كى گله قافقاز قوشونو
 داليدان وورماق اوچون خلقه پىچاق،
 - ائيلهدى صلح سوزون ديلده مارق
 حيله سين بئىنى قالينلار يئدىلر
 فتنه لى صلحه مبارك دئدىلر
 شهرى اؤز اللرينه آلماديلار
 روسلارى تئز ائشىگه سالماديلار
 گئجه كئچدى، سحر ايش اولدو عوض
 ائل گوروب كى واريميش آيرى غرض
 ايرواندان تازا نىرو يئتىشيب
 يئنه روسلار حر كاتين دئيشيب
 انتقام آلماغاماده اولوب
 شهر باشدان - باشا وحشته دولوب
 ائوده مشروطه چيلر حلقه ووروب
 مشورت ائتمگه توپلانتي قوروب

هره بیر جور نظرین قیلدی بیان
 اولمادی چاره یولو خلقه عیان
 کاش «امیر حشمت»، او صاحب هنرین،
 - هامی اجراییه قویایدی نظرین
 او دئدی: بیز غلبه چالمالی ییق
 روسلاری تنز ائشیگه سالمالی ییق
 بو دؤیوش نصفه چاتان واقعه دیر
 قالسا ناقص، ایشیمیز فاجعه دیر
 بلی، قالخیش سونا چاتسایدی، متین،
 - سورا خلقین ایشی اولمازدی چتین
 او قادینلار کی سینانمیشدی او گون
 آلمالی حقی اینانمیشدی او گون
 او مبارز کیشی لرکی واریدی،
 کیشی لرده او هنر کی واریدی،
 روسلاری خیخلاماغا قادریدی
 مرزیده ساخلاماغا قادریدی
 آما حئیف اولسون، او کی باشچی اولوب،
 - آتماغا داش قاباغا، داشچی اولوب
 بیلن اولسایدی بؤیوک باشلاریمیز
 سورگون اولمازدی وطن داشلاریمیز
 قالدی ناچار «ئقه‌الاسلام» ائله،
 یول، مجاهدلره گؤستردی بئله،
 دئدی: سیز تبریزی ترک ائتمه‌لی سیز
 خلقه خاطر، اوزاغا گئتمه‌لی سیز

الفتیزدن الیمی اوزمه‌لی‌یم
 چاره یوخ، فرقتیزه دؤزمه‌لی‌یم
 بوردا قالساز، بویانارسیز، قانیزا
 تثر کؤچوب، حافظ اولون اؤز جانیزا
 سیز گرک ایندی سلامت قالاسیز،
 - سونرا آزادلیغی خلقه آلاسیز
 گله‌جک احتیاجین درک ائله‌یین
 آنا یوردون بو گئجه ترک ائله‌یین

*

تبریزین اولدو او هجران گئجه‌سی،
 - ساناسان شام‌غریبان گئجه‌سی
 ائلدن ائتمیشدی او کسلر کی دفاع
 قوهومون، عائله‌سین قیلدی وداع
 آتینا میندی امیرحشمت اؤزو
 نظمه کرواندا قیلیب دقت اؤزو
 ائتدی قانشاردا «بلوری» حرکت
 قافلہ اهلینه گؤستردي جهت
 آردیجا پنجه‌سی قدرتلی جوان،
 - «علی مسیو» بالاسی، نر «حاجی خان»
 سورا جوت خیبره بورونموش یاراغا
 «اسد آغا» ایله «ابراهیم آغا»
 «فارس‌الملک» و «محمد علی خان»
 اردبیل باشچی‌سی، «حاجی باباخان»
 قوچ «یکانی» له «امیرخیزی آداس»،
 - ایکی «اسماعیل» اولوب یولدا هاماش

جمعاً اونلار کی گئجه ائندی سفر،
- نایب اکبرله اولوب اللی نفر

آما یوللاردا چوخالدی نفرات
چوخ مبارز قوشولوب، تاپدی نجات

یئتیشیب قافله «کؤهنه شَهْر»ه
اوردا اؤز مقصدینی سئچدی هرره

گئجه توپلانتی دا چوخ صحبت اولوب
بؤلونوب قافله اوچ قسمت اولوب

باباخان اولدو امیر حشمتیله،
- هم نظر، بیر سورو جمعیتیه

آرخاداش تورپاغینا گئتمه دیلر
یعنی اوستانبولا عزم ائتمه دیلر

گئدن اشخاصه دعا سؤیله دیلر
آیریلیب، تهرانی قصد ائله دیلر

ایکی مینجی قورول اذعان ائله دی،
- بؤلگه ده قالمغین اعلان ائله دی

«یکان» افرادی، دؤیوشده ووراغان
باشچیل اولدو اولارا «قوچعلی خان»

چون مبارزله سنگردی یکان،
- یکانی ائله دی اول دسته مکان

اوچومینجی قورولا دؤن بیچیلیب
باشچی سی آغا بلوری سئچیلیب

او قورولدایدی یکی نخبه قوچان
اسد آغا و محمدعلی خان

ساتدیلار حربه، اله گلدی وُجوه
اولدو اوستانبولا عازم او گروه
نایب اکبر باخیب اوچ بؤلگو صفه
هره سی، گؤردو گئدیر بیر طرفه
کربلا گلدی، تیکلیدی گؤزونه
دئدی قلینده بئله اؤز- اؤزونه
من ده زینب پاشانی یاد ائله ییم
روحون الفتله گئدیب شاد ائله ییم
آت سوروب، کرب و بلایه یئتیشیب
وصلیله روحو صفایه یئتیشیب
باخدی بیر قبرینه زینب پاشانین
سؤزلرین گتدی دیله سؤز قوشانین
دئدی: آی ائللرینین بیر داناسی
خلقه یاردیمچی، یئتملر آناسی
گلمیشم عرض ارادت ائلیهم
سنی غربتده زیارت ائلیهم
آتانیشدان سنه وئرسم یازاناق،
- اؤتگین گوزگوسو توتماز توزاناق
غلبه چالدی کی مشروطه چیلر
چهره سین تتر دیشیب سُلطه چیلر
جنوار دوشدو قویون صورتینه
دؤندو مشروطه اویون صورتینه
یئتیشیب سُلطه، ریاست طلبه
دنیا تنگ اولدو عدالت طلبه

خوش مثلدیر آتانیش اهلی دئیر:
 انقلاب اؤز بالاسین عُمده یئر
 سرداری گوللهدهدی سُلطه چیلر
 دوشدو چۆلدن - چۆله مشروطه چیلر
 بیز کی مشروطه نی احیا ائله دیک
 اون بیر آی، بیر باشا دعوا ائله دیک
 ایشیمیز اولدو حقارت داشیماق
 تحقیر آلتیندا همیشه یاشاماق
 پیشدی مانقوتلار الیه آشیمیز
 اولمادی اؤز الیمیز، اؤز باشیمیز
 دیلیمیز سوسدو، کسیلدی هاییمیز
 تک بوغونتو بیزیم اولدو پاییمیز
 آما سندن آلیب الهام ائلیمیز
 یئنه بیر گون جوشا جاقدیر سئلیمیز
 وار بیزیم جوشدوران اؤرنکلریمیز
 شئر قادینلار، اولو بابک لریمیز
 وار ایسه سن کیمی زینب پاشامیز
 دویغولار اوسته قویان اود ماشامیز
 چکدی هر یئرده خیالین منه باش
 قهرمان، قهرمانا اولدو هاماش.

ثقه الاسلام

ثقه الاسلام ايگيد خلقه ائجه
 سورگون افراڊى يولا سالدی گئجه
 اوزو روسلار قباغیندا دایانیب
 اولو بابک سایاغیندا دایانیب
 دئدی کنسول اونا کنسولخانادا
 وئرمه یا شیخ جانینی موفته بادا
 بیزه یار اولسان، عنایت ائدریک
 سندن البته حمایت ائدریک
 امضالا سن بو یازیلیمیش واراغی
 آزاد اول گئت، یاشا اعیان سایاغی
 بو واراقد اایکی جمله یازیلیب
 ایکی سؤز ساده جه بیله یازیلیب
 بیر بوکی روس قوشونو آچمامیش ال
 باشلامیش جنگی مجاهدلر ازل
 یرده جنگین طیبلی چون چالینیب
 جنگ ائدی، جنگیده تبریز آلینیب
 ثقه الاسلام اونا وئردی جواب
 منی جانندان اوشونن ائتمه حساب
 اولا داعوانی سیز باشلامیسیز
 آل قانیمیزلا بوغاز یاشلامیسیز

بیز، سیزین تورپاغیزا گلّمه‌میشیک
 مرز و قانون دووارین دلّمه‌میشیک
 ثانیاً صلحی حرام ائتمه‌میشیک
 ابدا جنگه قیام ائتمه‌میشیک
 سیز، بیزیم یوردوموزو قاپسامیسیز
 صلح آدیله، دؤیوشه قیسنامیسیز
 ییز دفاع ائتمگه مجبور اولاراق،
 - یاراق آلدیق اله، ناموس قورویاق
 بس یازیلیمش او ایکی سؤزکی یالان
 مندن امضاء آلاسان، ائتمه گومان
 گوردو کنسول، دئدیگی رنگه دایاق،
 - ثقه‌الاسلامی اولماز بویاماق
 دئدی: عصیان جزاسین گورمه‌لیسن
 دار آغاجیندا سحر اولمه‌لیسن
 اؤتوب او غملی گنجّه، اولدو سحر
 گونوزون فاجعه‌سی اولدو بتر
 چوخ اورک تنگ اولوب عاشورا گونو
 تبریزه ننگ اولوب عاشورا گونو
 آند اولّا حقّه کی شاه‌ددی قلم
 یازماغا واقعه‌نی شرم ائدیرم
 آج بصیرت گؤزونون پنجره‌سین
 قیل تجسم او گونون منظره‌سین

اجنبی داردان آسیر قارداشینی،
 - وطن اولادی یاریر اوز باشینی
 یوخ شعورو، اله آلسین قمنی
 یوگوروب دشمنه چالسین قمنی
 یوخ مبارزلرین الده علاجی
 گؤز اؤنونده قورولور دار آغاجی
 بیر سورو ساده جماعت دایانیب
 ظلمه اتمیش اوکی عادت دایانیب
 آد مسلمان، اؤزونون یوخ عملی
 یول آچان خصمه جنایتده ولی
 اعداما باخماغا آنجاق بیغیشیب
 دو یغوسوز هیوره، مایماق بیغیشیب
 آما چوخ عدّه عزا بزمی قورور
 باش یاریر، زنجیر آتیر، سینه وورور
 سپیر اؤز باشلارینا تولو سامان
 دسته لر بیر- بیرینه وئرمیر آمان
 روضه خوانلار ووروب اود خلقی یاخیر
 فخر اندیرلر کی اوروسلار دا باخیر
 آلینا پالچیق عزا اهلی یاخیب
 حال تاپیب، وار نه مسائل بوراخیب
 باشلادی روسلار او دم اؤز ایشینی
 گتدیلر مقتله سگگیز کیشینی

سُلطه چی حکمونه بارماق باسیلیب
 «شیخ سلیم» اؤنجه آغاچدان آسیلیب
 شیخ سلیم، قلبی سلیم روحانی
 اولدو اؤز ملّتی نین قوربانی
 آرديجا باخدی فقط خلق گؤزو
 دارا گتدی ثقه الاسلام اؤزو
 علمه مالک اولان اوچ مینجی فدا
 جان وئریب داردا «ضیاءالعلماء»
 دؤردمینجی آدی لوحه باسیلان
 «صادق الملک» اولوبدور آسیلان
 آمما بئش اینجی «ممدابراهیم»
 قیلدی مردانه اؤزو جان تسلیم
 آلتی مینجی بوغولان اولدو همان،
 - جورم سوز، «حاجی محمدقلی خان»
 یئددی مینجی «علی میسیو» بالاسی
 «حسن» آزادلیغین اولدو فداسی
 سگگیزینجی آسیلان اولدو «قدیر»
 حسنین قارداشی سیننینه صغیر
 بونلارین خاطره سین یئیدی دئمک
 ایکی قارداش کی قالب شهریده تک
 اولدولار بیر حاجی یا ائوده قوناق
 مرتضی آدلی، شرافتن اوزاق

مگہدہ شیطانا لبیک دئین

روسلا را باغلی، اؤزو رشوہ یئین

خلقه، خایینجه سینہ تور توخویان

ظاہراً ظالمہ لعنت اوخویان

دورتولوب، هاردا آش، اورداباش اولان

علی میسیولا یاخین یولداش اولان

عارینا گل مہدی روسواییلی ستم

قوناغین حُرمتینہ چکدی قلم

الده تسبیح اولاراق، دیلده دعا،

- ایکی مظلوم اوشاغی وئردی لووا

بلی عاشورا گونو تبریزده

گؤرونوب رخوت و غفلت بیزده

اورتاسیندا شہرین آشیکارا

سُلطہ چی، مجتہدی چکدی دارا

سگگیز انسانی گوناھسیز بوغاراق،

او بؤیو کلو کده جنایت دوغاراق،

ائل، باشین قاتدی فقط آغلاماغا

فکرینہ چاتمادی، قالخا آیاغا

دئمہ، تبریزده او قدرت یو خودو

روسلا رین تانک و توفنگی چو خودو

دوز ہدایت ائدن اولسایدی اگر،

- یولو باغلاردی مبارز کیشی لر

داغدان اوردو ائده بيلمزدی گله
 تبریزی، روس آلا بيلمزدی اله
 خلقی قورخاق بارادان آلچاقلار،
 - باعث اولدو اوجالا قزاقلار
 وار اومیدیم کی یاتانلار آییلا
 خلقه بو حادثه عبرت ساییلا
 ادّعا، قورخاق اولان ائیلمه‌سین
 من حسین (ع) شیعه‌سی یم سؤیلمه‌سین
 کربلا شاهی، وئرن خلقه اومید،
 - حقیق آلماقدان اؤتور اولدو شهید
 ایسته‌سن وارلیغا میدان وئره‌سن،
 - وطن اوغروندا گرک جان وئره‌سن
 ثقه‌الاسلام حسین (ع) شیعه‌سیدیر
 سینمایان قلعه، اونون قلعه‌سیدیر
 اؤلومه وئردی اؤزون، فخر آپاریب
 خیلی افرادی اؤلومدن قوتاریب
 علما قهرمانی، علم اوجاغی
 داردان آسلاندی مسیحا سایاغی.

نایب قهوه‌سی

نایب اکبر یننه غربتده قالیب
 گونده اؤندر مزارین یاده سالیب
 آما چوخ چکمدی بوشوم سفری
 قونشولاردان ائشیدیب خوش خبری
 دیکتاتور مشعلی طوفاندا سؤنوب
 انقلاب جوشدو، روسون وضعی چؤنوب
 خلقه ائتمیشدی جهت سیز کی آزار
 کیفرین گؤردو ذلالتله تزار
 تبریزی ترک ائله‌دی قزاقلار
 قایدیب سورگون اولان قوچاقلار
 نایب اکبرده قایتدی خطیه
 قوشولوب اؤز ائلینه، قوچ حییه
 یننه ملت چی یولون گئتمک اوچون
 خدمت انسانلارا چوخ ائتمک اوچون
 آچدی، دایر ائله‌دی قهوه‌خانا
 ییغدی ایستکلی لرین بیر مکانا
 بساطی یول قیراغیندا قورولوب
 خوش اولوب دؤره‌سی، ذهنی دورولوب
 یول همان سردری، تبریز یولودور
 کی مسیرینده مسافر دولودور

هم خطیب داعوالاری اوردا دوشوب
 آتیلارلا نایب اکبر دؤیوشوب
 چونکو دوران دولانیب، داعوا یاتیب
 اؤز باشین بیر ایشه هر کیمسه قاتیب
 نایب اکبرده باخارکن زمانا
 ائدی اؤز سنگرینی قهوه خانانا
 آدی قهوه خانانا، عدلیّه اؤزو
 ساچیب اوممید نورو قلیاندا کؤزو
 آچمامیشدی اورانی، پول قازانا
 دولدورا کوفته، پیلو بوش قازانا
 بلکه آچمیشدی حلال بلله یئسین
 هم گلیب اوردا سؤزون خلق دئسین
 باغلامازدی اودو بیر آن قاپیسین
 گۆرمه سین باغلی، بیر انسان، قاپیسین
 ال آچیق، وجدان اویاق، گۆزله آییق
 اؤزو حاضر، قاپیسی دائم آچیق
 وئردی سهمان ائله کی قهوه سینه
 خطیبین مُعتمدی اولدو یئنه
 گؤروب او دؤرده اؤنجه بو ایشی
 سئجدی اوچ وارلی، سخاوتلی کیشی
 دؤردو بیرلیکده ائدیب خئیره قیام
 تیکدیریلر ائل اوچون خزنه حامام

بلی خادم‌لره یول باغلی دئیل
 خلقینه اولسا اگر عشقی اصیل
 چون نایب‌دا یوخودو آیری غرض
 سنگرین، خلقه گوره ائتدی عوض
 گون‌به‌گون قهوه‌خانا آدلیم اولوب
 سحر، آخشامدا، جماعتله دولوب
 شهرتی ائللر ایچینده یایلیب
 غریبه، یوخسولا مأمن سایلیب
 لوطولار دا وورولوب شیوه‌سینه
 توپلانیب گونده نایب قهوه‌سینه

*

تیکیلیب قیش نایب‌اکبر گوزونه
 آلدی بیر جوت تازا باشماق اوزونه
 بیر ده اوز اگینه بیر پئنجک آلیب
 اونا او یغونسا، قالین کؤینک آلیب
 شولو پئنجک یاراشیردی بویونا
 ایسته‌میردی گئی نرکن سویونا

*

گونلرین بیر گونو توتמוש گؤیو چن
 دولودور قهوه‌خانا مشتری‌دن
 هاوانین ساختاسی خلقی کیریدیب
 دؤندوروب شنلیگی، عیشی اریدیب

کۆرپه لر سانکی سیخیلمیش بئشیگه
 قهوه دن کیمسه چیخانمیر ائشیگه
 ایچیلیر قهوه و قلیان چکیلیر
 نظمه او حالدا بو داستان چکیلیر
 نایب اکبر اؤزو گئتمیش بازارا
 پیادا، شاختادا دوشموش آزارا
 هامی گۆزلور ناییی رؤیت ائده
 گلّه، تاریخی آچیب، صحبت ائده
 مقصده چاتماغا، تاریخ یول آچار
 اویادیب یاتمیشی تال- قول آچار
 تاریخ انساندا جسارت یارادار
 چوخ، جوانلاردا رشادت یارادار
 قرنلر دیرکی ناغیلچی دانشیر
 فایداسیز بیر یو کو چیگیننده داشیر
 کۆهنه افسانه نی عنوان ائله ییر
 رستمی، سهرابی داستان ائله ییر
 خلقین عقلین، فیکیرین الدن آلیر
 گونو- گوندن گئری، بو اولکه قالیر
 ایشله دیر ساخسی نی داشقاش یئرینه
 رستم افسانه سی نین کاش یئرینه،
 بیلگی کور کون گئیّه قهوه خانادا
 خلقه تاریخ دئیّه قهوه خانادا

نایب اکبر او گون آرتیق یوبانیب
 انتظاردان، اوتورانلار اوسانیب
 خطراتی یادا سالمیشدی هامی
 نیگران حالداکی قالمیشدی هامی
 گۆردولر ظهره یاخین قار سپه لیر
 نایب اکبر گلیر آمانه گلیر!
 بۇر کو یوخ، باشماغی یوخ، پئنجگی یوخ
 شالی یوخ بئلده، قالین کۆینگگی یوخ
 سانکی سویغونچو سویوب پالتارینی
 تکجه اگنیده قویوب شالوارینی
 قهوه اهلی تۆکولوبلر باشینا
 گۆردولر قار یاپیشیب گۆز، قاشینا
 سۇروشوبلار کی نه گلیمش باشووا
 سؤیله دستانیوی یار- یولداشووا
 دئدی: یول اوسته گلیردیم خطیبه
 غفلتاً دوشدو گۆزوم بیر غریبه
 وضعی، یوخسوللوغون آنیدیم یتتیریر
 پالتاری یوخدو، سویوقدان تیتیریر
 اونا تقدیم ائله دیم پئنجگیمی
 هم قالین بۇر کومو هم کۆینگیمی
 اوزونه غم توزو قونموشدو اونون
 ساختادان اللری دؤنموشدو اونون

آز قالیر گۆردوم آیقلاردا دونا،
 - تازا باشماقلاریمی وئردیم اونا
 چیلپاغی گۆرمگه یوخ منده دۆزوم
 غمی یوخ، لوت بئله قالسام دا اۆزوم
 قهوه اهلی هویوخوب سۆز لرینه
 وئردیلر بلکه تکان اۆز لرینه
 دئدیله: دوغرو ساعاتدی بیزه
 بو اویونمکده کفایتدی بیزه
 بو ائلین باشدا نایب اکبری وار
 نایب اکبرده کرم جوهری وار
 ال آچیق لیقدا دوغوردان کیشی دیر
 نایب اولماق، نایب اکبر ایشی دیر
 حقّی وار آدلانا تا وار نشانی
 نایب اکبر سخی لر قهرمانی.

خطیب و میقینات

گئجه، دائم ایشیق اولمازدی خطیب
 ایندی تک نوريله دولمازدی خطیب
 او زمان کی یو خودو برقی چیراغ
 شمع و فانوس، اریدردی گئجه یاغ
 گرچه ظلمت، توره دیب چوخلو خطر
 آما قیشدا ائله وورمازدی ضرر
 چون هامی ائوده ائدردی اوتوراق
 چؤلّه، قویمازدی چیخا شاختا، سازاق
 ال قاتاندا ولی یاز، یایدا ایشه
 ایشه، قویمازدی قرانلیق گیریشه
 گئجه باغوان سو وئرن وقته باغا
 احتیاجی چوخ اولاردی چیراغا
 یانماسایدی فانوسون لامپا یاغی
 گئجه باغوان سووارانمازدی باغی
 شوخومون هم بیچنین هم اکینین
 واریدی موشکولو هر تک تکینین
 چوخ اولوب خیره گؤزوم یاز گئجه سی
 گؤرموشم چؤلده اوزوم یاز گئجه سی
 باغوانین چهره سی ظلمتده عبوس
 بیر الینده بئلی، بیر الده فانوس
 رنج اودوندا، تر ایچینده آلیشیر
 ایشیغی ساخلا ماغا چوخ چالیشیر

بیر طرفدن فانوسا یئل یو گورور
 بیر طرفدن هاوا ظلمتدی گورور
 یئل وَ ظلمتله مداوم چکشیر
 فانوسون یئرده، یئرین هئی دیشیر
 سو آچیر کردی یه، وریان چئویریر
 دوزخی جتته باغوان چئویریر
 چاره سیز دردیدی آنجاق ظلمات
 باشا-باش رنجیدی ظلمتده حیات
 هامی نین موشکول اولان وقته ایشی
 خطیبه گلدی بیر اُعجوبه کیشی
 اوجا قامتلی، باشیندا لبه دار
 کیراواتلی، اوزو بیر پارچا وقار
 تورک دیللی، آدی ابراهیم آغا
 هیکلی جذبہ لی باشندان آیاغا
 برق علمینده مهندس اولاراق
 بگنپ، ائتدی خطیبه ده اوتوراق
 اؤنجه، برقین گتیریب ژنراتورون
 سورا دایر ائله دی سو موتورون
 سو چیخاردیب قویودان دولدو گؤله
 گؤلدن آخدی قجا، حیات وئردی چؤله
 قالمادی چؤلده سوسوز لوقدان اثر
 چوخالیب میوه لی باغلار، زمی لر
 ائله کی اولدو سودان دینج اورگی
 قویلادی کوچه لره سیم دیرگی

باغلادی لامپی، سیمه وصل ائلهدی
 برق وئردی، گئجه لر نور چیلهدی
 سهلدير کی کوچه لر اولدو ایشیق،
 - ائولره سیم چکیلیب، دولدو ایشیق
 آدلانیب شهريده ابراهيم آغا
 آدی هر يئرده دوشوب دیل- دوداغا

*

او گون اشرافه ارم تبریزیدی
 شازدالار جتتی هم تبریزیدی
 شازداین مسکنی تبریز اولاراق،
 - نفراتی واریدی الده یاراق
 تشکیلاتی، سارایی، دبدبه سی
 خیره ایلردی گؤزو کبکبه سی
 والی نین دا، واریدی قدرتی چوخ
 کندی، مولکوبول و سول، دولتی چوخ
 اختیاریندا ادارات و قوشون
 اقتداری سانا گلمزدی اونون
 شازداین دسته سی مغرور اؤزونه
 والی حزبی قازانیب زور اؤزونه
 اورتادا کؤهنه عداوت واریدی
 ظاهرأ لیک رقابت واریدی

*

گونلرین بیر گونو اعلان اولونوب
 برقدن سؤز بئله عنوان اولونوب

جشن تبریزده مجلل اولاجاق
 اویناما، چالما مفصل اولاجاق
 کئف گلیب، غصه اور کدن گنده جک
 مجلسی شازدا مزین ائده جک
 شهر بیر پارچا چیراغان اولاجاق
 چیلچیراغیله چیلووغان اولاجاق
 تکنیکه حرمت اولان گوندور، او گون
 برق دن صحبت اولان گوندور، او گون
 زمانی، ییغوانین آخشام چاغیدیر
 مکانی، ارک ده ملت باغیدیر
 والی افرادی چکیب نقشه بنله،
 شازدا باغدا یاناشان وقته ائله،
 لحظه سینده بو ایشی گورمه لی بیک،
 - برقی بیردن- بیره سؤندورمه لی بیک
 خلقه معلوم اولتا خدمتیمیز
 برقه خاطر چکیلن زحمتیمیز
 نقشه دن آگه اولوب شازدا چیلار
 خطیبه گلدی نئچه آتلی چاپار
 سؤزو ابراهیمه فاش ائله دیلر
 آماغا چاره تلاش ائله دیلر
 قیلدی ابراهیم او اشخاصه کرم
 دئدی: من موشکولوزو حل ائدرم
 آپاریب اوردا قوشوب ژنراتورون
 وصل ائدیب لامپ لارا اوز موتورون

جشن میدانی خلاصه بزہ نیب
 شازدا اجلالیلہ فایتوندان ائییب
 چیلچیراغ یان، یؤرہدہ شعلہ نیر
 شعلہ چکدیکجہ ایسہ نور الہ نیر
 بورونوب جملہ آغاجلار چیراغا
 گۆیدن اولدوز تۆ کولوب سانکی باغا
 امرا ال۔ الی اوستونده دوروب
 شازدا اؤز صندلی اوستہ اوتوروب
 والی فراشی سالیب فرصت الہ
 مجلسین ایستی چاغیندا ہابئلہ
 برقی قطع ایلہدی مرکزہ یاواش
 سؤندو تبریزدہ چیراغلار باشا۔ باش
 غفلتاً شہری قارانلیق بورودو
 ائلہ بیل جووی دومانلیق بورودو
 سؤنمہدی آمما مراسیمدہ چیراغ
 آرتیریب اؤز ایشیغین جذبہ لی باغ
 وئردی ایلنجہ ادامہ ایشینہ
 والی نین دودمہ دیب اؤز دیشینہ
 حیرت ال وئردی حکومتچیلرہ
 صحنہ مأمورلاری، دولتچیلرہ
 آختارییلار اورانین سیم چکہ نین
 ژنراتور سازلاما طرحین تۆکہ نین
 فاش اولوب واقعہ باشدان آیاغا
 تانینیب ملّتہ ابراهیم آغا

قویدو جمعیتی اؤز علمینه مات
 آدی- آدلانندی او گوندن «میقینات»
 برقیله، ظلمته چالدى غلبه
 یول نشان وئردی حقیقت طلبه
 سؤزوموز اولسا بو جمله، دوز اولوب
 میقیناتدان گئجه‌میز، گوندوز اولوب
 میقیناتدان باغ اولوب چؤلریمیز
 او چیخاردیب سو، دولوب گؤلریمیز
 آما توش اولدو عوامل گوجونه
 چاتمادی قدرتی جاهل گوجونه
 سؤیله‌دی شیخلره: بیز ایندی گرک،
 - مدرسه کؤرپه‌لره دایر ائدک
 عدل و تقوا گئیمین سویدولا تتر،
 - اوستونه کافر آدین قویدولا تتر
 آما چون حقی نشان وئردی زمان،
 - خدماتی کیشی‌نین اولدو عیان
 اعتراف ائتمه‌لی‌بیک سهویمیزه،
 - ان بؤیوک خدمتی ائتمیش او بیزه
 علم و تکنیکده خطیب قهرمانی،
 - میقینات‌دیر، هله ده وار نشانی.

نایب اکبرین اولومو

اولدو شاه ایرانا قولدور رضاخان
 اؤلکه‌نی چولقالادی زیل خفقان
 برکیدن سورا چون سلطنتین
 آشکار ائله‌دی اؤز شیطنتین
 گونده بیر سوژه بهانه گتیریب
 خلقی آزاریلله جانه گتیریب
 نایب اکبر توتولوب تینگ تووا
 قالماغین بیلمه‌دی یوردوندا روا
 نه تاپیب چۆلده آمان، نه قالادا
 قویلا دی قاره توفنگین چالادا
 تاپشیریب اوغلونا قهوه‌خانانی
 چاره‌سیز، ترک قیلیب ائل- اوبانی
 ایسته‌دی، اولماسین اؤزگه هاماشی
 تک بلایه دوشه اؤز قاللی باشی
 آتینا میندی گنجه عازم اولا
 دوشمه‌میش آما سفر اوسته یولا
 باخدی حسرتله خطیب باغلارینا
 غصه، دوز سپدی اورک داغلارینا
 نیسگیلین گؤزده تجسم ائله‌دی
 دیلده بو شعری ترنم ائله‌دی
 آی خطیب باغلاری، جنت پاراسی
 بال اولوب سیزده بهشتین قوراسی

یوردومو، چاره‌سیزم، ترک اندیرم
 سینده ائل غمی، یالقیز گئدیرم
 یئنه مندن سورا خانلار گله‌جک
 بارا، غیرتلی جوانلار گله‌جک
 ائتسه لر سُلطه‌چی قارشیندا قیام
 اونلارا یاردیم اولون سیز ده مودام
 گول آچیب، یوردوموزا جیلوه وئیرین
 بو دیارین ائلینه میوه وئیرین

*

انقلاب آرزومانی قالدی عقیم
 گئدی غربتده یئنه اولدو مقیم.
 ائو تیکیب کرب و بلاده اؤزونه
 یاندی ایلر بویو هجران کؤزونه
 ایلده بیر دفعه گلردی خطیبه
 آنجاق عزتله، نه مثل غریبه
 هامی پئشوازه چیخاردی گؤروشه
 یئتیشن لحظه، نایب‌لا اؤپوشه
 نئچه ایلر بو گلیب، گئتمه اولوب
 جلسه قورما، چیخیش ائتمه اولوب
 عُمر چرخ‌ی دولانیب، چاتدی باشا
 دیدی جان شیشه‌سی غربتده داشا
 آتمادی آمما خطیب اؤز بالاسین
 چکیب اؤز سینه‌سینه، توتدو یاسین

گتیریبلر نایب اکبر اولوسون
 ائل عزیز توتدو دلاور اولوسون
 هامییا ضایعه سی ائتدی اثر
 وئردیلر سرعتیله شهره خبر
 کی نایب اکبری درک ائتدی اجل
 کربلاده حیاتیندان اوزوب ال
 خطیبه صبح جماعت دولاجاق
 نایب ین پیکری تشیع اولاجاق
 خطیب اولادی گنجه یاتمادیلار
 چالیشیلار، یئرہ باش آتمادیلار
 گول تکین ائیله دیلر تر کوچهنی
 سو سپیلر، سوپوروبلر کوچهنی
 دوزولوب ائل، خطیب آغزیندا سحر
 آلا چرشابلی خانیملار، کیشی لر
 ایشیق آلدی شہری، گون یایلیب
 یوخودان ملت او گون تئز آییلیب
 اولدو اؤز همتی، مخلوقه عصا
 تبریز ائلیکله دوروب، گلدی یاسا
 ائله یئردن گوئیہ شیون او جالیب،
 - گؤزیاشی، گوئیده بولوتدان باج آلیب
 هرہ بیر نیسگیلین عنوان ائله دی
 اوخشاما وئرلیشی طوفان ائله دی
 نایبی، ائل همان او طوفاندا
 دفن ائدیبلر بالاقبرستاندا

گنجہ سی شام غریبان توتولوب
 مچیدا ایچین دولوب، ایوان توتولوب
 باشچیلار قویدو قرار، جمعہ گونو،
 - یاس توتا ائل نہ کی وار جمعہ گونو
 تبریزین مجلسی اول گون توتولوب
 نایبا تعزیه دوزگون توتولوب
 کئچدی ایلر، خطیب اہلی چو خالیب
 تازا قبرستانا، ملت یئر آلیب
 آپاریب هر کس اورا اؤز اؤلوسون
 تاپشیریب اوردا گورا اؤز اؤلوسون
 نایب اکبر قبری آچدی، آچان
 گوردولر تر قالیب او فرلی قوچان
 نہ داغیلیمیش بدنی، نہ چوروموش
 کفنن سانکی تازا شئح بوروموش
 روحونا رحمت اولا سؤیله دیلر
 اؤلوسون مشہدہ حمل ائیلہ دیلر
 نئچہ ایل قبر یئر، قالدی درین
 ائل زیارت ائلہدی بوش قبری
 سونرالار یول چکیلیب، دولدو جولہ
 نایب اکبر قبری دوشدو یولا
 بو دا بیر یالینشی اولدو زمانین
 ایتدی، باتدی مزاری قہرمانین.

محتكرلر اۋيونو

گئتىدى قولدور رضاخان، اوغلو گليب
 باشى پانبيق لا كسن اوغرو گليب
 گوردو، او گورمه ديگى ايشلرى بو
 كولتورون ريشه سینه باغلادى سو
 كاسكتتى دوردو باشیندا ياناكى
 ائيله دى خلقه مسلط ساواكى
 پهلوى ماركى ووروب سلطنته
 آدى شاهنشاه اولوب مملكته
 اۋزو آمرىكانین اولدو نۆكرى
 چرخى نین، تا بیته آسان تكرى
 باغلادى غریبه بوتون مملكتى
 یاد اليله قوروسون سلطنتى
 چالیشیب، خلق جهالتده قالا،
 - بلکه اۋز نسلى ریاستده قالا
 شووینیزمى گونو- گوندن بۇيودوب
 باشقا ملت لره، دشمن بۇيودوب
 یازانى مغلطه تالیف ائله دى
 تورك تاريخینى تحریف ائله دى
 بیزه منسوب اولان آثارى تامام
 قیلدى اۋز آدلارینا ثبت مودام
 تاپدی شدت ائله فیکرینده مرض،
 - یئرلرین تورکو آدین ائتدی عوض

یوردوموزدا یازی یازماق، اوخوماق،
- اؤز دیلمیزده، بیزه اولدو یاساق

اولمادی تورکوجه بیر مدرسه میز
صنعت و علمیده قالدیق دالی بیز

*

شاهین اعمالی یازیلسا واراغا،
- هامیسی منفی دی باشدان آیاغا

تکجه مثبت ایشی که وار دئمه‌لی،
- قویمادی چوخ آچیلما تاجر الی

وئرمه‌دی سرمایادار قشرینه اوز
نظری آلتینا آلدی یوزه - یوز

قویدو اصناف ائوینین چون تمیلین
کنترل ائیلهدی تجّار عملین

آل وئره، حُکم وئریب دقّت اولما
جینس‌لر اوسته گرک قیمت اولما

باها ساتمیش توکانی مؤهروله‌دی
اؤلکهده قیمتی ثابت ائله‌دی

احتکار مُعضلی‌نی حل ائله‌دی
صحنه‌دن مُحتکری عزل ائله‌دی

اوز ائوین بیخدی بو اقدامیله شاه
عاقبت اولدو ایشی ناله و آه

باها ساتماق کی گؤروب اولدو یاساق
تجّار اولدو شاه‌یلا قانلی - پیچاق

اودور عصیان اوجاغین داغلادیلار
انقلاب‌دا بازارلی باغلادیلار

مُحتکر پوسقودا گیزلنمیشی میش
 باتیرانمیردی هله مظلوما دیش
 ائله کی وئردی ثمر نهضتیمیز
 انقلاب ائتدی بویوک ملّیمیز
 سالدی فرصت اله، جولانه گلیب
 محتکرلر یئنه میدانه گلیب
 ایشلری آما بو یول فرق ائلهدی
 خلقی بحران سئلینه غرق ائلهدی
 اؤنجه، بوغدا، اونو ساتمازدی فقط،
 - چؤرگی ملّته ایلردی قَحَط
 بو سفر محتکرین وار ماشینی
 گؤتورور نئچچه نفر اوباشینی
 ساده یولدور، نه گدیک وار نه جیغیر
 شهریدن بیر به بیر اجناسی ییغیر
 ائله کی جینسی ییغیب ائتدی تامام
 آرخاین اولدوکی دوشموش هامی خام
 دولدوروب آنبارا، قیتلیق یارادیر
 یوخ بیلن آنباری اصلا هارادیر
 جامعه محتاج اولان وقته اونا
 مشتری صفده دولان وقته اونا
 محتکر ال ایشه آسوده قاتیر
 نچه قات قیمتینه خلقه ساتیر
 جهلیمیز بیله تغافل یارادیب
 محتکرلیکده تکامل یارادیب

انقلابدان کی نچہ گون سوووشوب
 خلقین عصیان خطری چون سوووشوب
 محترکر غنیمت بیلدی چاغی
 باسدیلار آنبارا اولده یاغی
 گیزله دیبلر سورا قندی، شگری
 بیر به بیر مختلف آذوقه‌لری
 قارپیزا یای گونو نوبت یئتیشیب
 قیمتین میوه ساتانلار دیشیب
 بو جیریققا حرکت وئردی ائله
 من اوزوم اوندا یئتیشدیم «گجیل»ه
 گوردوم آیدینجا چیخیش ازدحامین
 قارپیزا اوستونده جماعت قیامین
 ییخیلیب وار نه کی قارپیزا تایاسی
 اوچولوب سانکی یولا داغ قایاسی
 خیوان آن - بویو قارپیزدی بوتون
 آپاریر هر یئتیشن موفته جوتون
 قارپیزا اوستونده جوشوب ائل غضبی
 وار قیامین ولی باشقا سببی
 یایدا هر میوه اولان وقتہ قَحَط
 یوخسولون میوه‌سی، قارپیزدی فقط
 آما غصه یارادیب بو یئمہ‌لی
 قارپیزین فاجعه‌سی وار دئمہ‌لی
 سبب او فاجعه اولموش بو تہ
 قهرمان خلقی گتیرمیش غضبہ.

سۆزلۈك

آبرامان: مدير	ارتاش: يولداش
آپارتايد: تبعيض نژادى	آرن: جوانمرد
آتائيش: قيام	اسكى: قديم
آخين: حملة	اسمه: تيره مه
آرازان: خوشبخت	أسوه: رهبر، اولگو
آراشماق: اختارماق	آملك: مهربان
آرتاق: آشفته	انترسان: ماراقلى
آرزومان: ايسته مك	اوبراز: سيما، داستان
آشقين: متلاطم	اۆتك: تاريخ
آل: قيرمىزى	اودقو: پىروزي
آلامات: چوخ ياخشى	اؤرنك: نمونه
آلدار: يالانچى	اؤزجان: محبوب
آلقير: اؤلدورن	اوستون: عالى
آلقيش: دعا، استقبال	اوشونمك: قورخماق
آليز: مريض	اوغور: مقصد، مبارك
آوان: دشمن	اؤكمه: آنبار
آيماق: كشور	اولاي: اتفاق
آئجه: رهبر	اولتيماتوم: حربه كسمه
آئنيك: نژادى	اؤلجار: خبر
احتكار: ييغيم	اؤلچر: مهندس

باخاج: دوربین	اؤنجو: رهبر
باسقین: تجاوز	اؤنجول: قاباقجیل
باسقینچی: مهاجم	اؤنجه: قبلاً
باشجیل: رهبر	اؤندر: رهبر
باشقا: آیری	اؤنملی: مهم
باش کند: پایتخت	اویدوروق: جعلی
باشلیق: مسابقه آتی	اویغون: مناسب
باغیرماق: نعره چکمک	اویلاق: جولانگاه
بره: گذرگاه	اویونمک: افتخار ائتمک
بلگه: سند	ایچین: کامل
بؤلگه: منطقه	ایتیم: ایتیرمک
بوی: نسب	ایری جه: بویوک
بیرگه: باهم	ایز، رد، اثر
بیلگی: علم	ایز لئجه: برنامه
بیله: حتی	ایستم: اراده
پارا: پول	ایسه: نیز، هم
پلمه: مانع	ایلدیر: نورانی
پوستقو: کمین	ایلقار: عهد و پیمان
تانیق: شاهد	ایلکین: اولین
تمل: بینوره	ایلنجه: تفریح
تمهید: آماده‌لیک	اینجه: ظریف
توپلانتی: جلسه	اینجی: گوهر

دورغون: راكد	توست: باشماق
دوروم: وضع	توك سالماق: قورخماق
دوستاق: زندان	تهلكه: خطر
دولايى: با واسطه	تين: بوجاق
دؤو: ميداندارى	جئجيم: زره، كيليم
دويغو: احساس	جوهر: هر شئين اصلى
دويماق: احساس ائتمك	چاپار: قاصد
دؤيوشكن: مبارز	چاغداش: معاصر
دهشت: قورخو	چاغلاماق: جوشماق
ديلك: آرزو	چئوره: محيط
ديله مك: ايسته مك	چلنگ: تاج
ذيره: قلّه	چن: دو مان
زنگين: غنى	چيلغين: ديوانه، شيدا
زومار: آذوقه	چيلووغان: توم گولوستان
ساغلام: سالم	حادث: تازا
ساناسان: مثل اينكه	حارج: دارليق، تنگى
ساوونما: دفاع	خور: خوار
ساوونوش: دفاع	خيخلاماق: ديزه چؤكدورمك
ساياماق: شعر اوخوماق	داش قاش: جواهرات
سايدام: شفّاف	داورانيش: رفتار
سايين: عاليجناب	دايانش: ايستادگى
سرت: محكم	دiniz: دريا

فرلی: عاقل، لایق	سفیل: سرگردان
فوند: ذخیره	سوچ: گناه
قباران: برجسته	سوروجو: شوfer
قباریق: برجسته	سؤکمن: قهرمان
قارتال: شاهین	سوی: نژاد
قارشی: مقابل	سؤیداش: هم‌نژاد
قارغاشا: غوغا، ازدحام	سیچر اماق: آتیلماق
قارووول: نگهبان	سیخ: محکم
قازامات: زندان	سیرقا: گوشوارا
قافتان: جنگ لباسی	سیطره: غلبه، مسلط
قالدیرماق: قالخیزماق	سیغینجاق: پناهگاه
قاندال: کونده، زنجیر	سیناق: امتحان
قانشار: مقابل	سینه گرمک: سینه سپر ائتمک
قانلیق: قان پولو، خونبها	شار: گولله
قره چی: ائوسیز، وطن سیز	شن: شاد، خوش
قرئت: روزنامه	شنگول: شاد
قلندر: درویش، ایمانلی	شنلیک: شادلیق
قمر: بیر جور آت	شولو: تازا
قوپوز: ساز	شیر نیکمک: تحریک اولماق
قوچان: قهرمان	عَرَض: عارضه
قورقو: توطئه	عینالی رنگی: قیر میزی
قورول: گروه	فرجه: فرصت، گیره‌وه

گنج: جوان، خزینه	قوروم: غرور
گۆرگو: زيبائى	قوزقون: كركس
گۆرهوينى: وظيفه سىنى	قوزلاق: حامله قويون
گوزگو: آينا	قولداش: همرمزم
لاجرم: ناچار	قونو: موضوع
لاله: گول، چيراغ	قوودال: گودال
للويون: آج گۆز، حريص	قيرقین: قتل عام
مان: عيب	كل: قوی
ماتان: متین	كنشت: معبد
مانقوت: ساتيلميش، خائن	كوتله: جماعت
ماوى: آبى	كورقان: قبرستان
مبسوط: آچىق	كۆكس: سینه
محتكر: اجناسى گيزله ديب،	كولتور: فرهنگ
باها ساتان.	كۆله: برده
مздеمك: تعارف سيز اشتها ايله	كۆي: كند
غذا يئمك	كههر: قهوه اى رنگ آت
مُسجَل: يازىلى	كيشى: نفر
مفكوره: فكر	گاز: هاوا
بومبا: بمب	گئرى: دالى
مىقىنات: يارادان	گئيسى: پالتار
نصب العين: گۆز قاباغىندا	گرگين: وخيم
وئركى: ماليات	گزمه: گذرچى

یان- یۆره: اطراف	وئریش: برنامه
یاوا: فایداسیز	وورغون: عاشق
یئتگین: یئتیشمیش	وولکان: آتشفشان
یئرل: محلّی	هاوار: کؤمک
یئرلیک: زمینه	هاؤسین، پ: هخامنشیان،
یئنگی: تازا	ساسانیان، پهلوی
یوروش: هجوم، حمله	هئیره: گوبود، ادبسیز
یوغرولماق: عجین اولماق	هوروت: مات
یؤنلمک: جهت گیرلیک ائتمک	هؤوه - هؤوه: روان - روان
	یارارلانماق: بهره آپارماق
	یارق: اسلحه
	یاراماز: فایداسیز
	یاردیم: کؤمک
	یازاناق: گزارش
	یازمان: دبیر، منشی
	یاسا: قانون
	یاسدیق: بالیش
	یاشماق: نقاب
	یالینیز: فقط
	یالینیش: خطا، اشتباه
	یاماچ: داغ اتکی
	یاناشیق: بیر- بیرینه یاخین

قائناقلار

- آتش برفراز تبریز- بهروز خاماچی.
- ارومیه در محاربه‌ی عالم‌سوز- رحمت‌الله‌خان معتمد‌الوزاره.
- بلوای تبریز- حاجی محمدباقر ویجویه.
- تاریخ و جغرافی تبریز- شاهزاده نادر میرزا
- تاریخ مشروطه - احمد کسروی.
- تاریخ هیجده ساله‌ی آذربایجان - احمد کسروی.
- تبریز در گذر تاریخ - ایوب نیکنام لاله و فریرز ذوقی.
- تبریز طوفانی- شوکت علی قیزی، ترجمه‌ی پرویز زارع شاهمرسی.
- خواجه تاجدار- ژان‌گور- ترجمه‌ی ذبیح‌الله منصورى.
- دانشمندان آذربایجان- محمدعلی تربیت.
- زینب‌پاشا - مجید رضازاد عموزین‌الدینی.
- سرخ‌جامگان - دکتر حسین فیض‌اللهی وحید.
- سه مبارز مشروطه - عبدالحسین ناهیدی آذر.
- فرضیه‌ی زبان آذری - دکتر حسین محمدزاده صدیق.
- قیام آذربایجان در انقلاب مشروطیت - مهندس کریم طاهرزاده بهزاد.
- قیام آذربایجان و ستارخان- اسماعیل امیرخیزی.
- قیام شیخ محمدخیابانی- علی آذری.
- شفاهی روایتلر.
- شخصی تحقیقلر.

